

Nr 176.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) an-
gående patent; given Stockholms slott den 3 mars 1944.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

F ö r s l a g
till
L a g
om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

Härigenom förordnas, att 1—3 §§, 4 § 1 mom. samt 7, 8, 11, 14 och 19—23 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Patent må, under de villkor här nedan stadgas, meddelas å nya uppfinningar, som avse alster eller förfaranden och kunna utnyttjas i industriell verksamhet.

Till patents — — — rättsinnehavare berättigad.

2 §.

Å uppfinning, vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder, må ej patent meddelas. Avser uppfinning livs- eller läkemedel eller kemisk för-
ening, må patent ej meddelas å själva alstret utan endast å särskilt förfaran-
de för dess framställning.

3 §.

Uppfinning må ej anses såsom ny, om den, innan ansökan om patent därå inkommit till patentmyndigheten, redan blivit så beskriven i allmänt tillgänglig tryckt skrift eller så öppet utövad, att sakkunnig person kan med ledning av därigenom vunna upplysningar utöva uppfinningen, eller om dess föremål ej väsentligen skiljer sig från alster eller förfarande, som förut blivit sålunda känt.

Har uppfinning — — — uppfinningen utställdes.

4 §.

1 mom. Den, som vill erhålla patent, skall till patentmyndigheten ingiva eller i betalt brev insända skriftlig ansökan samt därvid foga

beskrivning i tre exemplar över uppfinningen och

de ritningar, som erfordras för att tydliggöra beskrivningen, jämväl i tre exemplar, ävensom, där sådant behöves, modeller, varuprov och dylikt.

¹ Senaste lydelse se betr. 3 § SFS 1897: 19, betr. 4 § 1 mom. 1893: 36, betr. 7 och 11 §§ 1934: 60, betr. 8 § 1939: 90 samt betr. 19—23 §§ 1902: 45.

Ansökningen skall — — — uppfinningens benämning.

Beskrivningen skall vara så tydlig och fullständig, att sakkunnig person bör kunna med ledning därav utöva uppfinningen. Beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen och sökes skyddat genom patent.

Är sökanden — — — honom svara.

Sökes patent — — — vardera ingivna.

7 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och har anledning ej förekommit att, efter ty i 6 § sägs, avslå ansökningen, låte patentmyndigheten, efter underrättelse därom till sökanden på sätt i 5 § sägs, i allmänna tidningarna införa kungörelse om ansökningen med uppgift å dess huvudsakliga innehåll; och skola därefter samtliga till ärendet hörande handlingar hållas tillgängliga för en var, där ej patentmyndigheten finner särskilda skäl föreligga att göra undantag för viss handling, som angår uppfinning å vilken patent ej sökes i ärendet.

Sedan ansökan kungjorts, stånde en var öppet att inom två månader därefter till patentmyndigheten inkomma med skriftlig invändning.

Före utgången av den i andra stycket angivna tid skall sökanden till patentmyndigheten inbetala en avgift (utfärdningsavgift) av sextio kronor; dock må denna avgift, förhöjd med tjugufem kronor, erläggas inom två månader därefter. Sökes patent av uppfinnaren och gör han inom den i andra stycket angivna tid framställning om befrielse från utfärdningsavgift, må patentmyndigheten medgiva sådan befrielse, där det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlägga avgiften. Avslås framställningen, äge sökanden städse erlägga avgiften, utan förhöjning, inom två veckor från det sökanden underrättats om beslutet på sätt i 5 § sägs; och må talan mot beslutet ej föras.

Fullgör sökanden ej vad i tredje stycket stadgas, skall ansökningen avföras såsom återtagen. I händelse patent ej varder meddelat, återbetalas vad i utfärdningsavgift må hava erlagts.

Sedan tiden för framställande av invändning tilländagått samt utfärdningsavgift erlagts eller den medgivna längsta tiden härför utgått eller befrielse från avgiften medgivits, företage patentmyndigheten ärendet till avgörande.

Möter ej hinder mot bifall till ansökningen, varde under förbehåll av den i 18 § omförmälda klanderrätt patent meddelat. Då lagakraftätagande beslut härom föreligger, skall genom patentmyndighetens försorg patentbrev utfärdas. Patentmyndigheten skall ock göra anteckning rörande patentet i ett för sådant ändamål upprättat register och införa kungörelse därom i allmänna tidningarna ävensom på lämpligt sätt genom tryck offentliggöra beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar.

Har patentansökan, som kungjorts enligt vad ovan sägs, blivit slutligt behandlad genom beslut, som vunnit laga kraft, utan att patent meddelats,

skall kungörelse härom genom patentmyndighetens försorg införas i allmänna tidningarna.

8 §.

Över beslut av patentmyndigheten å anmälningsavdelning, varigenom patentansökning förklarats förfallen eller avslagits, äge sökanden att vid talans förlust inom två månader från beslutets dag anföra besvär hos patentmyndighetens besvärsavdelning. Vid besvären foga sökanden en avgift (besvärsavgift) av sjuttiofem kronor, vid äventyr, om avgiften icke erlagts före nämnda tids utgång, att besvären icke upptagas till prövning.

Har patentansökning bifallits, oaktat invändning framställts i behörig ordning, äge den, som gjort invändningen, inom tid och under villkor, som i första stycket angivas, påkalla besvärsavdelningens prövning av ansökningen.

Patentmyndighetens besvärsavdelning skall bestå av patentmyndighetens chef såsom ordförande, minst tre av Konungen utsedda tekniskt kunniga ledamöter samt en av Konungen inom patentmyndigheten utsedd rättskunnig ledamot. Såsom ersättare för ordföranden skall, på sätt Konungen bestämmer, tjänstgöra en av ledamöterna. Besvärsavdelningen är beslutför, när förutom ordföranden eller dennes ersättare minst två av de tekniskt kunniga ledamöterna äro tillstädes; i handläggning och avgörande av ärende, vars beskaffenhet sådant påfordrar, skall dock den rättskunnige ledamoten deltaga. Såsom besvärsavdelningens beslut gälle den mening, varom flertalet förenar sig, eller vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden. Besvärsavdelningen äge att till utredning i ärende, som ankommer på dess prövning, låta vid allmän domstol höra vittnen. Närmare bestämmelser om besvärsavdelningens verksamhet meddelar Konungen.

Över besvärsavdelningens beslut må klagan föras allenast av sökanden. Klagan skall vid talans förlust fullföljas genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

Vad i 7 § första stycket stadgas om handlingarna i ärendet hos patentmyndigheten skall äga motsvarande tillämpning med avseende å de handlingar, som inkomma till Konungen.

Beslut, varom ovan förmäles, skall av patentmyndigheten på sätt i 5 § sägs skriftligen delgivas sökanden och den, som gjort invändning.

11 §.

Förutom de — — — trehundra kronor.

Avgiften, som må i betalt brev insändas, skall för varje patentår erläggas före det årets början; dock må avgift för patentår, som börjat innan patent meddelats genom lagakraftäggande beslut, erläggas före ingången av det patentår, som börjar näst därefter.

Innehaves patent av uppfinnaren och gör denne, innan skyldighet att erlägga någon årsavgift inträtt, framställning om uppskov med sådan avgift, må patentmyndigheten, där det finnes förenat med stor svårighet för honom

att erlægga avgiften, medgiva uppskov därmed högst intill ingången av det patentår, som börjar näst efter två år från det patent blivit genom lagakraftäggande beslut meddelat. Avslås framställningen, äge patenthavaren städse erlægga förfallen avgift, utan förhöjning, inom två veckor från det han underrättats om beslutet på sätt i 5 § sägs; och må talan mot beslutet ej föras.

Årsavgift må, förhöjd med en femtedel, erläggas inom de tre första månaderna efter utgången av den tid, inom vilken avgiften enligt andra stycket eller tredje stycket första punkten skall gäldas, och, förhöjd med ytterligare en femtedel, dock minst tjugufem kronor, inom därpå följande tid av tre månader.

Fullgöres ej — — — patentet förfallet.

Patenthavare vare — — — beskrivningens offentliggörande.

14 §.

Angående inbetalda årsavgifter samt beslut om uppskov med sådan avgift så ock angående fullgörandet av de i 12 och 13 §§ föreskrivna åtgärder låte patentmyndigheten göra anteckning uti det i 7 § omnämnda register.

19 §.

1 mom. Patentintrång föreligger, om någon olovligen inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att tillverka patentskyddat alster eller använda patentskyddat förfarande eller genom att införa, använda, utbjuda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts medelst patentskyddat förfarande.

Är fråga om intrång i patent, som avser förfarande för framställning av visst nytt ämne, skall, utom såvitt angår straffansvar, sådant ämne anses hava framställts medelst det patentskyddade förfarandet, om ej annat visas.

Ej må annan än patenthavaren väcka talan i anledning av patentintrång.

2 mom. Den, som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång, vare skyldig att utgiva skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen så ock ersättning för den ytterligare skada intrånget må hava medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen därefter jämkas.

Begår någon eljest patentintrång och har härav uppkommit vinst för honom, må han, om och i den mån det med avseende å omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, hans tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt, förpliktas att intill vinstens belopp utgiva ersättning efter vad i första stycket sägs.

Talan om ersättning skall väckas inom tre år från det patenthavaren fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige samt senast inom fem år från det intrånget ägde rum. Försummas det, vare rätten till ersättning förlorad.

3 mom. Den, som begått patentintrång, vare pliktig att, mot skälig lösen, till patenthavaren avstå alster, med avseende å vilka sådant intrång föreligger, såvitt ej annat föranledes av vad i 21 § stadgas.

Om patenthavaren det yrkar, må domstolen ock förordna, att med apparater, redskap och andra anordningar, vilka äro användbara uteslutande för ändamål, som innebär patentintrång, skall så förfaras, att dylikt missbruk därav ej kan äga rum.

Vad i första och andra styckena stadgas gälle dock endast föremål, vilka finnas i den skyldiges besittning eller över vilka han eljest förfogar.

4 mom. Den, som uppsåtligen begår patentintrång, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, fängelse. Böter tillfalla kronan.

5 mom. Finnes i mål angående patentintrång, att patentet bör anses ogillt, inträder ej påföljd, som ovan sägs.

6 mom. Patenthavare äger, där ovisshet råder och den länder honom till förfång, föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av patentet åtnjuter skydd gentemot annan.

Den, som utnyttjar eller avser att utnyttja uppfinning, äger, under enahanda villkor, föra talan mot patenthavare om fastställelse, huruvida hinder däremot föreligger på grund av visst patent.

20 §.

Sedan ansökan om patent och därtill hörande handlingar, efter det ansökningen kungjorts enligt 7 §, blivit hos patentmyndigheten tillgängliga för en var, skall vad i 19 § 1, 2, 3 och 5 mom. stadgas om patentintrång äga motsvarande tillämpning, såvitt patent sedermera meddelas.

Har den, som sökt patent, medgivit, att ansökningshandlingarna skola hos patentmyndigheten hållas tillgängliga för en var jämväl innan ansökningen kungjorts enligt 7 §, skall patentmyndigheten i allmänna tidningarna införa meddelande därom; och skall därefter vad i första stycket stadgas gälla mot den, som genom sökandens försorg erhållit del av ansökningen jämte beskrivning och erforderliga ritningar samt underrättats om nämnda medgivande. Ersättning med anledning av utnyttjande innan ansökningen kungjorts enligt 7 § skall dock ej utgå i vidare mån än som följer av 19 § 2 mom. andra stycket.

Talan må i fall, som i denna paragraf avses, ej väckas förrän patent medelats genom lagakraftätagande beslut. Ändå att tid, som i 19 § 2 mom. tredje stycket stadgas, gått till ända, vare rätt till ersättning bevarad, om talan anhängiggöres inom ett år från det beslutet vann laga kraft.

21 §.

1 mom. Vill ej patenthavaren lösa alster, som i 19 § 3 mom. första stycket avses, må den, som begått intrånget, på därom framställt yrkande berättigas att mot skäligen ersättning förfoga över sådant alster under patentets skyddstid eller viss del därav.

2 mom. Har någon börjat inom riket utnyttja uppfinning eller vidtagit särskilda åtgärder därför utan att äga vetskap om att patent därå blivit med-

delat eller sökt, och har han ej heller skäligen kunnat förskaffa sig sådan kännedom, må han på därom framställt yrkande, om synnerliga skäl därtill äro, berättigas att under skyddstiden eller viss del därav mot skälig ersättning utnyttja uppfinningen i den omfattning, som domstolen bestämmer.

22 §.

Den, som genom meddelande å vara, anslag eller skylt eller annorledes, utan att patentets eller ansökningens nummer angivits, uppgiver, att patentskydd, varom i 19 eller 20 § sägs, här i riket åtnjutes med avseende å alster eller förfarande, vare skyldig att lämna den, som därav kan hava olägenhet, uppgift om numret. Innehåller meddelande ej bestämd uppgift, att patentskydd åtnjutes, men kan av meddelandet framkallas den uppfattningen, att så är förhållandet, vare den, som lämnat sådant meddelande, skyldig att till den, som därav kan hava olägenhet, uppgiva, huruvida och i så fall på vad grund han anser sig åtnjuta patentskydd enligt 19 eller 20 §.

Underlåter någon att, efter därom framställd fråga, utan dröjsmål lämna upplysning enligt vad i första stycket sägs, eller lämnar någon i anledning av sådan förfrågan eller eljest i meddelande till viss person, till men för denne, oriktig uppgift med avseende å patentskydd, straffes med dagsböter; och vare skyldig att efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt ersätta skada, som därav kommer. Böter tillfalla kronan.

Talan om ansvar, som nu sagts, må väckas allenast av den, som begärt upplysningen eller mottagit meddelandet.

23 §.

1 mom. Stockholms rådhusrätt vare rätt domstol i fall, varom i 15—21 §§ förmäles.

När rådhusrätten handlägger mål, som i första stycket avses, skola i rätten sitta tre lagfarna ledamöter, av vilka den ene skall föra ordet, samt tre i tekniska förhållanden kunniga personer.

Konungen förordnar för tre år i sänder minst femton personer att tjänstgöra såsom tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten, bland vilka rättens ordförande för varje särskilt mål, med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga förhållanden, utser dem, som skola inträda i rätten. Uppkommer under nämnda tid behov av tillgång till flera tekniskt sakkunniga personer, förordnar Konungen, på framställning av rättens ordförande, därom för återstående del av samma tid.

De tekniskt sakkunniga ledamöterna skola åtnjuta ersättning av statsmedel enligt grunder, som Konungen bestämmer.

2 mom. Dom eller utslag i mål, som i 1 mom. avses, skall genom domstolens försorg i avskrift insändas till patentmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

Vad i 2 § nya lagen stadgas skall ej gälla, där ansökningen inkommit före den 1 juli 1944.

Föreskrifterna i 7 § första stycket nya lagen skola ej tillämpas, där ansökan kungjorts före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 7 § sista stycket och 8 § nya lagen skola ej gälla, om beslut, som där avses, meddelats före lagens ikraftträdande.

Vad i 19 § 1, 2, 4 och 5 mom. samt 20 § nya lagen stadgas skall ej gälla med avseende å intrång, som ägt rum före lagens ikraftträdande.

Talan om ersättning med anledning av intrång, som ägt rum före nya lagens ikraftträdande, skall väckas inom tre år därefter eller, om patenthavaren först efter lagens ikraftträdande fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige, inom tre år från det han fått sådan vetskap. Försummas det, vare rätten till ersättning förlorad.

Å patentmål, som anhängiggjorts före nya lagens ikraftträdande, skall 23 § 1 mom. ej äga tillämpning, utom såvitt angår mål, som i 15 § avses. Stadgandet i 23 § 2 mom. skall gälla allenast domar och utslag, som meddelas efter nya lagens ikraftträdande.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, fråga om *ändrade bestämmelser angående patent*.

Föredraganden anför följande.

Inledning.

Av 1938 års patentutredning har avlämnats ett den 30 december 1942 dagtecknat betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 maj 1884 angående patent (SOU 1942: 58). Utredningsman i patentutredningen är f. d. generaldirektören H. Hjertén. Att på kallelse av utredningsmannen deltaga i överläggningar med denne ha utsetts civilingenjören N. Bergling, överingenjören H. Brahmer, civilingenjören G. Dahl, direktören K. E. Eriksson och direktören A. Hasselrot. Patentutredningen har i enlighet med direktiven för utredningsarbetet haft gemensamma överläggningar med representanter för Danmark, Finland och Norge, i syfte att i väsentliga delar uppnå likformighet i patentlagstiftningens huvudgrunder de nordiska länderna emellan. Sådana överläggningar ha hållits i Stockholm under tiden 28 november—5 december 1938, i Köpenhamn under tiden 15—23 mars 1939 och i Helsingfors under tiden 4—13 februari 1941. Vid överläggningen i Helsingfors var Norge ej representerat. I betänkandet uttalas, att man under överläggningarna icke hunnit genomgå samtliga de spörsmål, beträffande vilka samarbete planerats, och att vid överläggningen i Helsingfors framförts önskemål om att samarbetet måtte fullföljas. Å andra sidan hade vid de redan hållna överläggningarna behandlats ett stort antal viktiga patentlagstiftningsfrågor och helt eller delvis överensstämmande preliminära utkast till lagtext utarbetats i flera avseenden. Patentutredningen framhåller, att det under rådande förhållanden måste anses ovisst, huruvida

och i så fall när samarbetet på patentlagstiftningens område mellan de fyra nordiska länderna skulle kunna slutföras på avsett sätt. Frågan bleve då, hur denna ovisshet borde påverka strävandena att få till stånd ny patentlagstiftning i Sverige.

Patenträtten i vårt land regleras huvudsakligen genom förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent. Förordningen tillkom sålunda för snart 60 år sedan, och ehuru den vid åtskilliga tillfällen ändrats har en fullständig revision av densamma sedan länge varit ett önskemål. Att få till stånd ny patentlagstiftning utgjorde en huvuduppgift för den år 1908 tillsatta s. k. patentlagstiftningskommittén, som den 13 juni 1919 avgav betänkande med förslag till lag om patent m. m. (patentlagstiftningskommitténs betänkanden VI). Förslaget blev emellertid ej genomfört, och senare utredningsarbete på området har ej heller lett till ny lagstiftning annat än i vissa detaljer. I nu föreliggande betänkande uttalas, att det skulle vara beklagligt, om icke alls någon revision av patentlagstiftningen skulle komma till stånd, förrän det nordiska samarbetet kunnat slutföras. Från intressentkretsar hade framhållits, att vissa brister i den nuvarande lagstiftningen vållade betydande olägenheter. Å andra sidan syntes för Sveriges vidkommande slutförande av det nordiska samarbetet, vilket igångsatts på svensk inbjudan, helst böra avvaktas, innan man skrede till en fullständig revision av patentlagstiftningen. Patentutredningen har därför ansett det lämpligaste vara att framlägga ett särskilt lagförslag beträffande vissa patentlagstiftningsfrågor. Det borde därvid främst gälla spörsmål, där *dels* önskemål om snar lagändring särskilt framträtt på senaste tiden, *dels* antingen en grundlig behandling redan skett vid de nordiska överläggningarna eller också nordisk enhetlighet icke vore av större betydelse, *dels* ock partiella lagändringar ansåges kunna ske utan att man behövde avsevärt rubba gällande patentlagstiftning i övrigt.

I enlighet med dessa riktlinjer har patentutredningen framlagt förslag till *lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent*, vilket torde böra fogas såsom bilaga till detta protokoll (*Bilaga A*). Sedan yttranden inhämtats över förslaget, anhåller jag att nu få upptaga denna fråga till behandling. I samband härmed torde även böra behandlas en framställning från patent- och registreringsverket den 30 december 1943 angående sammansättningen av patentmyndighetens besvärsavdelning.

Huvuddragen i patentutredningens förslag.

I betänkandet framhålles inledningsvis, att den olägenhet med gällande patenträttsliga bestämmelser, som under senare år mest påtalats, vore, att utnyttjande av uppfinning, varå patent sökts men ännu ej beviljats, icke medförde någon påföljd. Även i övrigt hade man påkallat utvidgning av det nuvarande skyddet mot patentintrång. Vidare hade riktats kritik mot gällande bestämmelser om rättegång i patentmål. Med patentutredningens förslag avsåges främst att i dessa hänseenden åvägbringa rättelse. I visst

samband härmed och bl. a. för att förebygga, att det starkare skyddet mot intrång vållade olägenheter, föresloges olika åtgärder, såsom möjlighet att i vissa fall erhålla rätt att fortsätta utnyttjande som innebure intrång, rätt att föra fastställsetalan om att intrång ej föreläge, regler mot ofullständiga och oriktiga meddelanden om patentskydd samt minskat hemlighållande av handlingar i patentansökningsärenden. Ytterligare tillmötesginge patentutredningens förslag framkomna önskemål om viss mildring av de allmänna patenterbarhetsfordringarna samt om ett understrykande av patentanspråks betydelse för patentskyddet. Av andra bestämmelser, som inginge i förslaget, kunde nämnas förändringar i förfarandet i sådana ärenden, där invändning framställt mot patentansökning, samt lätnader i fråga om patentavgifter för mindre bemedlade uppfinnare.

Gällande patentförordning innehåller om de allmänna patenterbarhetsfordringarna, att patent meddelas å nya uppfinningar av industriella alster eller av särskilda sätt för sådana alsters tillverkning (1 § första stycket). Enligt patentutredningens förslag skulle lagrummet ändras därhän, att patent meddelas å nya uppfinningar, som kunna utnyttjas i näringsverksamhet, därvid enligt särskild bestämmelse patent meddelas å alster och förfaranden. Enligt förslaget fordras alltså icke, att uppfinningen kan sägas vara av industriell natur, och ett förfarande skall kunna patentskyddas, även om det icke gäller ett sätt att tillverka alster.

Patentförordningen innehåller icke för närvarande någon direkt bestämmelse om patentanspråk. Enligt förslaget skola i 4 § 1 mom. patentförordningen inflyta särskilda bestämmelser om att beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som sökes patentskyddat, och om att patentanspråk skall vara i första hand avgörande vid bedömande av patentskyddets omfång.

En huvuddel av patentutredningens förslag avser bestämmelserna om patentintrång som ersätta 22 § patentförordningen.

Förslaget innehåller särskilda bestämmelser om vad som objektivt innebär patentintrång (19 § 1 mom.), vilket icke för närvarande är fallet. Såvitt gäller intrång i beviljat patent innefattar emellertid förslaget (1 mom. första stycket) icke några större ändringar i gällande rätt sådan den tillämpats. Men vidare stadgas i förslaget, att även utnyttjande av patentsökt uppfinning skall anses såsom intrång, om det sker sedan patentansökningen kungjorts för allmänheten eller av någon, som av sökanden särskilt underrättats eller eljest erhållit vetskap om att dylik ansökning föreligger och om dess innehåll (1 mom. andra stycket).

Enligt nuvarande patentförordning äro påföljderna vid patentintrång straff och skadestånd, och för sådan påföljd fordras bl. a., att gärningsmannen haft vetskap om att patent beviljats. Förslagets regler avvika rätt avsevärt från vad som nu gäller. Även mot den som begått intrång i god tro skall kunna föras förbuds- och ersättningstalan (19 § 2 mom. första stycket), men ersättning skall i sådant fall endast kunna utdömas, om skäl därtill anses föreligga, och den skall ej kunna överstiga den uppkomna vinsten. Full er-

sättning för uppkommen skada skall däremot i regel kunna utdömas, om intrånget begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet (2 mom. andra stycket). Förslaget innehåller vidare en särskild regel om beräkning av uppkommen skada (2 mom. tredje stycket) samt en speciell presumtionsbestämmelse (2 mom. fjärde stycket), avsedd att stärka skyddet för vissa metodpatent. För ersättningstalan skall enligt förslaget gälla särskild preskriptionstid (2 mom. femte stycket). Straff skall enligt förslaget (3 mom.) endast kunna inträda, när uppsåtligt intrång i *beviljat* patent föreligger.

Enligt nuvarande patentförordning (23 §) upptages i n v ä n d n i n g o m p a t e n t s o g i l t i g h e t, som framställes i mål om intrång i patentet, till bedömande i detta mål, men enligt förslaget (19 § 6 mom.) skall sådan i n v ä n d n i n g i regel hänvisas till särskild ogiltighetstalan.

I förslaget ha upptagits vissa bestämmelser om rätt för den som begått patentintrång att i vissa fall fortsätta sitt utnyttjande, vilka bestämmelser ej ha någon motsvarighet för närvarande. Sålunda skall i intrångsmål svaranden, om domstolen anser skäl därtill föreligga, kunna berättigas att utan hinder av patentet förfoga över alster, som han innehar och som patenthavaren ej önskar övertaga (19 § 7 mom.). Vidare skall den som handlat i närmare bestämd god tro kunna, även om ej intrångstalan föres mot honom, få själv väcka talan om rätt att mot ersättning till patenthavaren fortsätta sitt utnyttjande, om synnerliga skäl därtill anses föreligga (20 §).

Förslaget innehåller en bestämmelse om f a s t s t ä l l e l s e t a l a n (21 §), vartill motsvarighet icke finnes för närvarande. När ovisshet föreligger, huruvida ett utnyttjande är skyddat enligt annans patent, skall den i saken intresserade kunna väcka talan om fastställelse av att utnyttjandet icke är skyddat.

Helt nya bestämmelser mot o f u l l s t ä n d i g a e l l e r o r i k t i g a m e d d e l a n d e n o m p a t e n t s k y d d i n g å i förslaget (22 §). Ofullständiga meddelanden om patentskydd skola medföra skyldighet att på anfordran lämna kompletterande upplysningar vid äventyr av skadeståndsskyldighet (första stycket), och oriktiga meddelanden eller upplysningar skola kunna föranleda skyldighet att ersätta uppkommen skada, vid uppsåtligt handlande även straff (andra stycket).

Förslaget innehåller bestämmelser, som avsevärt utvidga p a t e n t a n s ö k n i n g s h a n d l i n g a r s t i l l g ä n g l i g h e t f ö r u t o m s t å e n d e. Sålunda skall, då ansökning kungjorts enligt 7 § första stycket patentförordningen, i regel hela akten vara tillgänglig (7 § andra stycket i förslaget) i stället för såsom nu blott den godkända beskrivningen med eventuellt tillhörande ritningar, och även dessförinnan skall akten i regel vara tillgänglig för den som av sökanden särskilt underrättats om ansökningen och dess innehåll (7 § tredje stycket). I fråga om kungjord patentansökning föreslås vidare, att även till Kungl. Maj:t ingivna handlingar i sådant ärende skola vara tillgängliga för allmänheten (8 § sjätte stycket) och att för allmänheten skall kungöras, när dylik ansökning avgjorts utan att leda till patent (8 § sjunde

stycket). Enligt förslaget kan föreligga skyldighet att lämna viss person upplysning om patentansökning, vilken ej är tillgänglig för allmänheten. En särskild bestämmelse om att denne vid äventyr av ersättningsskyldighet ej i oträngt mål får yppa något om ansökningen har intagits i förslaget (23 §).

Förslaget innebär i fråga om laga domstol i patentmål, att Stockholms rådhusrätt ensam skall vara behörig såsom första instans i alla mål, som avses i patentförordningen (23 b § 1 mom. första stycket), medan sådan uteslutande behörighet nu blott föreligger i vissa dylika mål. Vidare innehåller förslaget, att i rådhusrätten vid handläggning av patentmål — utom i vissa undantagsfall — skola såsom ledamöter sitta tre i tekniska förhållanden kunniga personer, utsedda av Kungl. Maj:t (andra, tredje och fjärde styckena). För närvarande fungera tekniska ledamöter enligt patentförordningen endast i mål om tvångslicens.

Förslaget innebär åtskilliga förändringar beträffande invändningsförfarandet. Dess särskilda former skola i huvudsak endast tillämpas, om invändning gjorts i behörig ordning, och huruvida detta skett skall kunna med bindande verkan avgöras av första instans i patentmyndigheten (7 § fjärde stycket). Om denna instans vid sin prövning kommer till det resultatet, att ansökningen bör bifallas trots framställd invändning, skall dess beslut för närvarande enligt gällande instruktion för patentmyndigheten alltid underställas besvärssavdelningens prövning. Enligt förslaget däremot (8 § tredje stycket) skall beslutet gälla, om ej behörig invändare inom viss tid påkallar besvärssavdelningens prövning av ansökningen och erlägger en avgift. De nu berörda ändringarna ha även påkallat vissa andra jämkningar i patentförordningen (7 § sista stycket samt 8 § första och femte styckena i förslaget).

Förslaget innehåller vissa bestämmelser om lättnader i patentavgifter för mindre bemedlade uppfinnare. Patentmyndigheten skall under vissa förutsättningar kunna befria mindre bemedlade uppfinnare från utfärdnings- och stämpelavgifter (7 § sjätte stycket, som påkallat jämkningar även i femte och sjunde styckena) samt medgiva dem uppskov med erläggande av de första årsavgifterna (11 § tredje stycket, som medfört jämkning i fjärde stycket). Däremot har patentutredningen ej ansett sig böra föreslå någon lagbestämmelse om lättnad beträffande patentansökningsavgiften för ordar, att hjälp här beredes i annan ordning.

I visst samband med de föreslagna lättnaderna i årsavgifter stå andra ändringar i 11 § patentförordningen, vilka ingå i förslaget. Därigenom fastslås, när avgift skall erläggas för patentår, som börjat före patents beviljande, (andra stycket) samt när patent, för vilket stadgad årsavgift ej erlagts, förfaller (femte stycket). I sistnämnda hänseende innebär förslaget en ändring gentemot vad nu anses gälla.

Förslaget innehåller slutligen en ändring i 4 § 1 mom. patentförordningen beträffande antalet beskrivnings- och ritningsexemplar, som skola fogas vid patentansökning.

Yttranden.

Över patentutredningens betänkande ha yttranden efter remiss inkommit från kommerskollegium, patent- och registreringsverket, statskontoret, processlagberedningen, hovrätterna, Stockholms rådhusrätt, överståthållarämbetet, statens uppfinnarnämnd, järnkontoret, Sveriges industriförbund, svenska teknologföreningen, svenska uppfinnareföreningens styrelse, uppfinnarekontoret, svenska pappers- och cellulosaingenjörsföreningen, svenska föreningen för industriellt rättsskydd, svenska patentombudsföreningen samt svenska industriens patentingenjörers förening. Sistnämnda förening har översänt ett yttrande, som avfattats av en inom föreningen tillsatt kommitté. Föreningens dåvarande sekreterare, civilingenjören B. Avellan-Hultman, som reserverat sig mot denna åtgärd, har i särskild skrivelse uttalat, att kommittén enligt hans uppfattning icke utformat sitt yttrande i överensstämmelse med föreningens beslut. Han har tillika såsom ett uttryck för åsikten hos en stark minoritet inom föreningen eller sannolikt t. o. m. den verkliga majoriteten inom densamma översänt ett yttrande, som avfattats av en annan, tidigare inom föreningen tillsatt kommitté. Kommerskollegium har bifogat yttranden från kooperativa förbundets styrelse samt från alla handelskamrar i riket utom Gotlands handelskammare. Överståthållarämbetet har överlämnat infortrade yttranden från stadsfullmäktige och förste stadsfiskalen i Stockholm. Från Sveriges kemiska industrikontor har inkommit en skrift i anledning av betänkandet.

Förslaget att nu företaga en partiell revision av patentförordningen har ej föranlett erinran i något av yttrandena, och i allmänhet har man ansett patentutredningens förslag ägnat att läggas till grund för en sådan revision. *Hovrätten över Skåne och Blekinge, överståthållarämbetet, Västergötlands och Norra Hallands handelskammare samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare* ha lämnat patentutredningens förslag helt utan anmärkning.

Kommerskollegium har uttalat, att inom näringslivet finnes ett starkt intresse för en partiell omarbetning av den svenska patentlagstiftningen, och förklarar sig dela denna uppfattning. Visserligen kunde mot en dylik partiell reform i rådande läge invändas, att det tidigare i hög grad fruktbringande nordiska samarbetet på ifrågavarande lagstiftningsområde icke för närvarande kunde fullföljas och läggas till grund för lagstiftningen. Att emellertid av denna anledning uppskjuta en i och för sig önskvärd och lämplig lagreform syntes knappast tillrådligt.

Patent- och registreringsverket, vars utlåtande avgivits av ämbetsverkets besväravdelning, har uttalat, att en genomgripande överarbetning av nu gällande bestämmelser på patenträttens område sedan länge utgjort ett aktuellt önskemål. Det vore därför beklagligt, ehuru under rådande förhållanden förklarligt, att det framlagda förslaget inskränkte sig till en partiell revision av patentförordningen. Å andra sidan berörde förslaget onekligen de områden av patenträtten, som visat sig vara framför allt i behov av en revision.

Besvärssavdelningen anslöte sig i huvudsak till förslaget och ansåge, att ett genomförande av detta skulle för patentväsendet i Sverige komma att innebära ett avsevärt framsteg. *Svea hovrätt* har funnit det vara välbetänkt att, då tidsförhållandena lagt hinder i vägen för slutförande av det nordiska samarbetet på patentlagstiftningens område, utan dröjsmål söka få till stånd ny svensk lagstiftning i vissa hithörande frågor, beträffande vilka reformbehovet vore särskilt trängande. Hovrätten kunde i huvudsak giva sin anslutning till den plan för det partiella reformarbetet, som följts av patentutredningen, och funne även de lösningar, som valts beträffande de till behandling upptagna problemen, i stort sett tillfredsställande. Endast på några mindre väsentliga punkter hade hovrätten funnit anledning till erinran eller stannat i tvekan beträffande vad som föreslagits. *Stockholms rådhusrätt* har uttalat, att patentutredningens förslag ur de synpunkter, rådhusrätten hade att företräda, syntes innefatta en i huvudsak väl avvägd reglering av föreliggande spörsmål.

Sveriges industriförbund har framhållit, att icke minst industrien hade riklig erfarenhet av att gällande rättsregler på patenträttens område i skilda avseenden vore föråldrade eller eljest otillfredsställande. I avbidan på den mera fullständiga omarbetning av patentförordningen, som vore synnerligen önskvärd och framdeles torde komma att företagas, borde en revision på de punkter, där behovet av nya bestämmelser vore mest trängande, sättas i verket utan dröjsmål. Det föreliggande förslaget syntes i huvudsak väl lämpa sig att läggas till grund för åtgärder i sådan riktning. *Svenska teknologföreningen* har uttryckt sin uppskattning av patentutredningens initiativ att söka få till stånd partiella ändringar i nu gällande patentförordning. Det framlagda förslaget syntes föreningen i stort sett tillfredsställande men kunde ändock i vissa avseenden giva anledning till betänkligheter. *Järnkontoret* har såsom eget yttrande åberopat en skrivelse av en av kontoret tillsatt kommitté, där det uttalas, att patentutredningens förslag innebure väsentliga förbättringar i jämförelse med gällande patentförordning och att det i stort sett syntes vara ägnat att tillfredsställa industriens önskemål. *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd* har uttalat, att patentutredningens förslag i sina huvuddrag syntes väl ägnat att läggas till grund för en lagstiftning. *Svenska patentombudsföreningen* har förklarat sig hälsa förslaget med stor tillfredsställelse såsom innebärande avsevärd förbättring av gällande patenträttsliga förhållanden. På enstaka punkter ansåge dock föreningen, att förslaget icke borde följas.

Stockholms handelskammare har uttalat, att en fullständig revision av 1884 års patentförordning vore i hög grad behövlig men att handelskammaren delade patentutredningens uppfattning, att med en sådan revision borde anstå, intill dess det nordiska samarbetet på området kunde återupptagas. De partiella ändringar, som utredningen föreslagit, syntes handelskammaren i stort sett välmotiverade. *Smålands och Blekinge handelskammare* har förklarat, att genom patentutredningens betänkande framkommit ett flertal betydelsefulla ändringsförslag, vilka syntes kunna genomföras i avvaktan på

en kommande, mera genomgripande omarbetning av patenträtten. *Skånes handelskammare* har uttalat, att patentutredningens förslag syntes tillgodose de mest angelägna av de önskemål, som man inom näringslivet hyste beträffande patentlagstiftningens gestaltning. Förslaget förefölle väl genomtänkt och syntes komma att i olika hänseenden medföra en förbättrad ordning å detta för näringslivet så betydelsefulla område. Med reservation för vissa detaljer ansåge handelskammaren förslaget därför väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Handelskammaren delade patentutredningens uppfattning att, oaktat en fullständig revision av patentförordningen framstode såsom önskvärd, denna borde anstå till dess förutsättningar vore för handen för återupptagande av det nordiska samarbetet. *Handelskammaren i Gävle* har funnit det värt erkännande, att förslaget begränsats i syfte att ej äventyra en fortsatt strävan till nordisk enhetlighet. *Göteborgs handelskammare* har förklarat det vara ett allmänt önskemål från företag inom dess distrikt, vilka hade särskilt intresse för patentlagstiftningsfrågor, att ändringar i patentförordningen av den omfattning patentutredningen föreslagit snarast möjligt genomfördes. *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* har funnit patentutredningens förslag välgrundat och i allt väsentligt lämpat att ligga till grund för lagstiftning i ämnet.

Kooperativa förbundets styrelse har uttalat, att styrelsen helst skulle ha sett, att en fullständig revision av patentförordningen kunnat åstadkommas. Med hänsyn till rådande förhållanden ville styrelsen emellertid icke opponera mot att man nu nöjde sig med en partiell lagstiftning. Sedan kriget upphört och kommunikationerna mellan de nordiska länderna ånyo öppnats, borde lagstiftningsarbetet på det patenträttsliga området snarast möjligt återupptagas och slutföras. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har även uttalat önskemål om en fullständig revision av patentlagstiftningen med beaktande av den nordiska gemensamhetssynpunkten. I avvaktan därpå borde man dock kunna försiktigt framgå på de partiella reformernas väg. Patentutredningens förslag vore ägnat att undanröja vissa påtagliga, allmänt erkända brister i gällande patentlagstiftning, men ändring av förslaget i vissa punkter vore oundgängligen nödvändig för att ej mycket allvarliga missförhållanden skulle tillskapas.

Svenska industriens patentingenjörers förening har, såsom tidigare nämnts, översänt ett yttrande, som avfattats av en inom föreningen tillsatt kommitté. I detta yttrande har uttalats uppskattning av att patentutredningen ansett sig kunna föreslå partiella ändringar i patentlagstiftningen. Vissa av förslagets detaljer innebure värdefulla förbättringar, medan andra kunde giva upphov till allvarliga betänkligheter.

Svenska pappers- och cellulosaingenjörersföreningen har uttalat, att området för de patenterbara uppfinningarna borde begränsas och kraven på patenterbarhet höjas, innan man vidtog någon skärpning av påföljd och straffbestämmelser vid eventuella patentintrång. Mot bakgrunden av de ringa krav, som enligt nuvarande praxis ställdes på en uppfinnings patenterbarhet, skulle vad patentutredningen föreslagit i 1 och 19 §§ komma att med-

föra så stor osäkerhet och ovisshet, att industriens utveckling, arbetsro och forskningsintresse komme att i hög grad hämmas. Detta skulle kunna medföra obotlig skada för under utveckling varande industrier, såsom den för folkförsörjningen så oerhört betydelsefulla biprodukttillverkningen särskilt inom cellulosaindustrien. De föreslagna ändringarna i 1 och 19 §§ borde därför anstå, till dess 2 och 3 §§ patentförordningen även underkastats revision. Det förefölle, som om man vid utarbetandet av patentutredningens förslag i hög grad tillvaratagit uppfinnarnas intressen, medan näringslivets önskemål blivit mera styvmoderligt behandlade.

Departementschefen.

Gällande patentförordning tillkom redan 1884. Visserligen ha åtskilliga bestämmelser i densamma ändrats, men huvuddragen i författningen ha icke rubbats. Det är därför naturligt, att vår nuvarande patentlagstiftning i mångt och mycket icke är lämpad efter nutidens krav. Strävandena att få till stånd en ny patentlag började för flera decennier sedan, men det därpå nedlagda arbetet har tyvärr icke kommit att medföra något slutligt resultat. Utredningsarbetet har endast lett till detaljändringar vid olika tillfällen.

Även patentutredningens nu framlagda förslag avser blott partiella ändringar av patentförordningen. Patentutredningen motiverar sitt förslag med att det å ena sidan icke vore lämpligt att i Sverige införa en helt ny patentlag, innan det på svenskt initiativ kort före krigsutbrottet igångsätta nordiska samarbetet på patentlagstiftningens område blivit slutfört, medan det å andra sidan skulle vara beklagligt att till en oviss framtid uppskjuta avhjälpandet av vissa brister i nuvarande lagstiftning, vilka vållade betydande olägenheter. Till denna uppfattning, som vunnit stöd i yttrandena, kan jag ansluta mig. Jag vill nämna, att i Finland år 1943 antagits en helt ny lag om patent, därvid hänsyn tagits till det hittillsvarande nordiska samarbetet. Detta tillvägagångssätt förklaras av speciella förhållanden, särskilt av att i Finland vid tiden för samarbetets igångsättande redan förelåg ett då nyligen framlagt förslag till ny patentlag. Finland synes likväl vara intresserat av fortsatt nordiskt samarbete på området. För vår del synes det lämpligaste vara att för närvarande stanna vid en partiell reform. Att en sådan bör komma till stånd utan dröjsmål understrykes livligt i yttrandena.

Det sätt på vilket patentutredningen begränsat förslaget har i stort sett vunnit stöd i yttrandena. Även jag finner avgränsningen i huvudsak lämplig. Vissa inskränkningar i förslaget torde dock böra vidtagas. Jag kommer i det följande att vid behandling av de särskilda frågorna närmare redogöra för skälen för och emot utredningens förslag i olika hänseenden.

Inom justitiedepartementet har på grundval av patentutredningens förslag utarbetats förslag till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

De särskilda bestämmelserna i departementsförslaget.

Av lagstiftning och praxis i främmande länder beröres i det följande särskilt vad som gäller i övriga nordiska länder. Den danska patentlagen härrör till sin huvuddel från år 1894, men den föreligger för närvarande i en redaktion av år 1936. Den norska patentlagen tillkom år 1910 och har sedan i vissa delar ändrats. I Finland har, som nämnts, år 1943 antagits ny lag om patent, vilken trätt i kraft den 1 januari 1944. Vid sådant förhållande ha de tidigare patenträttsliga bestämmelserna i Finland synts vara av mindre intresse.

Av andra patentlagar må särskilt nämnas den engelska av 1907, den franska av 1844, den holländska av 1910, den italienska av 1934, den schweiziska av 1907, den tyska av 1936 och den österrikiska av 1897, alla med senare ändringar. Den i Amerikas förenta stater gällande patentlagstiftningen består av ett stort antal vid olika tillfällen tillkomna bestämmelser, övervägande ingående i Revised statutes.

Patentlagstiftningen i skilda stater företer vissa gemensamma drag. Härtill har bidragit den 1883 tillkomna internationella Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten, till vilken de allra flesta länder av industriell betydelse anslutit sig. Konventionen innehåller åtskilliga bestämmelser om förmåner, som ett konventionsland måste tillförsäkra medborgare och därmed jämställda rättssubjekt i övriga konventionsländer. Konventionen har vid flera tillfällen ändrats och utvidgats. För Sverige gäller den text, som antagits vid en konferens i Haag år 1925. En senare konventionstext, antagen vid en konferens i London år 1934, har vårt land hittills icke biträtt.

I. Patenterbarhetsfordringarna.

Patentutredningen.

De nu gällande allmänna patenterbarhetsfordringarna återfinnas i 1 § första stycket patentförordningen. Där stadgas, att patent må meddelas å nya uppfinningar av industriella alster eller av särskilda sätt för sådana alsters tillverkning.

I 1919 års förslag till ny patentlag hade de allmänna patenterbarhetsfordringarna utformats så, att skydd medelst patent skulle kunna förvärfvas för nya tekniska uppfinningar, därvid patent skulle meddelas å alster eller å förfarande (1 § första stycket i förslaget).

Patentutredningens förslag innebär, att i 1 § första stycket patentförordningen skulle stadgas, att patent meddelas å nya uppfinningar, som kunna utnyttjas i näringsverksamhet. Vidare skulle i samma stycke särskilt utsägas, att patent meddelas å alster och förfaranden.

Enligt såväl 1919 års förslag som patentutredningens förslag skulle försvinna den nu stadgade inskränkningen i förfarandens patenterbarhet, att det skall vara fråga om sätt att tillverka industriella alster. I patentutredning-

ens betänkande framhålles, att denna begränsning, som icke överensstämde med vad som i regel gällde i andra länder, icke syntes vara berättigad. Visserligen hade stadgandet i praxis tolkats mycket liberalt, så att man beviljade patent ej endast å sätt att tillverka alster utan även å metoder, som — stundom i ganska överförd bemärkelse — komme till användning vid framställning av alster. Man hade sålunda ansett sig kunna bevilja patent å metoder för konservering och rengöring, stundom även provning och analys m. m. Men bestämmelsen hade dock ibland visat sig vara ett hinder att meddela patentskydd i fall, då sådant syntes berättigat. Vidare hade den varit till olägenhet på det sättet, att de patentsökande ej sällan fått avfatta sina patentanspråk på ett konstlat sätt för att uppfylla kravet att ett samband med framställning av industriellt alster skulle föreligga.

Mellan 1919 års förslag och patentutredningens förslag råder överensstämmelse även däri, att det icke fordras att en uppfinning skall avse något industriellt alster för att vara patenterbar. I patentutredningens förslag upptages i stället krav på att uppfinning skall kunna utnyttjas i näringsverksamhet för att kunna patentskyddas. Om en sådan formulering nåddes enighet vid de nordiska överläggningarna, och den har godtagits i den nya finska patentlagen. Liknande bestämmelse finnes även i t. ex. de schweiziska och tyska patentlagarna.

Vissa av patentutredningens sakkunniga ha förordat, att man åtminstone för närvarande — under förutsättning att de i patentförordningen angivna undantagen från patenterbarhet ej nu upptoges till prövning — skulle stanna vid att såsom patenterbara angiva sådana uppfinningar, som kunna utnyttjas i industriell verksamhet. Stadgande av denna karaktär finnes i vissa patentlagar, t. ex. de nuvarande danska och norska.

Beträffande uttrycket »industriell» i detta sammanhang må nämnas, att Pariskonventionen enligt 1925 års text innehåller, att industriell äganderätt är att fatta i vidsträcktaste bemärkelse och icke blott avser industri och handel i egentlig mening utan även området för lantbruksindustri och extraktiv industri. I 1934 års konventionstext har tillfogats, att den industriella äganderätten avser alla tillverkade alster eller naturprodukter.

I patentutredningens betänkande framhålles, att uttrycket »industriell» vid bedömande av patenterbarhet — med visst stöd av konventionen — i praxis såväl i Sverige som i vissa andra länder tolkats vidsträckt, så att därunder ansetts falla ej endast industri i egentlig mening utan även andra näringsgrenar. Patentutredningen ansåge det under sådana förhållanden olämpligt och kunna verka vilseledande att i en ny bestämmelse använda ordet »industri» eller därmed jämförligt uttryck. Med det i förslaget använda uttrycket näringsverksamhet syntes liksom i lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens böra förstås varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet. Även de fria yrkena, såsom läkares och tandläkares verksamhet, kunde alltså falla härunder. Patentutredningen ansåge dock icke, att man med den föreslagna

formuleringen behövde befara en för vid utsträckning av det patenterbara området. Såsom grundläggande krav för patenterbarhet komme alltså att kvarstå, att det skulle vara fråga om en uppfinning. Bedömningen härav borde liksom hittills ske i praxis, utan att man vore bunden av särskilda lagbestämmelser. I själva uppfinningsbegreppet finge anses ligga ett krav på att det skulle gälla något av viss teknisk karaktär. Härigenom syntes från patenterbarhet uteslutas metoder, som endast ginge ut på manuell behandling av den mänskliga kroppen, t. ex. massagemetoder, och undervisningsmetoder utan teknisk karaktär. En uttrycklig bestämmelse om att endast tekniska uppfinningar vore patenterbara, såsom i 1919 års förslag, hade knappast motsvarighet i andra länder och syntes icke lämplig, då den skulle kunna bli en hämsko på utvecklingen. Så syntes det t. ex. icke vara anledning att lägga hinder i vägen för patentering av uppfinningar, som gällde växt- och djurvareteter eller metoder i samband därmed.

I betänkandet uttalas, att ett krav på uppfinningshöjd redan nu uppställdes i praxis och alltså borde gälla. En indirekt antydning om detta krav låge i 3 § patentförordningen med dess fordran på att det patentsökta skulle väsentligen skilja sig från vad som förut vore känt.

Både i 1919 års förslag och i patentutredningens förslag har liksom i gällande patentförordning redan i den grundläggande bestämmelsen i 1 § gjorts en uppdelning i produkt- och metodpatent. I patentutredningens betänkande framhålles, att skäl kunde tala för att icke låta denna uppdelning få en så framträdande plats. Även andra kategorier av patent skulle nämligen kunna självständigt angivas, medan erfarenheten å andra sidan visade, att de olika patentkategorierna stundom ginge över i varandra. Patentutredningen ansåge dock, att den hävdvunna uppdelningen i produkt- och metodpatent utan praktiska olägenheter kunde upptagas i förslaget. Med det där ingående stadgandet, att patent meddelades å alster och förfaranden, hade man velat uttrycka, att ett patentanspråk måste avse alster eller förfarande men att i och för sig intet hindrade sökanden från att i samma patent i skilda anspråk skydda såväl alster som förfarande.

Vissa speciella undantag från patenterbarhet gälla enligt 2 § patentförordningen. Där stadgas, att patent ej må meddelas å uppfinning, vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder och att, om uppfinning avser livs- eller läkemedel, patent ej må meddelas å själva varan utan endast å ett särskilt sätt för dess tillverkning.

De allmänna bestämmelserna om patenterbarhet i 1 § patentförordningen kompletteras även i viss mån av 3 §, där det angives vad som ligger i kravet på att en uppfinning skall vara ny. Om innehållet i 3 § må i detta sammanhang endast nämnas, att uppfinning ej må anses ny, om dess föremål icke väsentligen skiljer sig från alster eller tillverkningssätt, som före ansökan om patent å uppfinningen blivit känt på i lagrummet närmare angivet sätt.

I patentutredningens betänkande uttalas, att den nuvarande formuleringen

av 2 och 3 §§ patentförordningen utan olägenhet syntes kunna kvarstå till dess en fullständig revision av patentlagstiftningen komme till stånd, även om en viss formell oegentlighet uppkomme genom att uttrycket »tillverknings-sätt» eller liknande uttryck inginge i dessa lagrum. Vid de nordiska överläggningarna hade ifrågasatts väsentliga ändringar i vad som gällde i där behandlade ämnen. Att nu vidtaga dessa ändringar vore icke lämpligt, enär det delvis rörde sig om ganska omstridda spörsmål, där en lösning icke av praktiska skäl syntes behöva forceras.

Det må framhållas, att man vid de nordiska överläggningarna nått enighet angående bestämmelserna om undantag från patenterbarhet. Den därvid formulerade lagtexten lyder i svensk version:

Patent meddelas ej å:

1) uppfinningar, vilkas utövning skulle strida mot lag, allmän ordning eller god sed;

2) närings- eller läkemedel för människor eller kemiska föreningar; dock kan patent givas å förfarande att tillverka sådana alster.

Denna text har i allt väsentligt följts i den nya finska patentlagen, där det dock stadgas, att patent kan meddelas å förfarande, som användes vid tillverkning av kemiska föreningar eller närings- eller läkemedel för människor.

I 1919 års förslag stadgas om undantag från patenterbarhet, att uppfinning, vars användande skulle strida mot lag eller goda seder, ej må skyddas medelst patent och att patent ej heller må meddelas å kemisk förening utan endast å ett särskilt sätt för framställande av sådan förening.

De nu återgivna förslagen skilja sig båda från gällande rätt däri, att produktpatent ej skulle kunna meddelas å kemiska föreningar. Däremot skulle det nuvarande förbudet mot produktpatent å livs- och läkemedel enligt 1919 års förslag helt utgå och enligt vad som överenskommits vid de nordiska förhandlingarna något inskränkas. Av mera formell betydelse är, att enligt den vid dessa förhandlingar antagna texten skulle införas uttryckligt förbud mot patent å uppfinning, vars utövning skulle strida mot allmän ordning.

Bestämmelser om undantag från patenterbarhet finnas regelmässigt i främmande länders patentlagar. Vanligen innehålla dessa liksom den nuvarande svenska patentförordningen förbud mot patent å uppfinning, vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder (ofta även allmän ordning) samt mot produktpatent å livs- eller läkemedel. Därutöver förbjödes i många länder produktpatent å kemisk förening. Sådant förbud gäller i övriga nordiska länder; i Finland och Norge enligt uttrycklig lagbestämmelse och i Danmark enligt stadgad praxis. Av andra patentlagar, som innehålla dylikt förbud, kunna nämnas de engelska, holländska, japanska, jugoslaviska, polska, portugisiska, schweiziska, tjeckoslovakiska, tyska, ungerska och österrikiska. Ytterligare undantag från patenterbarhet äro däremot mera sällsynta. I vissa länder gäller förbud mot produktpatent å njutningsmedel, så i Danmark och Norge, vilka länders representanter dock vid de nordiska överläggningarna

voro beredda att låta detta undantag falla. Uttryckligt förbud mot patent å vetenskapliga läro- och grundsatser ingår i vissa länders patentlagar, särskilt den österrikiska och vissa av denna influerade lagar. Andra undantag finnas i enstaka länder. Den danska patentlagen innehåller i fråga om näringsmedel förbud även mot metodpatent, vilket man dock från dansk sida vid de nordiska överläggningarna förklarat sig benägen uppgiva. Den holländska patentlagen innehåller ett allmänt förbud mot produktpatent å »stoff». Den schweiziska patentlagen, som går särskilt långt i fråga om undantag från patenterbarhet, utesluter även metodpatent å läke- och näringsmedel samt drycker ävensom patent å vissa uppfinningar på textilindustriens område. Den rumänska patentlagen utesluter läro-, kontroll- och bokhållerimetoder, och den franska patentlagen innehåller ett av historiska skäl betingat förbud mot patentering av finansplaner.

I 1919 års betänkande lämnas en utförlig motivering till patentlagstiftningskommitténs förslag att förbjuda produktpatent å kemiska föreningar. Det erinras, att ett liknande undantag — dock även omfattande alster, som framställts genom blandning av särskilda ämnen — förordats redan i det kommittéförslag av 1878, som i huvudsak legat till grund för gällande förordning, ehuru förslaget då ej kommit till genomförande. Patentlagstiftningskommittén tager avstånd från den stundom framförda uppfattningen, att en kemisk förening aldrig skulle kunna uppfinnas utan endast upptäckas, i det varje sådan förening måste antagas förefinnas någonstades i naturen. Kommittén anser denna uppfattning oriktig och uttalar, att man särskilt inom den organiska kemien icke om varje enligt en viss formel sammansatt förening syntes kunna säga, att man på förhand kunnat teoretiskt sluta sig till dess möjliga existens.

Kommittén ansåg emellertid, att ett patent å kemisk förening kunde lägga en betänklig hämsko på den kemiska industriens utveckling. Om andra, eventuellt bättre och billigare sätt för framställning av det patenterade ämnet uppfunnes än vad i patentet angåves, bleve dessa uppfinningar beroende av det beviljade produktpatentet. På uppfinningen av en ny kemisk förening kunde genom finnandet av helt andra användningsområden för densamma än de förut kända eller genom att med den patenterade föreningen såsom utgångsmaterial framställa nya ämnen grundas en industri av en omfattning, som den förste uppfinnaren icke alls kunnat förutse, och till ett samhällsligt gagn, av vilket han endast till en ringa del kunde tillskriva sig förtjänsten. Visserligen kunde ett patent även på andra områden verka hinderligt för utövningen av värdefulla förbättringsuppfinningar. Men möjligheterna att på olika vägar nå ett och samma resultat vore särskilt stora i fråga om framställningen av kemiska föreningar, och dessa olika sätt kunde vara av stor betydelse för den kemiska industriens utveckling. Kommittén påpekar också, att kemiska föreningar i ett stort antal utländska stater vore uteslagna från produktskydd, varigenom dessa staters undersåtar i Sverige finge större förmåner än vad svenskar i deras hemland åtnjöte. Den som uppfunnit en ny

kemisk förening finge sina berättigade intressen tillgodosedda genom patent å framställningssättet, särskilt med hänsyn till det därmed förbundna indirekta skyddet för en på sådant sätt framställd produkt. Så gott som alltid torde vid framställning av en ny kemisk förening i själva förfaringsättet ligga så mycket av nyhet, att ett patent därå kunde förvärfvas.

Kommittén ansåg icke något behov föreligga att låta undantaget omfatta jämväl de mekaniska blandningarna. Här vore möjligheten att på flera olika sätt ernå samma produkt avsevärt mindre än i fråga om de kemiska föreningarna.

Patentutredningen har som nämnt icke i sitt betänkande upptagit frågan om särskilda undantag från patenterbarhet beträffande kemiska föreningar eller mekaniska blandningar m. m.

Även i fråga om de särskilda nyhetsbestämmelserna, som nu ingå i 3 § patentförordningen, föreligger preliminärt förslag till ny lagtext såsom resultat av de nordiska överläggningarna, ehuru i denna del ej full enighet nåddes vid förhandlingarna. Åtskilliga ändringar åsyftas i förhållande till vad som nu gäller, därvid nuvarande nyhetskrav skulle i vissa avseenden skärpas, i andra åter mildras.

Yttranden.

I överbäggande antalet yttranden har patentutredningens förslag till ändring i 1 § patentförordningen godtagits.

Patent- och registreringsverket har därvid uttalat, att patentutredningens förslag om uttrycklig utvidgning av patenterbarhetsbestämmelsen i 1 § patentförordningen måste anses befogat. Gällande bestämmelse vore icke tidsenlig utan alltför snävt avfattad. Någon risk för att patenterbarhetsbegreppet vid genomförande av patentutredningens förslag skulle komma att utsträckas utöver vad som kunde anses motsvara näringslivets skäligen behov syntes icke föreligga. Man borde därför icke begränsa den föreslagna lagtexten genom att där inskjuta bestämningen »industriell» eller »produktiv». Bestämmelserna i 1—3 §§ kunde icke anses ha det inbördes sammanhang, att en ändring av 1 § oundgängligen vore beroende av en omarbetning jämväl av de båda andra paragraferna. *Svenska patentombudsföreningen* har tagit avstånd från framförda betänkligheter, att området för de patenterbara uppfinningarna enligt förslaget blivit alltför vidsträckt och obestämt. Det syntes kunna med förtroende överlämnas åt patentmyndigheten att utbilda en tillfredsställande praxis i enlighet med de i patentutredningens motivering givna anvisningarna.

Göteborgs handelskammare har funnit patentutredningens formulering tillfredsställande ur industriens synpunkt. Det vore ett önskemål att uppnå största möjliga enhetlighet mellan de olika patentlagarna, varför det vore en fördel, att patentutredningens formulering ganska nära anslöte sig till den tyska patentlagen. Det förefölle sannolikt, att det med den föreslagna formuleringen av 1 § kunde komma att visa sig nödvändigt med en framtida komplettering av 2 §. *Svenska teknologföreningen* och *svenska uppfinnare-*

föreningens styrelse ha förklarat patentutredningens förslag tillfredsställande men uttalat önskemål om att bestämmelserna i 2 § patentförordningen måtte upptagas till snar revision.

Å andra sidan har *kommerskollegium* anfört, att vissa skäl talade för att åtminstone icke för närvarande ändra 1 § i patentförordningen. Till näringsverksamhet finge räknas exempelvis bokförings- och revisionsverksamhet med därav följande ej klarlagda konsekvenser beträffande patents meddelande å exempelvis bokföringsmetoder. En ändring av 1 § borde också förutsätta en revision av 2 §. Vidare syntes frågan om de s. k. substanspatenten, avseende exempelvis patent å kemiska föreningar och legeringar, påkalla utredning. Emellertid syntes patentutredningens förslag ej böra avstyrkas, då härigenom en i viss utsträckning önskvärd utvidgning av det patenterbara området skulle komma att uppskjutas till en oviss framtid.

I vissa uttalanden har framhållits, att 1 och 2 §§ stode i sådant samband, att de borde ändras samtidigt. Detta gäller de yttranden som avgivits av *handelskammaren i Karlstad* samt *Smålands och Blekinge handelskammare*. Sistnämnda handelskammare har dock förklarat sig endast önska ett förtydligande tillägg till 2 § av innehåll att förfaranden vid bl. a. undersökning och behandling av människokroppen ej vore patenterbara samt sådan ändring av paragrafen, att orden »särskilt sätt för dess tillverkning» ersattes med »särskilt förfarande vid dess tillverkning».

Sveriges industriförbund har anfört, att mot patentutredningens förslag till 1 § ur industriens synpunkt icke i och för sig vore något att erinra. Det hade emellertid varit synnerligen önskvärt att även bestämmelserna om undantag från patenterbarhet gjorts till föremål för patentutredningens övervägande. En fullständig utredning härom skulle dock kunna bli så tidskrävande, att en välbehövlig revision icke borde anstå i avbidan på en sådan utredning. I ett visst begränsat avseende syntes emellertid en omarbetning av 2 § kunna företagas, enär förarbeten härför i stor utsträckning redan vore utförda i 1919 års betänkande och vid de nordiska överläggningarna. I yttrandet har härom anförts följande.

Förbundet syftar härvid på det från den kemiska industriens sida många gånger framförda önskemålet, att från patenterbarhet måtte undantagas sådana uppfinningar, som allenast utgöras av kemiska föreningar. Med den ytterligt snabba utveckling, som kännetecknat den kemiska industrien icke minst under de senaste åren, måste det anses synnerligen väl motiverat att denna fråga utan ytterligare uppskov upptages till behandling. Härvid må endast erinras om de väsentligt ökade möjligheter att tillvarata biprodukter särskilt från cellulosaindustrien, som det intensiva forskningsarbetet under krigstiden åstadkommit och som säkerligen i en nära framtid komma att än ytterligare utvecklas. Inom detta för folkhushållet synnerligen betydelsefulla forskningsområde skulle det kunna verka i hög grad hämmande för uppbyggande av inhemska förädlingsindustrier, om patent alltjämt skulle få meddelas på kemiska föreningar. Vid sådant förhållande torde det icke böra tillmätas nämnvärd betydelse om en allmän översyn av bestämmelserna i 2 § får tills vidare anstå.

Jämväl *Sveriges kemiska industrikontor* har förordat upptagande av nya undantag från patenterbarhet i 2 § patentförordningen i samband med den av patentutredningen föreslagna ändringen av 1 §. Kontoret instämmer i Sveriges industriförbunds yrkande om förbud mot produktpatent å kemiska föreningar, vilket vore en fråga av stor betydelse för den kemiska industrien. Kontoret har framhållit, att patent i talrika fall meddelats å kemiska föreningar. Det vore icke uteslutet, att för närvarande patent kunde meddelas å föreningar, som vore rena konstruktioner på papperet, för vilka ej någon framställningsmetod vore känd. Kontoret har vidare hemställt, att från patenterbarhet måtte uteslutas diagnosticeringsförfaranden och sådana förfaranden, som endast innebure tillämpning av i läro- och uppslagsböcker angivna metoder på nya individer inom de grupper av ämnen, för vilka metoden vore beskriven.

Järnkontoret har även kommit till det resultatet, att patentutredningens förslag vore befogat men förutsatte vidgade undantagsbestämmelser. Sålunda borde patent icke kunna meddelas på förfaranden inom läkares verksamhet eller för förebyggande av yrkessjukdomar genom behandling av människokroppen och eventuellt icke heller på förfaranden av icke medicinsk art för förebyggande av skador på person eller sak inom teknisk verksamhet. Förfaranden av rent intellektuell natur borde icke vara patenterbara, och rena substanspatent på legeringar borde icke förekomma. De nämnda inskränkningarna borde genomföras samtidigt som ändringen av 1 §. Skulle det emellertid visa sig nödvändigt att tillsvidare låta frågan om undantagsbestämmelserna anstå, borde den under inga förhållanden avföras från dagordningen.

Stockholms handelskammare anser icke patentutredningens förslag i och för sig innebära nackdelar men har ifrågasatt, huruvida icke begreppet industriell verksamhet borde bibehållas, intill dess även 2 § omarbetats, vilket borde kunna äga rum snarast möjligt och utan att den fullständiga revisionen av patentlagstiftningen avvaktades. Det vore angeläget, att icke mot varandra stridande lagändringar tillkomme med korta tidsintervaller. Även *kooperativa förbundets styrelse* har ansett lämpligt att nu avgränsa patenterbarheten till sådana uppfinningar, som kunna utnyttjas i industriell verksamhet.

Förut har nämnts, att *svenska pappers- och cellulosaingenjörsföreningen* hemställt, att 1 § måtte lämnas utan ändring till dess 2 och 3 §§ underkastats revision. Även *svenska industriens patentingenjörers förening* har förordat, att ändring av 1 § måtte uppskjutas, till dess den allmänna revisionen av patentlagstiftningen kunde företagas. Det syntes sannolikt, att den föreslagna utvidgningen av patenterbarhetsområdet kunde komma att nödvändiggöra en ändring av 2 §, så att exempelvis vissa förfaranden, vilka tillhörde läkares eller tandläkares näringsverksamhet, skulle undantagas från patenterbarhet. Om 1 § dock ansåges böra ändras nu, borde stadgandet få följande lydelse: »Patent meddelas å nya uppfinningar, som kunna utnyttjas i industriell verksamhet eller annan därmed jämförbar produktiv verksamhet. Patent meddelas å alster och förfaranden.»

Mot det i patentutredningens förslag ingående stadgandet, att patent meddelas å alster och förfaranden, har anmärkning framställts endast av *patent- och registreringsverket*, som ansett detta stadgande böra helt utgå. Det hade i praxis ej sällan visat sig vara förenat med svårigheter att pressa in en uppfinning under den ena eller andra av de båda kategorierna. Så kunde vara fallet, när en uppfinning bäst kunde karakteriseras såsom ett system eller en anläggning, innebärande exempelvis standardisering eller driftsrationalisering. I sådana fall bleve patentanspråken missvisande, enär de icke kunde riktas på det väsentliga i uppfinningen.

Departementschefen.

Patentutredningens förslag till ändring av 1 § patentförordningen avser de allmänna patenterbarhetsfordringarna och rör sålunda en grundläggande fråga inom patenträtten. Av utredningen framgår, att önskemål föreliggå om en omarbetning av det nuvarande stadgandet som ej anses tidsenligt. Några mera anmärkningsvärda olägenheter synas dock icke ha uppkommit i tillämpningen.

I ett stort antal yttranden betonas det nära sambandet mellan 1 och 2 §§ i patentförordningen. Vägande skäl ha därvid åberopats för att icke vidtaga någon utvidgning av det patenterbara området enligt 1 § utöver industriell verksamhet innan jämväl den i 2 § behandlade frågan om undantag från patenterbarhet blivit fullständigt utredd. Även frågan om ändring av nyhetsbestämmelserna i 3 § patentförordningen som preliminärt behandlats vid de nordiska överläggningarna torde vara av viss betydelse i detta sammanhang. Det är uppenbarligen av vikt att icke på förevarande område vidtaga någon utvidgning som framdeles icke kan vidhållas. Vid en eventuell återgång till en mera begränsad bestämning av det patenterbara området inträder bl. a. den olägenheten att de patent som meddelats under mellantiden icke gärna kunna ogiltigförklaras utan måste få bibehålla sin giltighet, ehuru lagstiftaren icke längre finner dem önskvärda. Den utvidgning som patentutredningen förordat beträffande 1 § synes väl i princip ha biträtts av delegerade för samtliga nordiska länder vid de preliminära överläggningarna. I såväl Danmark som Norge är dock allttjämt möjligheten att erhålla patent inskränkt till uppfinningar som äro av betydelse för industriell verksamhet. Jag anser med hänsyn till nu angivna förhållanden, att den i 1 § patentförordningen upptagna begränsningen till industriell verksamhet tills vidare bör bibehållas. Den jämkning av innehållet i nämnda paragraf som patentutredningen i övrigt förordat torde däremot böra genomföras.

I vissa yttranden av industriens representanter har starkt framhållits det betänkliga i att enligt patentförordningen patent anses kunna meddelas å kemiska föreningar. Denna fråga synes mig vara av den praktiska betydelse att den icke lämpligen bör undanskjutas i avvaktan på en fullständig utredning av den i 2 § reglerade frågan om undantag från patenterbarhet.

Förslag om undantag för kemiska föreningar framställdes redan i de kom-

mittébetänkanden angående patent som avgåvos 1878 och 1919, och vid de nordiska överläggningarna blev man ense om att ett sådant undantag borde finnas. Dylikt undantag gäller redan, antingen på grund av lagbestämmelse eller enligt praxis, i de övriga nordiska länderna samt dessutom i ett stort antal andra stater. Sveriges industriförbunds yttrande utvisar, att man inom det svenska näringslivet, där tidigare tvekan på denna punkt torde ha rått, starkt önskar ett undantag av detta slag. Man har därvid uttalat farhågor, att det skulle verka hämmande för den inhemska kemiska industrien, som just för närvarande syntes stå inför en löftesrik utveckling, om produktpatent å kemiska föreningar alltjämt finge meddelas. I fråga om framställandet av kemiska föreningar anses nämligen, såsom patentlagstiftningskommittén påpekat, möjligheterna att på olika vägar nå ett och samma resultat vara särskilt stora, varför ett produktpatent mer än på andra områden kan verka hinderligt. Det kan också nämnas, att ansökningar om patent å kemiska föreningar hos oss för närvarande alldeles övervägande härröra från sådana länder, där produktpatent å kemiska föreningar icke kan erhållas. Sådana patent sökas däremot endast i ringa utsträckning av inhemska företag.

Det undantag som åsyftas gäller endast produktpatent med avseende å kemiska föreningar. Däremot skulle metodpatent på det kemiska området kunna patentskyddas enligt vanliga regler, även om de avsåge framställning av kemiska föreningar. Den som uppfunnit en ny kemisk förening skulle alltså alltjämt kunna erhålla visst patentskydd, ehuru det blir knutet till viss eller vissa framställningsmetoder. Denna gränsdragning synes mig välbetänkt och innebära ett skäligt hänsynstagande till uppfinnarens intresse.

På grund av vad nu anförts och då en ändring av 2 § i angivna riktning bringar den svenska patentlagstiftningen på ifrågavarande punkt till överensstämmelse med lagstiftningen i övriga nordiska länder har jag låtit införa ett undantag i 2 §, enligt vilket produktpatent ej må meddelas med avseende å kemiska föreningar. Det har i yttrandena ifrågasatts att även göra undantag för produktpatent i fråga om alla legeringar. Tillräckliga skäl härför ha dock icke förebragts, och ett sådant undantag synes regelmässigt ej finnas i de länder, där undantag gäller med avseende å kemiska föreningar. Ej heller i övrigt har jag ansett lämpligt att i detta sammanhang överväga införandet av något nytt undantag i 2 §.

Den av mig förordade ändringen i 1 § påkallar följdändringar i 2 och 3 §§. Därvid torde orden »sätt för dess tillverkning» i 2 § böra utbytas mot »förfarande för dess framställning». I 3 § böra orden »alster eller tillverkningssätt» utbytas mot »alster eller förfarande».

II. Patentanspråk.

Patentutredningen.

I 4 § 1 mom. tredje stycket patentförordningen stadgas, att beskrivningen över patentsökt uppfinning skall vara så tydlig och fullständig, att sakkun-

nig person bör kunna med ledning därav utöva uppfinningen. Vidare föreskrives, att i beskrivningen skall bestämt angivas vad sökanden anser vara det nya i uppfinningen. Enligt 3 § andra stycket kungörelsen den 31 december 1895 angående beskaffenheten av de handlingar, som i patentärenden inlämnas, skall beskrivningen avslutas med detta angivande, och i kungörelsen har för detsamma införts uttrycket »patentanspråken».

I andra länder finnas i allmänhet i själva patentlagarna bestämmelser om att beskrivningen skall avslutas med *p a t e n t a n s p r å k* och om vad patentanspråk skall innehålla, vilka bestämmelser bruka vara tämligen likartade. 1919 års förslag innehåller bestämmelse (13 § andra stycket) om att beskrivningen skall avslutas med ett eller flera patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen. Vid de nordiska överläggningarna enades de olika delegationerna om en bestämmelse, enligt vilken beskrivning skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen och sökes skyddat genom patentet, och den nya finska patentlagen är avfattad i enlighet härmed. Patentutredningen har emellertid ansett en uttrycklig föreskrift om att patentanspråket skulle innehålla bestämd uppgift om vad som kännetecknade uppfinningen överflödigt och kunna föranleda missförstånd. Patentanspråk vore i allmänhet så uppställda, att de först innehölle en ingress, som brukade angiva vad som förut vore känt, och sedan efter orden »kännetecknad av» ett angivande av det nya i den patentsökta uppfinningen. En sådan uppställning vore emellertid ej nödvändig, och för skyddet vore icke alltid utslagsgivande, var ett eventuellt uttryck »kännetecknad av» vore placerat.

Enligt patentutredningens förslag skall i 4 § 1 mom. fjärde stycket första punkten patentförordningen stadgas, att beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som sökes patent-skyddat.

Patentutredningen framhåller, att nu ifrågavarande stadgande icke innehölle något direkt uttalande om *p a t e n t a n s p r å k s* betydelse för patentskyddet. Stadgandet kunde visserligen sägas tala för att vad som stode i patentanspråken borde få en dominerande betydelse för tolkningen av patentet, men liknande stadganden finnes i åtskilliga länder, vilkas praxis det oaktat företedde skiljaktigheter i detta avseende.

I 1919 års betänkande uttalade man sig starkt emot en lagbestämmelse om den rätta tolkningen av innebörden i ett patent. Varje försök i sådan riktning ansågs vara snarare till skada än till gagn. Patentlagstiftningskommittén erinrade i samband härmed om att i vissa länder, främst England och Amerikas förenta stater, rådde en strängare uppfattning om patentanspråkens betydelse för skyddets omfattning, medan i andra länder, särskilt Tyska riket, framträtt en liberalare uppfattning härutinnan. Kommittén förklarade, att den anslöte sig till sistnämnda uppfattning. Det vore enligt kommitténs mening synnerligen otillfredsställande att låta en mindre lyckad för-

mulering av patentanspråken föranleda ett ringare skydd åt patenthavaren än det som, enligt vad av handlingarna i övrigt framginge, varit åsyftat.

I allmänhet finnas icke i främmande länders patentlagar särskilda bestämmelser om patentanspråkens betydelse för patentskyddet. Sådana finnas dock t. ex. i den schweiziska patentlagen, enligt vilken patentanspråk är avgörande för uppfinningens nyhet och patentets skyddsområde. Vidare uttalas i denna lag, att beskrivningen kan anlitas för patentanspråks tolkning.

Vid de nordiska överläggningarna enades man om att förorda ett stadgande, enligt vilket patentanspråk i första hand skulle vara avgörande för patentskyddets omfång. Ett sådant stadgande ingår såsom andra punkt i 4 § 1 mom. fjärde stycket av patentutredningens förslag. Stadgandet har även intagits i den finska patentlagen, dock med tillägg av bestämmelse om att annan del av patentbeskrivningen kan tjäna som hjälp vid tolkningen av patentanspråk.

Patentutredningen framhåller, att i vårt land olika meningar gjort sig gällande om patentanspråkens betydelse för skyddets omfattning. Med hänsyn härtill hade man från skilda håll hos patentutredningen hemställt att bestämmelser i ämnet måtte medtagas vid den nu aktuella partiella revisionen av patentförordningen, och patentutredningen hade ansett sig böra tillmötesgå detta önskemål. Om innebörden av patentutredningens förslag har i betänkandet anförts följande.

Genom det av patentutredningen föreslagna stadgandet markeras patentanspråkens centrala plats för patentskyddet. Anspråken skola vara i första hand avgörande. Vid tolkningen av patent skall man sålunda främst hålla sig till anspråken. Äro dessa otvetydiga, bör skyddet ej i tolkningsväg kunna vidgas utöver anspråkens ram, även om patentskriften i övrigt skulle kunna föranleda därtill. Medgiva patentanspråken olika tolkningar, bör man däremot taga hänsyn till patentskriften i övrigt, såväl beskrivning som eventuella ritningar. Vinnes ej heller på detta sätt klarhet, får man gå till vad som förekommit under ansökningens behandling. Vid tolkningen bör givetvis även tagas hänsyn till teknikens ståndpunkt vid tiden för ansökningen. Med hänsyn till det så föreliggande materialet får avgöras, om man skall välja en mer restriktiv eller mer extensiv tolkning av anspråken.

Det i den finska lagen ingående tilläggsstadgandet har syns patentutredningen vara överflödigt och dessutom alltför snävt, enär även annat material än beskrivningen kunde bli av betydelse vid tolkningen. Patentutredningen framhåller, att dess förslag vore mindre strängt än den schweiziska patentlagen men å andra sidan knappast i allo förenligt med den liberala uppfattning, varåt patentlagstiftningskommittén givit uttryck. Föreskriften syns innebära ett fastslående av vad som finge sägas vara den övervägande uppfattningen här i landet, och den syntes ägnad att underlätta en enhetlig praxis.

Yttranden.

I yttrandena över patentutredningens förslag har bestämmelsen, att beskrivningen skall avslutas med p a t e n t a n s p r å k, innehållande bestämd

uppgift om vad som sökes patentskyddat, i allmänhet icke föranlett någon erinran. *Kommerskollegium* har dock ansett, att orden »bestämd uppgift» borde ändras till »bestämd och tydlig uppgift» för att ytterligare tillgodose önskemålen om patentanspråks formulering med största möjliga klarhet. I samma syfte har *kooperativa förbundets styrelse* föreslagit, att bestämmelsen skulle få den vid de nordiska överläggningarna förordade lydelsen. Det vore av stor vikt att tvinga den patentsökande att i patentanspråk klart bestämma vad han verkligen ansåge vara det relevanta och på samma gång kännetecknande för den patentsökta uppfinningen. Å andra sidan har i det yttrande av *en inom svenska industriens patentingenjörers förening utsedd kommitté*, som inkommit genom civilingenjören Avellan-Hultman, föreslagits en uppmjukning av bestämmelsen, i det att före slutorden »sökes patentskyddat» skulle inskjutas »i första hand».

I två yttranden ifrågasättes stadgande i patentförordningen om att beskrivningen skall innehålla uppgift om teknikens ståndpunkt. *Svenska industriens patentingenjörers förening* har sålunda hemställt att till tredje stycket i 4 § 1 mom. måtte fogas en bestämmelse, som gäve patentmyndigheten befogenhet att i förekommande fall påfordra intagande av sådan uppgift i beskrivningen. I själva verket tillämpades redan nu i viss utsträckning den praxis, att sökanden i samband med slutgranskningen av hans ansökning uppmanades att i beskrivningen införa uppgift om teknikens ståndpunkt. *Smålands och Blekinge handelskammare* har uttalat önskemål om liknande bestämmelse för att underlätta ett bedömande av patentskyddets omfattning.

Patentutredningens förslag om införande av en särskild lagbestämmelse angående patentanspråks betydelse för patentskyddets omfång har väckt stort intresse i yttrandena. Olika uppfattningar om bestämmelsens lämpliga formulering föreligga emellertid.

I flera yttranden har patentutredningens lagförslag lämnats utan erinran. *Svenska teknologföreningen* har förklarat sig hälsa med tillfredsställelse, om på förslaget sätt patentanspråkens centrala betydelse för skyddsomfånget komme till uttryck i lagtexten. Då beskrivning och ritningar måste tillgripas för tolkning av anspråken, vore det av vikt, att frågan endast finge gälla anspråkens rätta innebörd eller med andra ord ett fastställande av det patentföremål, som skyddats vid patentets beviljande. Även *svenska patentombudsföreningen* har uttalat, att förslaget innebure ett önskvärt fastslående av patentanspråkens centrala betydelse vid tolkningen av patents skyddsomfång. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har förklarat sig intet ha att erinra mot förslaget. *Skånes handelskammare* har anført, att förslaget förefölle att vara en lyckligt vald medellinje mellan de motsatta åskådningarna. *Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län* har uttalat, att förslaget icke torde kunna föranleda några allvarigare betänkligheter, då det med hänsyn till motiveringen kunde förutsättas, att domstolarna komme att använda möjligheten att i tveksamma fall gå utom patentanspråkens ram synnerligen restriktivt. *Järnkontoret* har anslutit sig till förslaget men fram-

hållit, att man i tveksamma fall principiellt borde välja en restriktiv tolkning. Även *svenska industriens patentingenjörers förening* har anslutit sig till förslaget. Föreningen har dock meddelat, att en stark minoritet inom densamma uttalat sig för att utbyta uttrycket »i första hand» mot »väsentligen».

Sistnämnda ändringsförslag har även framförts av *patent- och registreringsverket*, som anslutit sig till patentutredningens motivering men ansett orden »i första hand» icke på ett tillfredsställande sätt giva uttryck för denna. Patentanspråken borde vara väsentligen avgörande, men de kunde trots all strävan efter tydlighet vid deras avfattning lämna möjlighet till olika tolkningar, och i så fall borde såsom hjälpmedel vid tolkningen få anlitas beskrivning, eventuella ritningar och patentansökningsakten, varjämte självfallet hänsyn finge tagas till teknikens standpunkt vid tiden för ansökningen. Även i övrigt kunde det i undantagsfall förekomma, att en sträng tillämpning av huvudregeln kunde komma att medföra obilligheter för patenthavaren, t. ex. då genom uppenbart förbiseende eller misstag vid ansökningens behandling patentanspråk erhållit en snävare formulering än som varit avsett. I dylika fall borde en avvikelse från huvudregeln vara tillåten. Även *Stockholms handelskammare* har förklarat sig anse det tveksamt, huruvida patentutredningens förslag helt motsvarade den i motiveringen lämnade tolkningen av stadgandet. Det kunde befaras, att orden »i första hand» toges till intäkt för en friare tolkning än den avsedda.

I flera yttranden förordas skärpning av bestämmelsen om patentanspråkens betydelse för patentskyddets omfång. *Kommerskollegium* har sålunda föreslagit strykning av orden »i första hand» i patentutredningens förslag. *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare* har förordat ett stadgande av följande lydelse: »Vid bedömande av patentskyddets omfång är patentanspråk normgivande».

Sveriges industriförbund har uttalat, att någon efterhandsutvidgning av patentanspråken hittills i allmänhet icke medgivits i svensk rättspraxis, samt har vidare anfört:

På senare tid synes emellertid en viss tendens till uppmjukning av hitillsvarande praxis ha gjort sig gällande. Enligt förbundets åsikt är en utveckling i sådan riktning utomordentligt farlig. Förbundet hälsar därför med största tillfredsställelse, att förslaget synes innebära en reaktion mot denna utveckling. — — — Ur rättssäkerhetens synpunkt måste krävas, att ett patent är genom patentanspråken så klart definierat, att varje fackman kan bedöma patentets skyddsområde. Denna synpunkt får ännu större betydelse, därest i överensstämmelse med patentutredningens förslag patentintrång kan ske på ett tidigare stadium och under mindre stränga villkor än vad f. n. är fallet. I den mån en skarp avgränsning av patentet icke förefinnes och alltså en viss osäkerhetsmarginal föreligger, uppstår alltid den olägenheten, att en näringsidkare, som råkar komma inom nämnda marginal, löper en risk att bli fälld för patentintrång. Då man givetvis vill undvika en sådan situation, finnes — om man önskar full säkerhet och icke vill tillgripa en relativt kostsam och tidsödande fastställelsealan enligt förslagets 21 § — ingen annan utväg än att utan vidare tillerkänna patentet räckvidd så långt

ut som osäkerhetsmarginalen möjligen sträcker sig. Detta betyder emellertid att många patent skulle i verkligheten få en vida större räckvidd än den vartill patenthandlingarna berättiga och genom ansökningen avsetts. Den som endast presterat en otydlig anspråksformulering skulle härigenom beredas en oförtjänt förmån framför dem, som formulerat sina patentanspråk klart och tydligt.

Från sådana utgångspunkter har det synts förbundet tveksamt om den föreslagna lagbestämmelsen med därtill hörande motivering fått en fullt lämplig avfattning. Uttalandena i motiven synas kunna göra en uppfinnare benägen att med full avsikt formulera patentanspråken otydligt för att därmed vid behov kunna motivera ett vidsträcktare skyddsområde än som i verkligheten varit avsett. Enligt förbundets uppfattning är detta alltför liberalt mot patenthavaren. Kravet på rättsäkerhet torde bättre tillgodoses med en tolkningsregel av innebörd, att patentanspråken icke få ges ett *vidare* omfång än vad som otvetydigt framgår av deras lydelse. Äro patentanspråken tvetydiga eller eljest otydliga även med hänsyn tagen till patentskriften i övrigt, bör alltså patenthavaren ensam bära följderna därav. En dylik regel skulle kraftigt bidra till att patentanspråken bleve så tydligt som möjligt avfattade. Mot en sådan regel synes icke kunna med fog invändas, att uppfinnaren skulle få ett för snävt patentskydd. Såsom patentväsendet numera är utvecklat genom skickliga patentombud och sakkunnig nyhetsgranskning, torde uppfinnaren ha tillfredsställande möjligheter att få sitt skyddsområde utsträckt så långt å ena sidan hans egen uppfinningstanke verkligen sträckt sig och å andra sidan nyhetshinder ej föreligga. Den förordade tolkningsregeln innebär vidare icke, att uppfinnaren för att få ett verksamt patentskydd måste hava i patentet omnämnt alla de möjliga utföringsformerna av sin uppfinning. Patentet bör självfallet såsom hitintills omfatta alla tekniska ekvivalenser till de utföringsformer av uppfinningen, som angivits i patentskriften.

Handelskammaren i Karlstad och *svenska pappers- och cellulosaingenjörssöreningen* ha uttalat sig för en lösning efter liknande riktlinjer.

Kooperativa förbundets styrelse har förordat införande av de bestämmelser i ämnet, som finnas i den schweiziska patentlagen, d. v. s. att patentanspråk är avgörande för uppfinningens nyhet och patentets skyddsområde, medan beskrivningen kan anlitas för patentanspråks tolkning. Enligt styrelsens uppfattning borde patentanspråk tolkas restriktivt. Det borde icke tillåtas patenthavaren att tänja ut skyddsområdet utöver de i anspråken angivna gränserna. Även *handelskammaren i Göteborg* har uttalat, att en formulering ungefär som den schweiziska skulle bättre överensstämma med samhällets intressen och industriens behov än patentutredningens förslag. Med detta komme den oklarhet beträffande ett patents skyddsomfång, som hittills kunnat uppstå, att åtminstone till en del bliva bestående. Från industriens sida måste det vara ett oavvisligt krav, att patentanspråket åtminstone skulle angiva det maximala skyddet, så att man omedelbart kunde säga, att om man hölle sig utanför anspråket så riskerade man ej heller att göra patentintrång. Uppfinnaren hade haft möjlighet att formulera det vidast tänkbara anspråket på sin uppfinning. Hade han icke utnyttjat denna, borde icke skyddet tolkningsvägen utvidgas, i synnerhet där senare tillstötande omständigheter ökat betydelsen av skyddets utsträckning. Uttrycket »i första hand» i pa-

tentutredningens förslag lämnade emellertid vägen öppen för det påståendet, att även annat än patentanspråken kunde vara direkt avgörande för patent-skyddet. Enligt detta förslag komme i vissa fall det av patentmyndigheten noga diskuterade och undersökta patentanspråket att delvis övergivas till förmån för något, som varit föremål för enbart sekundärt intresse under ärendets behandling. Det vore vanskligt att komplettera patentanspråket med uppgifter hämtade ur beskrivningen, då man icke visste, om dessa i sig själva vore nya eller gamla. Svårigheterna härvidlag ökades, ju längre tid som förflutit från ansökningsdagen för patentet. *Handelskammaren i Gävle* har framställt samma yrkande som handelskammaren i Göteborg.

Smålands och Blekinge handelskammare har förordat lagbestämmelse om att vid bedömande av patentskyddets omfång patentanspråk borde tjäna till vägledning, där ej andra omständigheter av beskaffenhet att kunna inverka på skyddets omfattning föreläge. Genom patentutredningens förslag skulle man i obehörig grad inkräkta på uppfinnarens rätt. En skärpning av nuvarande praxis vore så mycket mera obehövlig som enligt den föreslagna 21 § införts ett fastställelseförfarande, så att man i förväg kunde erhålla domstols avgörande, huruvida ett visst utförande fölle under ett angivet patent eller ej. Även *en reservant i patent- och registreringsverket* har ansett, att man icke borde giva alltför snäva direktiv för bedömning av ett patentskydds innebörd och omfattning. Skulle en lagbestämmelse anses nödvändig, borde den innehålla, att patentanspråken vid bedömande av patentskyddets innebörd och omfattning skulle vara av grundläggande betydelse. Helst borde emellertid icke alls någon bestämmelse i ämnet införas.

Departementschefen.

För närvarande finnes icke i patentförordningen någon särskild bestämmelse om patentanspråk. Enligt förenämnda tillämpningskungörelse den 31 december 1895 gäller dock, att den beskrivning över uppfinningen, som skall ingivas vid sökande av patent, skall innehålla en särskild avslutande del, i vilken det nya i uppfinningen angives. Detta benämnes i kungörelsen patentanspråk. Den av patentutredningen föreslagna bestämmelsen om att beskrivningen skall avslutas med patentanspråk innebär därför icke något nytt i förhållande till vad som nu tillämpas, men liksom patentutredningen anser jag det lämpligt att i patentförordningen införa en uttrycklig bestämmelse i ämnet, varigenom patentanspråkets betydelse för patentväsendet markeras.

I nuvarande patentförordning ingår stadgande om att i beskrivningen skall bestämt angivas vad sökanden anser vara det nya i uppfinningen. Häremot svarar enligt patentutredningens förslag bestämmelse om att beskrivningen skall innehålla bestämd uppgift om vad som sökes patentskyddat. För att uppfylla detta krav måste sökanden lämna tydlig uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen. Patentutredningen har icke ansett behövt att meddela någon föreskrift härom. Ett uttryckligt stadgande har emellertid förordats i ett yttrande och synes mig lämpligt. Sådant stadgan-

de har även — i överensstämmelse med vad som överenskommits vid de nordiska överläggningarna — upptagits i den nya finska patentlagen.

I fråga om patentanspråkens betydelse synas olika uppfattningar råda i olika länder. Patentutredningen har i syfte att lagfästa den uppfattning som kunde anses i allmänhet rådande hos oss föreslagit att i patentförordningen skulle intagas bestämmelse att vid bedömande av patentskyddets omfång patentanspråken i första hand skulle vara avgörande.

I yttrandena har den föreslagna bestämmelsen blivit föremål för delade meningar, därvid ett flertal olika ändringsyrkanden framställts.

Redan av bestämmelsen, att beskrivningen av uppfinningen skall avslutas med patentanspråk, innefattande bestämd uppgift bl. a. om vad som sökes patentskyddat, måste anses följa att patentanspråken äro grundläggande för patentskyddets omfång. Något patentskydd som går utöver patentanspråkens ram synes icke kunna meddelas. Emellertid kan givetvis frågan om ett patentanspråks rätta innebörd bliva föremål för olika meningar. Vid lösning av sådana tvister kunna skilda tolkningsmetoder användas, och det vore helt naturligt önskvärt, att lagen kunde bestämt angiva vilken metod som därvid skall tillämpas. Den av patentutredningen föreslagna bestämmelsen, som icke lämnar någon upplysning om vilket material som må användas för att bestämma patentanspråkens närmare innehåll, synes emellertid icke giva någon verklig ledning i frågan, huruvida en mer eller mindre restriktiv tolkning skall iakttagas. Snarast kan den enligt min mening sägas giva uttryck åt en alltför liberal uppfattning. Den förut berörda bestämmelsen om att patentanspråken skola angivas torde utan det föreslagna tillägget bättre tillgodose önskemålet, att en extensiv tillämpning bör motverkas.

Den av patentutredningen föreslagna tolkningsregeln synes på grund av vad jag nu anfört icke böra upptagas. Jag är icke heller beredd att förorda något av de alternativ som framställts i yttrandena. Spörsmålet torde böra bliva föremål för nya överväganden, när frågan om utarbetandet av en helt ny patentlag åter blir aktuell.

Jag vill anmärka, att de synpunkter som jag anlagt på frågan om den rätta tolkningen av patentanspråk icke avse att utgöra något ståndpunkts-tagande med avseende å den s. k. ekvivalensläran, enligt vilken patenthava-rens skydd mot intrång gäller icke blott gentemot den som utnyttjar vad som kan anses direkt angivet i patentanspråken utan även gentemot den som tillgodogör sig uppfinningstanken med ekvivalenta medel.

I ett par yttranden har förordats, att i patentförordningen skulle införas befogenhet för patentmyndigheten att påfordra införande i beskrivningen av uppgift om teknikens ståndpunkt. Någon sådan bestämmelse synes dock icke behöfelig.

III. Reglerna om patentintrång.

Allmänna synpunkter.

Patentutredningen.

Om en patenthavares befogenheter mot den som utnyttjar patentskyddad uppfinning innehåller 1884 års patentförordning endast de i 22 § givna reglerna om rätt för honom att vid patentintrång under vissa förutsättningar föra straff- och skadeståndstalan. För bifall till patenthavares intrångstalan fordras, att någon, som icke på grund av tvångslicens, föranvändarrätt eller expropriation är därtill berättigad, »utan patenthavares lov inom riket till avsalu tillverkar föremål eller vid tillverkning till avsalu använder tillverknings sätt, därå honom veterligen patent här åtnjutes, eller till salu här i riket håller, för försäljning till riket inför, i utövning av yrke använder eller till annans begagnande eller nytta emot gottgörelse upplåter här patenterat eller efter här patenterat tillverknings sätt frambragt föremål, som honom veterligen utan patenthavarens tillstånd åstadkommits».

Vad sålunda nu gäller i vårt land skiljer sig avsevärt från det som är regel i utländsk patentlagstiftning. Där finnas i allmänhet fristående bestämmelser om patents verkan i civilrättsligt hänseende. Om patentintrång över huvud taget straffas, brukar detta endast ske vid uppsåtligt intrång. Så snart intrång i beviljat patent objektivt sett begåtts, brukar däremot kunna föras talan vid domstol om förbud mot fortsatt intrång. Regeln är, att varje intrång medför ersättningsskyldighet, såvida det föreligger oaktsamhet, även om vetskap om patentet ej är för handen; i åtskilliga länder kan även intrång i god tro medföra ersättningsskyldighet. Vidare gäller merendels, att även intrång före patentets beviljande kan föranleda påföljd, åtminstone om det skett efter det ansökningen kungjorts för allmänheten. Enligt 1919 års förslag skulle även den svenska patentlagstiftningen i vissa hänseenden utformas i överensstämmelse härmed.

Patentutredningen föreslår, att intrångsreglerna i patentförordningen helt omarbetas. Såsom allmän motivering härtill har i betänkandet anförts följande.

Det skydd, som genom den nuvarande 22 § patentförordningen gives patenthavaren, måste sägas vara bristfälligt. En stark begränsning av skyddet följer av att påföljd endast kan inträda vid intrång, som begåtts med vetskap om att patent beviljats. Sådan vetskap kan givetvis ej föreligga, förrän patent faktiskt blivit meddelat. En person kan alltså med full vetskap om att det gäller annans patentsökta uppfinning utan ersättningsskyldighet utnyttja densamma under hela tiden fram till patentmeddelandet. En annan sak är, att vederbörande, sedan patent beviljats, riskerar att ej få fortsätta utnyttjandet och att i detta sammanhang för utnyttjandet erforderlig utrustning m. m. kan bli värdelös.

Att före patentets meddelande företaget utnyttjande sålunda ej medför ersättningsskyldighet är naturligtvis en svår olägenhet för patenthavaren. I genomsnitt dröjer det ungefär två år från patentsökandet, innan patent beviljas, och denna tid kan stundom, just i fråga om viktigare och mer omstridda uppfinningar, flerdubblas. Även tiden mellan patentsökandet och patentets med-

delande räknas in i den sjuttonåriga patenttiden. Det kan sålunda vara under en avsevärd del av denna patenntid, som patenthavaren ej åtnjuter något egentligt skydd mot intrång. För vissa uppfinningar är det ej sällan blott under denna första tid, som ett utnyttjande har större värde. Sedan kan uppfinningen ha blivit utan egentlig praktisk betydelse på grund av nya uppfinningar.

Den omständigheten, att utnyttjande före patentets beviljande ej medför någon påföljd, torde vara den svåraste bristen i de nuvarande intrångsbestämmelserna. Men patenthavarens skydd begränsas även för tiden efter patentmeddelandet genom den i 22 § patentförordningen uppställda regeln, att för påföljd fordras vetskap om att patent föreligger. En patenterad uppfinning kan ha utnyttjats avsevärd tid, sedan patent beviljats, innan patenthavaren får kunskap om intrånget och den för detta ansvarige, så att han kan giva denne del av patentet. Och utan att sådan delgivning skett, kan det ofta vara mycket svårt att bevisa, att vederbörande haft kännedom om patentet. Även om han varit i god tro, synes det för övrigt knappast riktigt, att han alltid skall få behålla den vinst, han skördat av intrånget under tiden fram till delgivningen, medan patenthavaren ej alls får någon ersättning för sin skada.

Det kan över huvud taget sägas vara en brist i den nuvarande 22 §, att icke någon gradering i påföljderna förekommer. Antingen föreligga förutsättningar för straff och skadestånd, eller också blir utnyttjandet utan varje rättslig påföljd. Och det anses i praxis, att straff kan inträda, så snart det visats, att svaranden haft kännedom om att patent föreligger, även om han haft goda skäl att antaga, att han ej gjort ingrepp i patentets skyddsområde. Hos de sakkunniga äro ju meningarna om vad som innebär patentintrång ofta delade, och svaranden har kanske haft stöd för sin uppfattning hos framstående och opartiska experter. I ett sådant fall synes det oegentligt, att svaranden skall behöva riskera straffpåföljd, och detta påkallas ej heller av hänsyn till patenthavaren. Dennes intresse är i första hand att få slut på intrånget och att få ersättning för liden skada.

Av det nu sagda torde framgå, att starka skäl tala för vissa ändringar i nuvarande regler om patentintrång. Önskemål härom ha också framträtt i olika former under senare år, därvid man speciellt kritiserat bristen på ersättningsskyldighet vid utnyttjande före patentmeddelandet. Hithörande spörsmål ha även grundligt behandlats vid de nordiska överläggningarna om gemensamhet i patentlagstiftningen, och man har därvid nått fram till preliminära utkast till lagtexter, vilka i huvudsak överensstämma. Det har i betraktande av det anförda funnits särskilt angeläget att snabbt få till stånd en revision av intrångsreglerna, och det har ansetts, att en sådan revision kan ske utan att man därvid mer än i begränsad utsträckning behöver ändra patentlagstiftningen i övrigt.

De nya intrångsreglerna, som enligt förslaget skulle sammanföras i 19 § patentförordningen, ha föranlett eller medverkat till att jämväl vissa andra lagändringar ansetts böra komma till stånd redan i detta sammanhang. För att undvika missbruk av det föreslagna starkare skyddet mot intrång har patentutredningen ansett önskvärt att genom särskilda bestämmelser motverka ofullständiga eller oriktiga uppgifter om patentskydd samt att i större utsträckning än enligt gällande ordning göra patentansökningshandlingar tillgängliga för utomstående. Vidare hade man sört för att den som befarade intrångstalan skulle kunna själv bringa klarhet i rättsläget genom att väcka

negativ fastställelsealan. Ytterligare hade det möjliggjorts för den som begått intrång att i vissa fall fortsätta sitt utnyttjande.

Yttranden.

I yttrandena över patentutredningens betänkande har tanken att i nu föreliggande sammanhang upptaga intrångsreglerna till allmän revision och därvid särskilt införa ett skydd mot utnyttjande före patentbeviljandet nästan enhälligt lämnats utan erinran. Endast *svenska pappers- och cellulosaingenjörssföreningen* har, såsom i det föregående angivits, uttalat den åsikten, att det icke vore lämpligt att nu på grundval av patentutredningens förslag vidtaga en revision av intrångsbestämmelserna utan att därmed borde anstå.

Om åtskilliga enskildheter i lagförslaget ha dock i yttrandena meningarna varit delade.

Departementschefen.

Det lär vara obestridligt, att de nuvarande intrångsreglerna äro synnerligen bristfälliga. Särskilt märkes att lagligt skydd helt saknas mot att uppfinring utnyttjas medan ansökning om patent därå är föremål för prövning. En avsevärd brist synes också vara, att intrångspåföljd kan göras gällande allenast mot den som visas ha haft vetskap om patentet. En revision av intrångsreglerna är därför angelägen. I yttrandena över patentutredningens betänkande har också förslaget om en sådan revision vunnit nästan enhälligt stöd. Det synes icke möta några avgörande betänkligheter att vidtaga en sådan nyreglering utan avbidan på att det nordiska samarbetet kan slutföras.

I det följande skall lämnas en närmare redogörelse för de av patentutredningen föreslagna reglerna om patentintrång och för vad som härutinnan framkommit i yttrandena. Därvid behandlas, liksom i patentutredningens betänkande, först vad som skulle gälla om intrång i beviljat patent och därefter frågan, i vad mån intrång före patents meddelande skall kunna medföra påföljd.

A. Intrång i beviljat patent.

1. Frågan vad som objektivt sett innebär patentintrång.

Patentutredningen.

Patentförordningen innehåller icke för närvarande någon principiell bestämmelse om de former av utnyttjande, som patenthavaren skulle kunna förbjuda andra, sålunda vad som objektivt sett, oberoende av eventuella påföljder, innebär patentintrång. Såsom redan tidigare framhållits regleras i patentförordningen endast, när patentintrång är straffbart och kan medföra ersättningsskyldighet. Vad som därvid kräves i objektivt hänseende är enligt 22 § patentförordningen, att någon utan patenthavares lov inom riket till avsalu tillverkar föremål eller vid tillverkning till avsalu använder tillverkningsätt, därå patent här åtnjutes, eller till salu här i riket håller, för

försäljning till riket inför, i utövning av yrke använder eller till annans begagnande eller nytta emot gottgörelse upplåter här patenterat eller efter här patenterat tillverkningssätt frambragt föremål, som utan patenthavarens tillstånd åstadkommits.

Den svenska patentförordningens ståndpunkt i här föreliggande fråga överensstämmer som förut antytts icke med vad som är vanligt i andra länder. I flertalet främmande patentlagar, så bl. a. i övriga nordiska länder, finnas fristående bestämmelser om patents verkan. Sådana ingingo också i 1919 års förslag till ny patentlag, och vid de nordiska överläggningarna 1938—1941 rådde enighet om att stadganden av detta slag borde finnas i patentlagstiftningen.

Enligt 1919 års förslag (52 §) skulle patent medföra den verkan, att med undantag för vissa särskilt angivna fall (för användarrätt, expropriation, tvångslicens m. m.) samt för de fall, att utövning av uppfinningen skedde utslutande i ändamål att anställa experiment med eller meddela undervisning rörande densamma, ingen finge under skyddstiden utan behörigt tillstånd av patenthavaren 1) annorledes än för sitt personliga behov nyttja den patenterade uppfinningen genom att inom riket tillverka eller till riket införa av patentet skyddat alster eller inom riket använda av patentet skyddat förfarande; eller 2) inom riket till salu eller till begagnande mot gottgörelse hålla eller annorledes än för sitt personliga behov använda av patentet skyddat alster, som tillverkats eller införts i strid mot ifrågavarande bestämmelser. Patent å ett förfarande att tillverka alster skulle även medföra skydd för alster, som omedelbart framställts medelst samma förfarande.

Vid de nordiska överläggningarna nåddes ej full enighet angående bestämmelserna om patents verkan, men de lagtexter, som därvid preliminärt godkändes av de olika delegationerna, förete dock i sak stor överensstämmelse. Såsom gemensam utgångspunkt under arbetet hade man den norska patentlagens bestämmelser i ämnet.

Den text, som antogs av den *norska delegationen*, må här återgivas. Den skiljer sig från gällande norsk lag endast genom att ordet »utleje» tillkommit.

Patent medfører den virkning, at ingen uten patenthaverens samtykke i nærings- eller driftsøjemed må utøve opfinnelsen ved å forferdige, innføre, falholde, forhandle, utleje eller bruke opfinnelsens gjenstand.

Er patent meddelt på en fremgangsmåte strekker patentets virkning sig også til de gjennom denne fremstillede produkter.

I den *danska delegationens* text ingår den norska texten utan saklig ändring, men vidare innehåller den danska texten ett tredje stycke, avsett att berättiga den som i god tro på öppna marknaden förvärvat ett patentskyddat alster att använda detta.

Den *svenska delegationens* text, som icke avsåg att i sak skilja sig från den norska, lyder på följande sätt.

Patent medför den verkan, att ingen utan patenthavarens samtycke i näringsverksamhet må utnyttja uppfinningen genom att tillverka, införa, salu-

hålla, försälja, till annans begagnande upplåta eller ock använda av patentet skyddat alster eller förfarande.

Patent å ett förfarande medför även skydd för alster, som framställts enligt detta förfarande.

I de nu återgivna texterna äro patenthavarens befogenheter angivna i negativ form, såsom fallet också är i åtskilliga främmande patentlagar. I den *finska delegationens* text angives däremot patents verkan positivt, såsom t. ex. i den tyska patentlagen. Denna ståndpunkt har bibehållits i den nya finska patentlagen, som inledes med följande föreskrifter om patents verkan.

Genom patent grundas för patenthavaren uteslutande rätt att yrkesmässigt utöva uppfinning, som är föremål för patentet. Utövningen av uppfinningen innefattar härvid tillverkning av alster, som skyddats genom patent, så ock saluhållande, försäljning, utlegning, användning och införande av sådant alster eller förfarande.

Patent å ett förfarande medför även skydd för alster, som framställts enligt detta förfarande.

Vid de nordiska överläggningarna tänkte man sig sålunda särskilda bestämmelser om patents verkan, vilka skulle knytas samman med intrångsreglerna genom att dessa skulle börja med ett stadgande om att den som i strid mot patentlagen utnyttjade uppfinning, varå patent meddelats, gjorde sig skyldig till patentintrång.

I patentutredningens betänkande uttalas, att en fristående bestämmelse om patents verkan icke ansetts påkallad vid den partiella revisionen av patentförordningen. Däremot borde stadgande om vad som objektivt sett är patentintrång inleda intrångsreglerna såsom grundval för bestämmelserna om påföljd vid intrång. I det föreslagna stadgandet härom hade man sökt förutse vad som i en kommande patentlag borde stadgas om patents verkan.

Enligt patentutredningens förslag skulle i 19 § 1 mom. första stycket patentförordningen stadgas, att patentintrång föreläge, om någon utom i de fall, då det enligt patentförordningen vore särskilt medgivet, utan patenthavarens lov inom riket yrkesmässigt utnyttjade patenterad uppfinning genom att använda patentskyddat förfarande eller tillverka, införa, använda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts enligt patentskyddat förfarande. I betänkandet framhålles, att förslagets beskrivning av de förbjudna handlingarna visserligen till formen skilde sig avsevärt från vad som nu vore stadgat i motsvarande hänseende men att de sakliga skillnaderna knappast vore särskilt stora.

I den föreslagna lagtexten angives uttryckligen, att patentintrång ej föreläge vid utnyttjande, som enligt patentförordningen vore särskilt medgivet. I betänkandet framhålles, att därvid åsyftades *dels* vissa fall, som redan nu vore angivna i 22 § patentförordningen, nämligen då det föreläge tvångslicens (15 §), föränvändarrätt m. m. (16 §) eller expropriation (17 §), *dels* ock

fall, som tillkomme genom förslaget, nämligen då rätt till utnyttjande vunnas enligt bestämmelserna i 19 § 7 mom. eller 20 § i detsamma.

I förslaget stadgas vidare, att intrång föreligger endast om utnyttjandet skett utan patenthavarens lov, vilket överensstämmer med vad som nu gäller enligt 22 § patentförordningen. I betänkandet uttalas, att man icke velat inlåta sig på någon närmare precisering i lagtexten. I detta sammanhang erinras, att i praxis finge anses fastslaget, att samtycke till utnyttjandet här i landet måste föreligga. Vissa av patentutredningens sakkunniga hade ifrågasatt uttryckligt stadgande om att alster, som inom riket tillverkats eller hit införts med patenthavarens tillstånd, skulle få fritt utnyttjas. Patentutredningen har däremot ansett att praxis borde med stöd av allmänna rättsgrundsatser kunna komma till ett tillfredsställande resultat i sådana fall.

Enligt förslaget kan endast yrkesmässigt utnyttjande innebära patentintrång, vilket i viss mån utgör en avvikelse från vad som nu gäller. Patentlagstiftningskommittén avböjde på sin tid en begränsning till yrkesmässigt utnyttjande och uppställde såsom huvudgrundsats, att endast utnyttjande för eget personligt behov skulle falla utanför intrångsskyddet. Av vad i det föregående angivits framgår, att kravet på yrkesmässighet uppställs i den finska patentlagen och att i den norska patentlagen fordras, att utnyttjandet skett »i nærings- eller driftsøjemed». Enligt den danska patentlagen fordras förvärvssyfte. Vid de nordiska förhandlingarna anslöt man sig emellertid från dansk sida till den norska formuleringen. Även i andra patentlagar är vanligt, att bestämmelser om krav på yrkesmässighet eller uttryck av liknande innebörd föreligga. Så fordras t. ex. i den tyska patentlagen, att utnyttjandet skett »gewerbsmässig».

I patentutredningens betänkande förklaras, att utredningen icke ansett kravet på yrkesmässigt utnyttjande medföra några praktiskt betänkliga inskränkningar i patenthavarens skydd mot intrång. Härvid avsåges, att uttrycket »yrkesmässigt» skulle tagas i vidsträckt bemärkelse och sålunda kunna innefatta bl. a. uppfinnings utnyttjande vid statligt eller kommunalt företag av icke affärsdrivande karaktär, detta sistnämnda i strid mot vad patentlagstiftningskommittén antagit om uttryckets tolkning men i överensstämmelse med senare praxis i denna fråga. Vid begränsning till yrkesmässigt utnyttjande syntes det i 1919 års förslag intagna undantaget för utnyttjande vid experiment eller undervisning överflödigt.

Av betänkandet framgår, att vissa av patentutredningens sakkunniga velat med yrkesmässigt utnyttjande likställa sådant, som eljest skett i förvärvssyfte, därvid såsom exempel anförts, att en person såsom hobby tillverkade patentskyddad radioapparat och sålde det tillverkade till bekanta. Patentutredningen har dock icke ansett stadgande härom påkallat av något praktiskt behov. Så snart det gällde förvärvsverksamhet av något större omfattning, vore denna nämligen att betrakta såsom yrkesmässig.

Enligt patentutredningens förslag skall icke allt yrkesmässigt utnyttjande vara förbjudet, utan förbudet har inskränkts till vissa särskilt uppräknade

former av utnyttjande, vilket även är det vanliga i utländsk patentlagstiftning. I betänkandet framhålles, att denna metod givetvis kan medföra risk för luckor i skyddet. Det syntes emellertid då röra sig om rena undantagsfall, och därav eventuellt uppkommande olägenheter finge anses mindre tungt vägande än de vådor, som eljest uppstående rättsosäkerhet skulle medföra.

Vid uppräkningsen av de former av utnyttjande, som skola vara förbjudna, har i förslaget skillnaden mellan patent å alster (produktpatent) och patent å förfarande (metodpatent) lagts till grund. I detta avseende överensstämmer förslaget med gällande patentförordning liksom även med t. ex. den finska patentlagen. Vanligt är emellertid i utländsk patentlagstiftning, att huvudbestämmelsen om vad som är förbjudet blir åtminstone formellt i lika mån tillämplig på båda slagen av patent, i det att förbudet hänföres till »uppfinningsens föremål», så t. ex. i de norska och tyska patentlagarna.

Vad gäller produktpatent förbjudes enligt förslaget att utnyttja den patenterade uppfinningsen inom riket genom att tillverka, införa, använda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster. Detta överensstämmer nära med de texter som antogs vid de nordiska förhandlingarna. På denna punkt rådde i sak icke någon meningsskiljaktighet vid överläggningarna. Patentutredningens förslag innebär icke heller någon större saklig skillnad mot vad som nu gäller härutinnan enligt 22 § patentförordningen. I vissa hänseenden inträder dock en utvidgning av skyddet. Så påpekas i betänkandet, att det enligt förslaget icke fordras, att tillverkning eller införsel skett för försäljning eller att överlåtelse eller upplåtande skett mot vederlag. Det hade ansetts, att erforderlig begränsning ändock inträdde genom kravet på yrkesmässigt utnyttjande.

Vissa av patentutredningens sakkunniga ha förordat, att även utbudande av patentskyddat alster skulle förbjudas. Därmed skulle vinnas, att man alltid kunde komma åt den som i en offert erbjöde sig att tillverka och leverera en patentskyddad produkt eller toge upp order från privatpersoner på leverans från utlandet av patentskyddade varor. Patentutredningen har icke ansett tillräckliga skäl föreligga för den ifrågasatta bestämmelsen. I vissa fall syntes angivna förfaranden kunna beivras såsom delaktighet i patentintrång eller såsom indirekt patentintrång.

I fråga om metodpatent förbjudes enligt förslaget — bortsett från det indirekta produktskyddet — endast användande av det patentskyddade förfarandet. Detta överensstämmer med vad som nu är stadgat i 22 § patentförordningen och även med t. ex. den danska patentlagen. Däremot avviker förslaget från vad som beslöts vid de nordiska förhandlingarna. Av vad tidigare återgivits framgår, att enligt de därvid antagna danska, norska och svenska texterna skulle uppräkningsen av vad som är förbjudet formellt gälla lika för produkt- och metodpatent. Så är det ju också, såsom nyss nämnts, ordnat i åtskilliga patentlagar, t. ex. de norska och tyska. Vad detta innebär för metodpatent är dock ej fyllt tydligt. Olika uppfattningar

ha framträtt i teori och praxis. Klart är, att förbudet mot tillverkning icke har avseende å förfaranden, men åtminstone tysk praxis tenderar till den uppfattningen, att samtliga övriga former av utnyttjande, som äro förbjudna, även avse metodpatent. Denna ståndpunkt intages uttryckligen av den nya finska patentlagen, där det direkt förbjödes att saluhålla, försälja, utlega, använda och införa patentskyddat förfarande.

Till de nu anförda skyddsbestämmelserna kommer det s. k. indirekta produktskyddet. Enligt patentutredningens förslag förbjödes att tillverka, införa, använda, saluhålla, överlåta eller upplåta alster, som framställts enligt patentskyddat förfarande. Samma former av utnyttjande skola alltså vara förbjudna som om det gällt direkt patentskyddat alster. Denna princip för det indirekta produktskyddet gäller enligt nuvarande patentförordning och t. ex. i de andra nordiska länderna. Vid de nordiska överläggningarna var man även ense om att skyddet borde ha denna karaktär. I vissa utländska lagar, t. ex. den tyska, gäller emellertid skyddet endast den omedelbara produkten av ett patenterat förfarande, och 1919 års förslag intog samma ståndpunkt. I viss anslutning härtill ha några av patentutredningens sakkunniga förordat följande formulering av bestämmelsen om det indirekta produktskyddet: Är patent meddelat å förfarande, skyddar patentet även alster, som åtminstone huvudsakligen utgör det omedelbara resultatet av en tillverkning, vilken helt eller till väsentlig del innebär ett utnyttjande av det patenterade förfarandet.

Patentutredningen framhåller, att metodpatent utan det indirekta produktskyddet stundom skulle bliva av blott begränsat praktiskt värde. Särskilt vore skyddet erforderligt för att hindra konkurrens från utlandet. Det skulle vara mycket otillfredsställande, om innehavaren av ett metodpatent visserligen kunde hindra inhemska konkurrenter att använda metoden men ej skulle kunna ingripa mot import av alster, som utomlands tillverkats enligt denna metod. Tillräckliga skäl att beträffande skyddets utsträckning avvika från vad som överenskommits vid de nordiska överläggningarna syntes icke föreligga. Några praktiska olägenheter av att skyddet nu hade en mer generell innebörd syntes icke ha framträtt. Skyddet gällde emellertid endast alster, som framställts enligt patentskyddat förfarande. Redan häri finge anses ligga t. ex. att ett patent på ett sätt att framställa järnsvamp icke skyddade en specialmaskin, som tillverkats av götjärn, framställt av järnsvampen. Även i övrigt syntes praxis utan utförligare lagbestämmelser kunna komma till ett tillfredsställande resultat.

I betänkandet framhålles vidare, att genom den föreslagna lagtexten endast bestämdes, när någon såsom gärningsman gjorde sig skyldig till patentintrång. Men ingripande syntes även kunna ske mot den som enligt allmänna regler vore att anse såsom delaktig i patentintrång. Tänkbart vore även, att indirekt patentintrång kunde anses föreligga, när någon yrkesmässigt medverkat till att patenterad uppfinning utnyttjades, fastän gärningsmannen icke handlat yrkesmässigt och alltså ej själv begått patentintrång. Patentutredningen ansåge icke att speciella lagbestämmelser härutinnan vore erforderliga,

då dylika spörsmål torde kunna lösas i praxis enligt allmänna rättsgrundsatser.

Yttranden.

I flertalet yttranden över patentutredningens betänkande har ej framställts någon erinran mot utredningens förslag till 19 § 1 mom. första stycket. I åtskilliga yttranden ha dock anmärkningar mot vissa punkter i detsamma framförts.

Det i förslaget uppställda villkoret, att utnyttjande för att kunna anses såsom patentintrång skall vara yrkesmässigt, har sålunda föranlett kritik. Flera yttranden ha anslutit sig till den av vissa av patentutredningens sakkunniga framförda åsikten, att varje utnyttjande i förvärvssyfte borde kunna betraktas som intrång. *Svea hovrätt* har intagit denna ståndpunkt under framhållande av att man därigenom vunne större klarhet och att erfarenheten från skilda rättsområden visade, att stor osäkerhet kunde råda vid bedömande, huruvida en verksamhet skulle anses yrkesmässigt bedriven eller ej. Bärande skäl syntes saknas för att från ansvar fria den som i förvärvssyfte tillgodogjorde sig annans uppfinning. *Sveriges industriförbund*, *svenska teknologföreningen* och *svenska uppfinnareföreningens styrelse* ha framställt samma yrkande. *Patent- och registreringsverket* har ansett det kunna ifrågasättas, om ej uttrycket »i förvärvssyfte» vore att föredraga framför »yrkesmässigt», men har ej framställt något ändringsyrkande. *Kommerskollegium* har ansett det kunna befaras, att med kravet på yrkesmässigt utnyttjande vissa förfaranden, som rätteligen borde kunna påtalas, komme att undgå vederbörlig beivran. *Stockholms handelskammare* har uttalat samma åsikt samt hemställt om sådan formulering av stadgandet, att — i enlighet med den huvudgrundsats, som patentlagstiftningskommittén uppställt i 1919 års betänkande — endast utnyttjande för eget personligt behov komme att falla utanför intrångsskyddet.

Mot patentutredningens förslag, att intrång skall kunna föreligga endast vid vissa särskilt uppräknade former av utnyttjande, har ej framkommit någon gensaga i yttrandena. I förslaget skiljes som nämnt vid uppräknningen mellan produkt- och metodpatent. Häremot har *patent- och registreringsverket* gjort erinran och hemställt, att uppräknningen i huvudbestämmelsen borde generellt hänföras till »vad som är patentskyddat».

I flera yttranden har föreslagits, att i uppräknningen av de förfoganden beträffande alster, som vore förbjudna, skulle medtagas ordet »utbjuda». *Svea hovrätt* har anfört, att ett förbud mot utbjudande av patentskyddade alster ej skulle lägga något obehörigt band på den allmänna samfärdseln, men väl skulle därigenom säkrare hållpunkter vinnas för patentskyddets upprätthållande. Ej sällan vore det vida lättare att styrka, att ett utbjudande skett än att detta lett till åsyftat resultat. Det syntes överhuvud ligga något stötdande i att patenthavaren skulle sakna möjlighet att ingripa mot ett utbjudande av hans uppfinning, så länge han ej kunde bevisa något därutöver. *Patent- och registreringsverket* har framhållit, att ett obehörigt utbjudande

av patentskyddad vara kunde medföra allvarligt avbräck för patenthavarens rättmätiga intressen, varför goda skäl talade för att uttryckligen rubricera detta som patentintrång. Ett förbud mot utbudande har även föreslagits av *Sveriges industriförbund*, *svenska teknologföreningen*, *svenska uppfinnareföreningens styrelse* och *Stockholms handelskammare*. *Svenska patentombudsforeningen* har instämt häri samt föreslagit sådan formulering, att stadgandet kunde bli tillämpligt å utbudande, även om det icke vore fråga om redan framställda alster. *Svenska industriens patentingenjörers förening* har framhållit, att det förekommit, att utländsk firma i svensk frihamn lagrat ett antal alster, som varit utförda enligt svenskt patent. En agent för firman hade därefter besökt privatpersoner och förmått dem att för eget bruk direkt från den utländska firman inköpa dylika alster, vilka sedan införts till köparna direkt från frihamnen. I dylika fall stode patenthavaren enligt patentutredningens förslag helt rättslös. I det kommittéyttrande, som insänts av föreningen, har hemställts om sådan lagbestämmelse, att intrång kunde föreligga, när någon utbjöde patenterat alster för leverans under patentets giltighetstid. Enligt det kommittéuttalande åter, som insänts av civilingenjören Avellan-Hultman, borde det även kunna anses såsom intrång, därest patentskyddat alster under patenttiden utbudits till försäljning *efter* patenttidens utgång.

Mot att enligt patentutredningens förslag vid metodpatent i första hand endast användande av förfarandet i fråga skulle vara förbjudet har *Göta hovrätt* framställt anmärkning och ifrågasatt komplettering av lagtexten, enär själva den patenterade metoden kunde saluhållas, överlåtas eller upplåtas och även dylika förfoganden borde anses innehåra intrång. Det har redan nämnts, att *patent- och registreringsverket* hemställt om sådan ändring av patentutredningens förslag, att den enligt detta för alster gällande uppräkningsen skulle generellt hänföras till »vad som är patentskyddat».

I yttrandena har icke framkommit någon erinran mot patentutredningens ståndpunkt beträffande det indirekta produktskyddet.

Enligt patentutredningens förslag är det för frågan, om objektivt sett intrång i beviljat patent föreligger, likgiltigt huruvida gärningsmannen haft vetenskap om patentet eller icke. Häremot har riktats anmärkning i det kommittéyttrande, som insänts av *svenska industriens patentingenjörers förening*. Patentutredningens lagförslag borde enligt föreningens mening kompletteras därhän, att vetenskap om patentet gjordes till förutsättning för intrång i förslaget mening. Redan med nu gällande bestämmelser löpte en näringsidkare stora risker genom oväntat uppdykande patent på områden, där han igångsatt en verksamhet i god tro. Dessa risker skulle ökas enligt patentutredningens förslag. I det ojämförligt största antalet fall vore det för patenthavaren en mycket enkel åtgärd att varna utnyttjaren. De fall, där detta icke vore så enkelt, vore så fåtaliga, att icke enbart för deras skull bestämmelser borde införas, som medförde stora olägenheter i flertalet fall. *Svenska pappers- och cellulosaingenjörersföreningen* har intagit samma ståndpunkt, därest ej i enlighet med föreningens i första hand gjorda yrkande frågan om ändring i in-

trängsreglerna helt uppskötes. Även Göta hovrätt har uttalat, att patentutredningens förslag ginge väl långt i att slopa kravet på vetenskap om patentet såsom förutsättning för patentintrång. Den som i god tro i allmänna handeln inköpt ett verktyg, som sedermera befunnes patentskyddat och tillverkat utan patenthavarens lov, borde icke genom att använda verktyget i sin yrkesutövning anses kränka patentet. Patenthavarens berättigade intresse syntes vara till fullo tillgodosett genom att han kunde vända sig mot tillverkaren. Patentutredningens förslag borde ändras i angivet hänseende, exempelvis i överensstämmelse med vad den danska delegationen föreslagit under de nordiska överläggningarna.

Departementschefen.

Patentutredningens förslag att i patentförordningen skall införas definition av vad som objektivt sett är patentintrång synes böra genomföras.

Beträffande patentintrång gäller enligt patentförordningen för närvarande, att påföljd inträder endast, när intrång skett med vetenskap om att patent beviljats. Påföljderna äro straff och skadestånd, och endast sådant intrång, som i princip är straffbart, medför ersättningsskyldighet. Patentutredningens förslag åter innebär en gradering av intrångspåföljderna och kräver icke vetenskap om patentet för att påföljd skall kunna inträda. Enligt förslaget är straffbarhet icke förutsättning för civil påföljd. Vissa sammanslutningar ha förordat, att såsom förutsättning för påföljd borde bibehållas att vederbörande haft vetenskap om patentet, enär därigenom vunnos större trygghet för allmänheten utan att patenthavaren i allmänhet hade avsevärd olägenhet därav. Det synes emellertid obilligt, att den som fått patent icke skall kunna ingripa mot intrång, om han icke i varje särskilt fall underrättat vederbörande om patentet eller eljest är i stånd att föra bevisning om att vetenskap härom föreligger. Kravet på vetenskap om patentet har ej heller motsvarighet i övriga nordiska länder och i allmänhet icke heller annorstädes. Patentutredningens ståndpunkt torde därför böra godtagas. Vid utformningen av bestämmelserna om intrångspåföljd bör dock iakttagas försiktighet, så att ursäktligt intrång icke medför någon alltför allvarlig påföljd. Sker detta, kommer i praktiken patenthavarens intresse av att snabbt underrätta konkurrenterna om erhållet patent att bestå. Tillräckliga skäl att i detta sammanhang införa någon särskild bestämmelse om skydd för godtrosvärk synas icke föreligga.

Vad härefter angår den närmare bestämningen av vad som är patentintrång skall som nämnt enligt patentutredningens förslag förbudet mot olovligt utnyttjande av patentskyddad uppfinning avse endast yrkesmässigt utnyttjande, vilken begränsning icke har full motsvarighet i gällande lag. Patentutredningen har hänvisat till att en sådan begränsning är vanlig i utländsk patentlagstiftning och anser, att den icke skulle medföra några praktiskt betänkliga inskränkningar i patenthavarens skydd mot intrång.

I flera yttranden har påyrkats, att förbudet skulle gälla även sådant utnyttjande, som väl icke skett yrkesmässigt men dock i förvärvssyfte. En sådan utvidgning av förslaget kan synas grundad. De texter som utarbetats

vid de nordiska överläggningarna ansluta emellertid liksom den nya finska patentlagen till patentutredningens förslag. Med hänsyn härtill och då det icke synes uteslutet, att en utvidgning till utnyttjande i förvärvssyfte som ej sker yrkesmässigt skulle bliva alltför omfattande, finner jag ej lämpligt att på denna punkt frångå patentutredningens förslag. Liksom patentutredningen anser jag, att ett utnyttjande i detta sammanhang bör kunna betraktas som yrkesmässigt även om det äger rum vid ett företag — statligt, kommunalt eller annat — av icke affärsdrivande karaktär.

Departementsförslaget liksom patentutredningens förslag förbjuder icke allt yrkesmässigt utnyttjande utan blott särskilt uppräknade former därav. Mot denna begränsning kan riktas anmärkning från principiell synpunkt, men hänsyn till rättssäkerheten talar starkt för en sådan ordning, och den gäller i regel även i andra länder.

Patentutredningen har — i likhet med gällande patentförordning — vid uppräknande av vad som är förbjudet skilt mellan produkt- och metodpatent. I främmande lagstiftning är däremot vanligt, att uppräknningen av vad som är förbjudet hänför sig till uppfinningens föremål och därigenom blir åtminstone formellt i lika mån tillämplig, vare sig det gäller produktpatent eller metodpatent. Vid de nordiska överläggningarna uttalade sig de danska, norska och svenska delegationerna för denna ståndpunkt och jämväl patent- och registreringsverket har i sitt yttrande över patentutredningens förslag anslutit sig härtill. Då patentskyddets omfattning vid nyssnämnda båda slag av patent framstår klarare i patentutredningens förslag, har jag emellertid ansett dess ståndpunkt böra godtagas. I andra länder, där man har den mer generella formuleringen, har det visat sig, att viss tvekan om skyddets innebörd i praxis uppstått beträffande metodpatent.

I fråga om produktpatent förbjödes enligt patentutredningens förslag att tillverka, införa, använda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster. Beträffande metodpatent föreslås förbud att använda patentskyddat förfarande. Förslaget överensstämmer såvitt angår produktpatent nära med vad som överenskommits vid de nordiska överläggningarna och innebär i förhållande till gällande patentförordning viss utvidgning av skyddet. Tillverkning eller införsel behöver enligt förslaget icke såsom enligt gällande rätt ha skett för försäljning, och även överlåtelse eller upplåtelse som sker utan vederlag kommer enligt förslaget att falla under förbudet. Däremot förutsättes, att det skett yrkesmässigt. Vad åter angår metodpatent överensstämmer förslaget med gällande rätt men avviker från vad man tänkt sig vid de nordiska överläggningarna. Såsom nyss nämnts godtog den svenska delegationen därvid, att uppräknningen av vad som är förbjudet — i anslutning till vad som är vanligt i andra länder — skulle göras gemensam för båda slagen av patent.

Den av patentutredningen föreslagna utvidgningen av skyddet beträffande produktpatent har icke föranlett någon erinran i yttrandena och synes lämplig. Från flera håll har ifrågasatts att skyddet skulle ytterligare utsträckas. Därvid har föreslagits, att även utbjudande av patentskyddat alster skulle förbjudas.

Goda skäl synas tala för den föreslagna utvidgningen till utbjudande av

patentskyddat alster. I departementsförslaget har därför även utbudande medtagits. Utbudande kan föreligga, även om alstret ännu ej finnes inom landet eller ännu ej framställts. Däremot kan det icke anses föreligga ett utbudande av *patentskyddat* alster, när någon erbjuder sig att leverera ett alster först sedan patenttiden gått till ända. Utan särskilt stadgande lärers även utbudande som sker för tillverkning och leverans i land, där patentskydd ej åtnjutes, falla utanför förbudet. Då det förutsättes att utbudandet sker yrkesmässigt, torde det icke behöva befaras att den nu vidtagna utvidgningen av patentskyddet skall bliva alltför omfattande.

Någon sådan utvidgning av skyddet för metodpatent som Göta hovrätt ifrågasatt torde icke vara behöfvlig.

Enligt patentutredningens förslag förbjudes — liksom enligt gällande rätt — utnyttjande av alster, som framställts enligt patentskyddat förfarande, i samma utsträckning som om alstret varit patentskyddat i och för sig. Detta är det s. k. indirekta produktskyddet, utan vilket metodpatent ofta skulle sakna praktiskt värde, särskilt med hänsyn till möjligheten att eljest från utlandet införa alster som framställts enligt den patenterade metoden. Patentutredningens förslag i denna del, som lämnats utan erinran i yttrandena, torde böra godtagas.

Bestämmelserna i ämnet ha upptagits såsom första stycke i 19 § 1 mom. Därvid ha orden »utom i de fall, då det enligt denna förordning är särskilt medgivet, utan patenthavarens lov» i patentutredningens förslag ersatts med ordet »olovligen» i departementsförslaget, vilket ej lärers innebära annan ändring än att även medgivande som givits i annan lag inbegripits. Även i övrigt har stadgandet redaktionellt jämkats.

2. Presumtion om viss framställningsmetod.

Patentutredningen.

Patentutredningens förslag innehåller en särskild presumtionsregel, som innebär en utbyggnad av det indirekta produktskyddet vid metodpatent. Enligt 19 § 2 mom. fjärde stycket skall nämligen stadgas, att om patent avser visst förfarande att tillverka ett vid ansökningens ingivande nytt ämne, skall sådant ämne, därest annat icke visas, vid förbuds- eller ersättnings-talan anses ha tillverkats enligt nämnda förfarande.

I nuvarande patentförordning finnes icke någon motsvarighet till den föreslagna presumtionsregeln, men i 1919 års förslag ingick en liknande regel (83 §), som dock avsåg ej blott ämnen utan även andra alster och skulle gälla också vid strafftalan.

Presumtionsregler i fråga om metodpatent finnas flerstädes i utländsk patentlagstiftning. I allmänhet avses därvid icke alla alster utan endast »stoff», varmed förstås icke formbundna alster, som kunna användas i valfri mängd, längd eller yta. Så är t. ex. förhållandet i de finska och norska patentlagarna, enligt vilka presumtionsregeln vidare endast skall gälla vid civil talan. Vid de nordiska överläggningarna rådde enighet om att en presumtionsregel borde finnas och att den borde begränsas på nu angivet sätt. Patentutredningens förslag har utformats i enlighet härmed.

I patentutredningens betänkande framhålles till stöd för förslaget, att det kunde möta mycket stora, kanske oöverstigliga svårigheter för patenthavaren att bevisa, att ett alster, som avsåges med intrångstalan, framställts enligt patentskyddat förfarande. Alstret som sådant gäve måhända ej alls några säkra hållpunkter för bedömande, huruvida det framställts enligt ifrågavarande metod. Om det gällde ett vid tiden för patentansökningen nytt alster, kunde därför starka skäl tala för en omkastning av bevisbördan. Behovet härav vore dock icke lika trängande, när det gällde formbundna alster, varför en begränsning till »ämne», som avsåges få samma innebörd som »stoff» i utländsk patentlagstiftning, vore berättigad.

Vissa av patentutredningens sakkunniga ha föreslagit en annan formulering av stadgandet, enligt vilken presumptionen skulle gälla sådana ämnen, å vilka enligt 2 § patentförordningen produktpatent ej kunde meddelas. Patentutredningen har medgivit, att presumptionsregeln vore särskilt behöflig i dylika fall, men har ej ansett tillräckliga skäl föreligga att begränsa regeln till dem, vilket icke skett i andra länder. Enligt nämnda sakkunnigas förslag skulle svaranden vidare kunna fria sig redan genom att visa, att ämnet kunde tillverkas på annat sätt än det patenterade, utan att ens behöva göra sannolikt att han själv använt sig av viss sådan annan metod. Detta har patentutredningen ej ansett lämpligt. Visserligen kunde svaranden stundom ha ett berättigat intresse av att icke för patenthavaren behöva avslöja den av honom använda metoden, men man kunde då förfara så, att svarandens fabrikation granskades genom av domstolen utsedda sakkunniga, vilka sedan ej behövde yttra sig om annat än huruvida den patenterade metoden använts eller ej. Ytterligare skulle enligt de sakkunnigas förslag ej såsom enligt patentutredningens förslag fordras, att det gällde ett vid patentansökningens ingivande nytt ämne.

Yttranden.

Patent- och registreringsverket, Sveriges industriförbund, svenska teknologföreningen samt *kooperativa förbundets styrelse* ha förordnat, att presumptionsregeln skulle begränsas att avse endast sådana ämnen, å vilka produktpatent ej kunde erhållas. De tre sistnämnda sammanslutningarna ha även i övrigt helt eller delvis uttalat sin anslutning till förutnämnda sakkunnigas förslag. Å andra sidan ha *svenska uppfinnarföreningens styrelse* och *svenska industriens patentingenjörers förening* ansett presumptionsbestämmelsen böra avse alla alster, enär den av patentutredningen föreslagna begränsningen till ämnen ej vore motiverad.

Svenska pappers- och cellulosaingenjörssföreningen har helt avstyrkt en presumptionsbestämmelse av här ifrågavarande slag, då något behov av en sådan hittills enligt föreningens mening ej visat sig föreligga.

Departementschefen.

Det indirekta produktskyddet gäller blott alster, som framställts enligt den patenterade metoden, och det ankommer enligt vanliga processuella regler på

patenthavaren att visa, att just denna metod använts. Då bevisning härom ofta kan vara svår att föra, finnes otvivelaktigt ett praktiskt behov av att i fråga om civila påföljder stärka patenthavarens ställning genom en sådan omkastning av bevisbördan i vissa fall som patentutredningen föreslagit.

Med anledning av de erinringar som framställts i vissa yttranden vill jag framhålla, att det föreslagna stadgandet givetvis är särskilt motiverat, när fråga är om sådana ämnen som ej kunna i och för sig patentskyddas, men ett behov torde föreligga att låta det gälla även andra ämnen och detta synes ej möta några allvarliga betänkligheter. Å andra sidan kan det icke vara anledning att vid införande av denna för vår rätt nya regel gå längre än man i allmänhet gjort utomlands eller tänkt sig vid de nordiska överläggningarna.

Stadgandet i fråga har upptagits såsom andra stycke i 19 § 1 mom. Det har ej ansetts behöfligt att i detta sammanhang uttryckligen angiva, att kravet på att ämnet är nytt skall hänföras till tiden för patentansökningens ingivande.

3. Intrångspåföljder.

I patentutredningens betänkande uttalas inledningsvis, att det för patentskyddets effektivitet ansetts erforderligt, att vissa lindrigare påföljder skulle kunna inträda, så snart intrång objektivt sett vore för handen, även om intrånget skett i god tro, således utan att vederbörande haft vetskap om patentet eller ens kunde sägas ha handlat oaktsamt genom att ej ha skaffat sig kännedom därom. Beviljade patent vore tillgängliga för envar, och det syntes därför rimligt, att den som — låt vara i god tro — ingrepe i patents skyddsområde finge stå en viss risk. Patenthavaren hade därför ansetts böra äga möjlighet att föra talan om förbud mot fortsatt intrång och om viss begränsad ersättningsskyldighet, utan att utredning om subjektiv skuld hos den som begått intrånget behövde förebringas. Vid oaktsamt eller uppsåtligt intrång borde mer fullständig ersättningsskyldighet inträda och vid uppsåtligt intrång därjämte straffpåföljd.

Bestämmelserna om påföljder vid intrång ha upptagits såsom 19 § 2—4 mom. i patentutredningens förslag.

a) Förbudstalan.

Patentutredningen.

Den som begått patentintrång skall enligt 19 § 2 mom. första stycket i patentutredningens förslag av domstol kunna förbjudas att fortsätta eller upprepa ifrågavarande handling. Undantag göres enligt den föreslagna lagtexten endast för de fall, då domstolen enligt 19 § 7 mom. eller 20 § i förslaget lämnar medgivande till fortsatt utnyttjande. Patenthavaren skall alltså regelmässigt kunna föra en s. k. förbudstalan, så snart intrång ägt rum, vare sig det skett i god tro eller ej.

I andra länder medges allmänt förandet av förbudstalan vid patentintrång, antingen enligt allmänna rättsregler, såsom i Danmark och Norge, eller enligt uttrycklig bestämmelse i patentlagstiftningen, såsom i den nya finska

patentlagen. Vid de nordiska förhandlingarna rådde enighet om att sådan talan borde få föras.

Däremot upptogs icke i 1919 års förslag till patentlag något stadgande om förbudstalan. I betänkandet åberopades, att vid patentintrång en förbudstalan icke skulle kunna avgöras så mycket fortare än straff- eller ersättningstalan, då det framför allt vore utredningen, huruvida intrång objektivt sett föreläge, som vore tidsödande. Även för interimistiska förbud skulle krävas en ganska fullständig utredning. Ett förbud, meddelat först efter långvarig rättegång, vore icke av stort värde för patenthavaren, vars intresse i de flesta fall främst ginge ut på att få ersättning för liden skada. Förbudet skulle icke i fråga om patent kunna erhålla någon allmängiltighet, enär detta skulle innebära alltför stor stränghet, så t. ex. i det fallet, att intrånget bestode däri, att någon utfört en för stadigvarande bruk i hans verksamhet avsedd, måhända synnerligen dyrbar anläggning.

I patentutredningens betänkande åberopas till stöd för särskilt stadgande om förbudstalan, att det kunde vara av ett visst värde för patenthavaren att vid intrång genast kunna väcka en förbudstalan och på det sättet få intrånget fastslaget, även om detsamma ännu ej vållat skada eller ock skett i god tro under sådana förhållanden, att ersättningsskyldighet icke skäligen kunde göras gällande. En förbudstalan fyllde för patenthavaren i stort sett samma funktion som en positiv fastställsetalan, och det föreslagna stadgandet bildade därför ett visst motstycke till bestämmelsen om negativ fastställsetalan i 21 § av förslaget.

I betänkandet framhålles, att domstols förbud borde stå i direkt relation till redan begångna intrångshandlingar. Om någon tillverkat en patentskyddad maskin, borde förbudet därför visserligen kunna avse ej blott fortsatt tillverkning utan även t. ex. försäljning av dylik maskin, men förbudet borde vara begränsat till maskiner av det förut tillverkade slaget och ej helt allmänt gälla maskiner inom patentets skyddsområde. Förslaget innehåller icke särskilda stadganden, varigenom domstol bemyndigas meddela interimistiskt beslut om förbud eller i det slutliga avgörandet förordna om tillämpning av detsamma innan det fått laga kraft. Övervägande skäl ha av patentutredningen ansetts tala mot sådana stadganden. Den nya rättegångsbalken gäve emellertid domstol vissa allmänna befogenheter av här ifrågavarande slag, vilka eventuellt kunde få användning även vid patenträttslig förbudstalan. I förslaget ingår icke heller någon bestämmelse om att överträdelse av förbud i och för sig skall medföra någon påföljd. Om trots förbudet uppsåtligt intrång icke föreligger, skall sålunda straff ej inträda.

Yttranden.

Patentutredningens förslag till stadgande om förbudstalan har i allmänhet ej föranlett någon erinran i yttrandena. *Patent- och registreringsverket* samt *kooperativa förbundets styrelse* ha direkt anslutit sig till förslaget. *Svea hovrätt* har även tillstyrkt, att stadganden om förbudstalan upptagas i patentförordningen. Hovrätten har tillika ifrågasatt, att utväg borde beredas att,

mot ställande av betryggande säkerhet för skada, erhålla interimistiskt beslut om förbud eller åtminstone förordnande om tillämpning av domstols slutliga utslag utan hinder av att det ej vunnit laga kraft. Den omständigheten, att nya rättegångsbalken innehölle föreskrifter i detta ämne, syntes knappast böra föranleda, att frågan i avbidan på balkens ikraftträdande lämnades olöst. *Stockholms rådhusrätt* har ifrågasatt komplettering av stadgandet om förbudstalan med uttrycklig föreskrift om att domstolen kunde förbinda dylika förbud med vitespåföljd.

Stockholms handelskammare har uttalat tvekan, om ej det med den föreslagna förbudstalan avsedda syftet kunde vinnas genom en ren fastställelse-talan. Skulle förbudstalan införas, borde stadgas strängare påföljder för brott emot ett av domstol meddelat förbud än vid annat patentintrång. Att konstruera här ifrågavarande talan såsom en positiv fastställelse-talan har även föreslagits av *svenska patentombudsföreningen* och av *svenska teknologföreningen*, vilken ansett en förbudstalan oegentlig, då patentintrång redan vore i lag förbjudet. *En ledamot av Göta hovrätt* har avstyrkt bestämmelser om förbudstalan, enär sådan talan vore överflödig.

Departementschefen.

Enligt patentutredningens förslag skall patenthavaren, när intrång ägt rum, kunna utverka domstols förbud mot att intrånget fortsättes eller upprepas, fränsett sådana undantagsfall, där domstolen med stöd av 19 § 7 mom. eller 20 § i förslaget medgiver fortsatt utnyttjande. Det framhålls i patentutredningens betänkande, att det kan vara av värde för patenthavaren att genom en förbudstalan få intrånget fastslaget, även om därav ännu ej kommit någon skada eller intrånget eljest skett under sådana förhållanden att ersättningsskyldighet icke föreligger.

Det får anses angeläget, att patenthavaren alltid, så snart intrång objektivt sett föreligger, kan få detta förhållande fastslaget vid domstol, vare sig intrånget giver anledning till ersättningsanspråk eller icke. I yttrandena har också rätt nästan fullständig enighet om att detta bör medgivas. I några yttranden har emellertid uttalats, att ifrågavarande talan icke borde ha karaktären av en förbudstalan utan av en ren fastställelse-talan, därvid framhållits, att den av patentutredningen valda formen med förbudstalan vore oegentlig, enär patentintrång vore förbjudet redan genom patentförordningen. Denna anmärkning synes befogad. Jag vill erinra, att förbudet icke lär kunna förernas med vitespåföljd, då patentförordningen stadgar straff för patentintrång. Det synes fördenskull i stället böra meddelas en bestämmelse om rätt för patenthavare att, om ovisshet råder och den lärer honom till förfång, föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av patent åtnjuter skydd gentemot annan, utan att han samtidigt gör gällande någon intrångspåföljd. Härvid synes ej behöva uppställas såsom förutsättning, att intrång redan ägt rum. Stadgande i ämnet har upptagits såsom första stycke i 19 § 6 mom.

Därest patenthavarens talerätt i förevarande avseende inskränkes till en rätt att föra fastställelse-talan, lär någon bestämmelse om rätt för domstolen att i målet meddela interimistiskt beslut icke kunna ifrågakomma.

b) Ersättningsskyldighet vid oaktsamt eller uppsåtligt intrång.

Patentutredningen.

För ersättningsskyldighet vid patentintrång fordras för närvarande enligt patentförordningen vetskap om patentet. Föreligger ej sådan vetskap, uppkommer icke ersättningsskyldighet, även om intrånget måste betecknas såsom oaktsamt. Vid ett intrång, som trots erhållen vetskap om patentet ej kan anses oaktsamt, kan å andra sidan enligt gällande rätt föreligga ersättningskyldighet.

I patentutredningens förslag stadgas i 19 § 2 mom. andra stycket såsom huvudregel, att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begått patentintrång skall vara skyldig att ersätta all uppkommen skada. Detta överensstämmer med 1919 års förslag och med vad som är vanligt i utländsk patenträtt. Vid de nordiska överläggningarna rådde enighet om denna regel.

I betänkandet framhålles, att oaktsamhet föreligger, när gärningsmannen brustit i den aktsamhet, som med hänsyn till hans ställning och övriga föreliggande omständigheter bort av honom iakttagas. Beträffande spørsmålet, när oaktsamhet är för handen, uttalas i betänkandet:

Speciellt uppkommer här frågan, i vad mån oaktsamhet kan anses föreligga på grund av att den som begått intrånget försummat att undersöka, om patent beviljats (resp. patentansökning kungjorts) å den uppfinning, som han utnyttjar. Man torde därvid få taga viss hänsyn till svarandens ställning. Exempelvis torde större företag få anses ha vidsträcktare skyldighet att följa med beviljade patent (resp. kungjorda ansökningar) på det egna verksamhetsområdet. De kunna kanske därför merendels icke urskulda sig med att ej ha känt till patentet; speciellt gäller detta företag med egna patentavdelningar. Även för sådana företag kan det dock vara ursäktligt att t. ex. ej ha reda på ett patent, som förts på en industriklass, vilken normalt ligger utanför företagets intresseområde.

Å andra sidan kan oaktsamhet någon gång anses utesluten, när svaranden känt till patentet men oriktigt ansett sitt utnyttjande ej innebära intrång. För att i sådant fall utesluta oaktsamhet fordras väl dock, att svaranden kunnat bygga på utlåtanden från framstående och opartiska experter.

Enligt patentutredningens förslag skall vid ringa oaktsamhet domstolen kunna jämka ersättningen efter ty skäligt prövas. Liknande regel ingår i den nya finska patentlagen. Enligt den tyska patentlagen kan ersättningen ned sättas vid ringa oaktsamhet, dock ej längre än till den vinst, som uppstått genom intrånget.

Yttranden.

Mot patentutredningens förslag, att oaktsamt intrång i regel skall medföra full ersättningsskyldighet för uppkommen skada, även om vetskap om patentet ej förelegat, har endast i ett fåtal yttranden framförts erinran. Tidigare har nämnts, att krav på sådan vetskap såsom villkor för patentintrång uppställts av *svenska pappers- och cellulosaingenjörsföreningen* och i det kommittéyttrande, som insänts av *svenska industriens patentingenjörers förening*. I sistnämnda yttrande har uttalats, att skada, överstigande skälig licensavgift, endast borde ersättas, om intrånget skett med fullt uppsåt eller av grov oaktsamhet. Även *kooperativa förbundets styrelse* har ställt sig på den

ståndpunkten, att ersättningsskyldighet för patentintrång endast bör föreligga vid vetskap om patentet. Patentutredningen hade enligt styrelsens mening här gått alltför långt i tillmötesgående mot patenthavare.

Sveriges industriförbund har uttalat, att patentutredningen i sitt betänkande definierat begreppet oaktsamhet så vidsträckt, att detsamma inträngde på området för god tro. Förbundet har även opponerat mot patentutredningens uttalanden, enligt vilka oaktsamhet lättare kunde föreligga, när fråga vore om större företag, speciellt sådana med egna patentavdelningar. Ju större ett företag vore, desto svårare vore det i regel att överblicka patentläget. Övervakandet av patent och patentansökningar bleve icke lättare för företag med egna patentavdelningar än för sådana, som anlidade yrkesmässigt patentombud. I sistnämnda hänseende ha liknande synpunkter framförts även av *svenska industriens patentingenjörers förening*.

Järnkontoret, *svenska teknologföreningen* och *svenska patentombudsföreningen* ha föreslagit stadgande om att ersättningsskyldighet även skall föreligga för skada som patenthavarens licenstagare lidit genom intrånget. Jämväl *Sveriges industriförbund* har ansett ett uttalande härom önskvärt, enär gällande praxis icke ansåges medgiva sådan skadeståndsberäkning.

Departementschefen.

Förslaget att ej blott uppsåtligt utan även oaktsamt intrång i regel skall medföra full ersättningsskyldighet för uppkommen skada överensstämmer med vad som är vanligt i utländsk patentlagstiftning och synes med den av patentutredningen föreslagna jämningsregeln böra godtagas. Bestämmelser i ämnet ha upptagits i 19 § 2 mom. första stycket i departementsförslaget.

I patentutredningens betänkande har uttalats, att oaktsamhet föreligger, när gärningsmannen brustit i den aktsamhet, som med hänsyn till hans ställning och övriga föreliggande omständigheter bort iakttagas av honom. De uttalanden som patentutredningen fällt angående innebörden härav torde icke behöva upptagas till närmare övervägande. Kraven för att oaktsamhet skall anses föreligga, när svaranden saknat vetskap om patentet, synas mig emellertid böra ställas jämförelsevis höga.

Frågan om licenstagares rätt till ersättning, som ej behandlats i patentutredningens betänkande, torde icke kunna regleras i detta sammanhang. Med anledning av vad i vissa yttranden anförts vill jag emellertid framhålla, att den omständigheten att endast patenthavaren må väcka talan om patentintrång icke torde befria från ersättningsskyldighet för intrång som närmast inkräktar på den rätt licenstagare förvärvat av patenthavaren.

c) Begränsad ersättningsskyldighet, när intrång sker i god tro.

Patentutredningen.

Enligt patentutredningens förslag (19 § 2 mom. första stycket) skall den som begått patentintrång vara pliktig, om domstolen anser skäl därtill föreligga, att intill beloppet av den vinst, som för honom uppstått genom intrånget, utgiva ersättning för uppkommen skada. Denna bestämmelse skall äga tillämpning, även om intrånget ej varit uppsåtligt eller oaktsamt utan skett i god tro.

Enligt patentförordningen fordras som förut nämnts för ersättningsskyldighet alltid vetskap om patentet. Enligt 1919 års förslag skulle ersättningsskyldighet endast föreligga vid sådant patentintrång, som begåtts uppsåtligen eller av vållande eller efter erhållen vetskap om patentet.

I lagarna den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk samt om rätt till verk av bildande konst finnas däremot sedan år 1931 bestämmelser (27 a § resp. 20 a §), enligt vilka den som gjort sig skyldig till intrång i auktorrätt och härav erhållit vinst skall vara pliktig att intill vinstens belopp utgiva ersättning för målsäganden tillskyndat förfång, även om intrånget ej varit uppsåtligt eller oaktsamt.

Enligt den norska patentlagen är den som begått patentintrång alltid skyldig att till den förorättade utgiva uppkommen vinst, även om han handlat i god tro. I den nya finska patentlagen stadgas, att den som utan vållande begått intrång kan, därest det med avseende å hans tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt, av domstol åläggas att till den som blivit kränkt utgiva genom kränkning av patenträtten erhållen vinst, dock högst för de tre senaste åren. Även i vissa andra patentlagar finnas bestämmelser om utgivande av vinst på grund av ett i god tro begånget intrång. Vid de nordiska överläggningarna var man ense om att stadgande i denna riktning vore lämpligt. Fullt överensstämmande lagtexter uppnåddes icke, men man enades om att den uppkomna vinsten endast skulle behöva utgivas i den mån den svarade mot uppkommen skada. Enligt den text, som antogs av den svenska delegationen, skulle vidare finnas möjlighet för domstol att nedsätta ersättningen, om särskilda skäl därtill förelåge, och liknande regler ingingo i de danska och finska texterna.

I patentutredningens betänkande framhålles, att utredningen icke föreslagit någon generell regel om att den uppkomna vinsten alltid skulle utgivas. De ekonomiska konsekvenserna skulle då kunna bli ödeläggande för den som i helt god tro begått intrång, t. ex. om intrånget pågått under längre tid och den uppkomna vinsten åtminstone till större delen förbrukats. Åt domstol hade därför givits frihet att här förfara efter omständigheterna, därvid kunde beslutas, att ingen ersättning skulle utgå eller att denna skulle jämkas. Regeln vore härutinnan mildrad i förhållande till den vid de nordiska överläggningarna från svensk sida antagna texten. Övervägande skäl hade vidare ansetts tala för den begränsningen, att patenthavaren aldrig skulle kunna vara berättigad till större del av den uppkomna vinsten än som svarade mot den skada som uppstått. Ett primärt villkor för här ifrågavarande ersättningsskyldighet vore, att vinst verkligen uppkommit genom intrånget, i vilket avseende patenthavaren principiellt hade bevisbördan.

I betänkandet uttalas, att det sålunda endast vore en i olika avseenden begränsad ersättningsskyldighet, som enligt förslaget skulle kunna inträda vid intrång i god tro. Den patenthavare, som ville vara försäkrad om att få full ersättning, finge därför liksom hittills sörja för att konkurrenterna snarast underrättades om patentet. Men det hade syntts patentutredningen vara av värde, att ersättning oberoende av sådan delgivning kunde utdömas även vid intrång i god tro, särskilt med hänsyn till fall, där det i realiteten icke vore

så helt med den goda tron eller där den uppkomna vinsten vore verkligt avsevärd.

Yttranden.

Mot stadgande om viss ersättningsskyldighet även vid intrång i god tro ha uttalat sig *kooperativa förbundets styrelse, handelskammaren för Örebro och Västmanlands län och en ledamot av Göta hovrätt*. Vidare har, såsom tidigare nämnts, påföljd vid intrång, som begåtts utan vetskap om patentet, avstyrkts av *svenska pappers- och cellulosaingenjörsföreningen* samt i det kommittéyttrande, som insänts av *svenska industriens patentingenjörers förening*.

I flertalet yttranden har emellertid patentutredningens förslag i denna del tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I andra yttranden har uttalats, att ersättningsskyldigheten i utredningens förslag blivit alltför kringskuren.

Patent- och registreringsverket har förklarat sig icke kunna tillstyrka, att ersättningsskyldigheten göres beroende av att vinst uppkommit. I kanske de flesta fall av intrång kunde lätt förebibras bevisning om att vinst icke uppkommit, särskilt om intrånget endast pågått en kortare tid. Visserligen förekomme en liknande sammankoppling av begreppen skada och vinst som den nu föreslagna i 1919 års förenämnda lagar, men stadgandena härom ansåges icke ha fått större praktisk betydelse. Det borde lämpligen stadgas, att den som begått intrång i god tro skulle vara pliktig att utgiva ersättning för uppkommen skada, om och i den mån domstolen ansåge skäl därtill föreligga. På det sättet kunde domstolen förfara helt efter omständigheterna. Mot kravet på uppkommen vinst såsom villkor för ersättningsskyldighet har även riktats kritik från *järnkontoret, svenska teknologföreningen, Smålands och Blekinge handelskammare* samt i det yttrande av en *kommitté inom svenska industriens patentingenjörers förening*, som insänts av civilingenjören Avellan-Hultman. Därvid har förordats, att även vid intrång i god tro huvudregeln skulle vara, att ersättning skulle utgå med belopp, motsvarande skälig licensavgift. Smålands och Blekinge handelskammare har dock ansett böra stadgas, att sådan ersättning blott skulle utdömas, om domstolen ansåge skäl därtill föreligga, medan i övriga här ifrågavarande yttranden förordats stadgande om att ersättning skulle kunna nedsättas, om skäl därtill förelåge.

Sveriges industriförbund, Stockholms handelskammare och svenska patentombudsföreningen ha föreslagit en sådan formulering av ersättningsregeln, att det skulle ankomma på svaranden i intrångsmålet att visa, att hans vinst varit lägre än den uppkomna skadan, om han ville undgå att ersätta hela denna skada.

Departementschefen.

Förslaget om att ersättning skall kunna utgå även vid intrång i god tro kan med hänsyn till rättssäkerheten möta vissa betänkligheter. Möjlighet att utdöma ersättning, även om uppsåt eller oaktsamhet ej kan styrkas, torde emellertid vara önskvärd för att icke patenthavarens berättigade intressen skola åsidosättas. I departementsförslaget har därför såsom andra stycke i 19 § 2 mom. upptagits en bestämmelse av denna innebörd. Enligt denna bestäm-

melse kan den som gjort sig skyldig till intrång i god tro förpliktas att utgiva ersättning till patenthavaren, om och i den mån det med afseende å omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, hans tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt. Den valda formuleringen avser att utmärka, att ersättning ej bör utgå annat än om det med hänsyn till omständigheterna verkligen finnes välgrundat att så sker, t. ex. om uppfinningen utnyttjats inom ett större industriföretag. Att enligt förslaget hänsyn skall tagas jämväl till ändamålet med verksamheten, avser att utmärka, att det skall särskilt beaktas om utnyttjandet skett i förvärvssyfte. Utnyttjande t. ex. för sanitära ändamål i en kommuns förvaltning eller därmed jämförligt ändamål eller för försvarsändamål torde sålunda, om det sker i god tro, regelmässigt icke böra föranleda ersättningsskyldighet. Liksom i patentutredningens förslag har i departementsförslaget tillika upptagits den maximeringen att ersättningen i fall som här avses ej må överstiga vare sig skadan eller den vinst intrånget givit den som gjort sig skyldig därtill. Jag vill särskilt framhålla, att då krav på skadestånd kan framställas i efterhand, kan det medföra obilliga verkningar att förplikta den som ursäktligt gjort sig skyldig till patentintrång att avstå från all vinst han under den gångna tiden haft av intrånget. Liksom enligt patentutredningens förslag upptager departementsförslaget en preskriptionsregel, men även enligt denna kan ersättning krävas för flera år tillbaka. I tillämpningen torde det därför, i de fall då domstolen finner ersättning böra utgå, ofta vara skäligt att begränsa ersättningsskyldigheten till viss del av vinsten.

De föreslagna begränsningarna i ersättningsrätten torde bl. a. föranleda patenthavaren att, där han får kännedom om att hans uppfinning olovligen utnyttjas, skyndsamt underrätta vederbörande om att den är patentskyddad. Att så sker är av stor betydelse ur rättssäkerhetssynpunkt. Underlåtenhet härutinnan bör självfallet beaktas vid ett senare bedömande av framställt ersättningsanspråk.

d) Presumerad skada.

Patentutredningen.

Patentutredningen föreslår ett särskilt stadgande (19 § 2 mom. tredje stycket), enligt vilket genom patentintrång, om annat ej visas, skall anses ha uppkommit skada, motsvarande skälig avgift för sådant utnyttjande av uppfinningen.

I betänkandet framhålles, att patentutredningen ansett sig böra tillmötesgå framkomna önskemål om att patenthavarens bevisning om uppkommen skada skulle underlättas. Det vore i två hänseenden, som patenthavarens bevisbörda lättades genom bestämmelsen. Däri presumerades, att patentintrånget medfört skada och att denna skada uppginge till skälig licensavgift för sådant utnyttjande av uppfinningen, som skett genom intrånget. Den i stadgandet uppställda presumptionen kunde dock motbevisas. Därvid kunde patenthavaren styrka, att den uppkomna skadan vore högre än skälig licensavgift, och omvänt kunde svaranden visa, att någon skada ej uppkommit eller att skadan vore lägre än sådan licensavgift.

Yttranden.

I flera yttranden har föreslagits sådan formulering av stadgandet, att den där uppställda presumptionen icke skulle kunna motbevisas till patenthavarens nackdel och att dennes skada alltid skulle anses motsvara minst skälig licensavgift. Denna ståndpunkt har intagits av *Stockholms handelskammare*, som påpekat att domstolen vid avvägningen av vad som skulle anses utgöra skälig licensavgift ägde taga hänsyn till alla på licensavgiftens storlek inverkan förhållanden, samt vidare av *svenska teknologföreningen*, *svenska uppfinnareföreningens styrelse*, *svenska patentombudsföreningen* och *svenska industriens patentingenjörers förening* ävensom av *en reservant i patent- och registreringsverket*. Ämbetsverkets majoritet har däremot tillstyrkt stadgandet.

I det föregående har omnämnts, att i vissa yttranden föreslagits, att samma presumptionsregel som den av patentutredningen föreslagna även skulle gälla beträffande frågan, om vinst uppkommit för den som begått intrång.

Departementschefen.

Mot det av patentutredningen föreslagna stadgandet, att vid patentintrång skall presumeras, att skada uppkommit som motsvarar skälig avgift för utnyttjandet, synes i sak ej vara något att erinra. Stadgandet torde emellertid böra erhålla formen av en materiell regel om skyldighet att utgiva sådan avgift under i övrigt samma förutsättningar som eljest skola gälla för ersättningsskyldighet. Detta innebär bl. a. att skadan i och för sig alltid skall skattas till minst skälig licensavgift. Domstolen har emellertid enligt förslaget möjlighet att sätta avgiften till det belopp, som i varje särskilt fall finnes rättvist. Stadgande av denna innebörd har upptagits i 19 § 2 mom. första stycket.

Någon bestämmelse om att vinst skall presumeras föreligga, när patentintrång ägt rum, torde icke böra meddelas. Det lär emellertid ligga i sakens natur, att en svarande, som undandraget sig att medverka till utredningen här-om, utsätter sig för risken att domstolen helt skönsmässigt uppskattar vinsten.

e) Särskild preskriptionstid för ersättningstalan.**Patentutredningen.**

För närvarande finnes icke någon särskild bestämmelse om preskriptionstid för ersättningstalan vid patentintrång, utan den allmänna regeln om tio-årig preskriptionstid gäller. Talan om straff måste däremot enligt 5 kap. 14 § strafflagen väckas inom två år.

Patentutredningen föreslår i 19 § 2 mom. femte stycket ett stadgande, enligt vilket rätten till ersättning för skada på grund av patentintrång går förlorad, om ej ersättningstalan väckes inom tre år från det patenthavaren fått vetskap om intrånget och den för detta ansvarige och senast inom fem år från det intrånget begicks. Dock skall tiden för väckande av ersättningstalan icke i något fall utgå tidigare än ett år efter det att patent blivit genom laga-kraftätagande beslut meddelat.

Enligt 1919 års förslag (87 §) skulle ersättningstalan alltid väckas inom tre år från det skadan timade. Vid de nordiska överläggningarna nåddes i huvudsak enighet om de bestämmelser, som patentutredningen föreslagit.

Dock förordade de finska och svenska delegationerna, att den från intrånget räknade sekundära preskriptionstiden skulle bestämmas till tio år i stället för fem år, och den nya finska patentlagen är utformad i överensstämmelse härmed.

Patentutredningen uttalar i betänkandet, att en kortare tid för ersättnings-talan än den hittillsvarande finge anses önskvärd, särskilt med tanke på att ersättning skulle kunna utgå även vid intrång i god tro. Framför allt borde förhindras, att en patenthavare avsiktligt dröjde med att anställa talan för att kunna utkräva så mycket större skadestånd. Preskriptionstiden avbrötes ej genom vanligt krav utan endast genom väckande av talan vid domstol. Det hade framhållits, att patenthavaren, när flera begått intrång under likartade förhållanden, kunde vilja avvakta slutligt avgörande i ett första intrångsmål, innan han väckte talan i övriga fall, och att det första målet kanske ej hunne slutföras inom preskriptionstiden. I så fall syntes dock patenthavaren utan större olägenhet kunna bevara sin rätt genom att före preskriptionstidens utgång väcka talan mot samtliga, som begått intrång, men hemställa att alla målen utom ett förklarades vilande till dess detta sistnämnda slutligen avgjorts.

Yttranden.

Kooperativa förbundets styrelse har förklarat sig anse patentutredningens förslag väl avvägt, och *patent- och registreringsverket* har, trots vissa betänkligheter, icke ansett sig böra föreslå någon ändring däri.

I flera yttranden har emellertid påyrkats förlängning av de av patentutredningen föreslagna preskriptionstiderna. *Stockholms handelskammare* har hemställt, att preskriptionstiderna måtte så tillmätas, att det med sannolikhet kunde antagas att en patenthavare hunne erhålla slutligt utslag även i en invecklad mönsterrättegång och med åberopande av detta utslag träffa uppgörelse i godo eller, därest detta icke kunde ske, väcka talan mot andra personer, som begått intrång under likartade förhållanden. Det av patentutredningen anvisade förfaringssättet, att patenthavaren redan dessförinnan skulle väcka talan även mot dessa andra men begära målen vilande i avbidan på utfallet av mönsterrättegången, skulle kunna medföra avsevärda olägenheter. Domstolens arbetsbörda ökades och såväl patenthavaren som de personer, vilka i god tro begått intrång, åsamkades onödiga kostnader. Under åberopande av liknande synpunkter ha *Smålands och Blekinge handelskammare*, *svenska uppfinnareföreningens styrelse* samt *svenska industriens patentingenjörers förening* föreslagit, att de olika av patentutredningen föreslagna preskriptionstiderna måtte förlängas med två år. I det kommittéyttrande, som insänts av sistnämnda förening, har emellertid understrukits, att denna ändring blott vore påkallad, om gällande rätts krav på vetenskap om patentet såsom förutsättning för intrång bibehölles, medan i det kommittéyttrande, som insänts av civilingenjören Avellan-Hultman, ändringen betecknats såsom under alla förhållanden synnerligen angelägen. *Sveriges industriförbund* har förordat viss förlängning av den av patentutredningen föreslagna tiden av ett år från patentmeddelandet, om även utnyttjande före patentansöknings kungörande skulle kunna medföra intrångspåföljd.

Departementschefen.

Patentutredningens förslag om införande av särskilda preskriptionstider med avseende å ersättning i anledning av patentintrång synes välgrundat. I en del yttranden har förordats förlängning av de föreslagna tiderna, därvid särskilt åberopats önskvärdheten för patenthavaren att, då flera begått intrång av liknande beskaffenhet, kunna avvakta utgången av talan mot en av dessa, innan talan behövde väckas även mot de övriga. Den av patentutredningen anvisade utvägen att i sådant fall inom preskriptionstiden väcka talan mot samtliga, med anhållan att, intill dess det första målet slutförts, de övriga målen förklaras vilande, synes emellertid vara tillfyllest. Ej heller i övrigt torde tillräckliga skäl ha förebragts för en utsträckning av preskriptionstiderna.

Preskriptionsbestämmelserna ha upptagits i 19 § 2 mom. tredje stycket. Beträffande ersättning för tid innan patent meddelats har en särskild preskriptionsregel införts under 20 §.

f) Straffpåföljd.**Patentutredningen.**

I patentutredningens förslag föreslås under 19 § 3 mom., att den som uppsåtligen begått intrång i beviljat patent skall straffas med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse.

Enligt 1919 års förslag (78 §) skulle straff kunna inträda såväl vid uppsåtligt som vid oaktsamt intrång. Att straff endast kan ådömas den som uppsåtligen begått intrång är emellertid stadgat i de danska, finska och norska patentlagarna och är även i övrigt vanligt i utländsk patentlagstiftning.

I betänkandet uttalas, att av vad som förekom vid tillkomsten av 22 § patentförordningen syntes kunna slutas, att man ansett straff för patentintrång endast böra drabba den som haft vetskap om sin gärnings rättskränkande karaktär, men att i praxis övertvägande ansetts, att en tillverkare kunde straffas, så snart han ägt vetskap om patentets förefintlighet. Patentutredningen framhåller i betänkandet, att det i dess förslag ingående kravet på uppsåt såsom villkor för straff vore att fatta på sedvanligt sätt, d. v. s. omfattande såväl direkt som indirekt och eventuellt uppsåt. Utredningen har vidare ansett önskvärt, att — i motsats till gällande rätt — ett verkligt grovt patentintrång skulle kunna föranleda frihetsstraff. 1919 års svenska förslag stode även på denna ståndpunkt, och det kunde framhållas, att redan för närvarande varumärkesintrång enligt 12 § i 1884 års varumärkeslag kunde medföra frihetsstraff.

Yttranden.

Mot 19 § 3 mom. i patentutredningens förslag har i yttrandena erinran framförts endast av *kooperativa förbundets styrelse*, som uttalat, att frihetsstraff endast borde ifrågakomma vid överträdelse av ett av domstol utfärdat förbud mot fortsatt intrång.

Departementschefen.

För närvarande gälla i vårt land icke några enhetliga grunder i fråga om straffbarheten vid intrång i immateriell rätt. Krav på att gärningen skall vara uppsåtlig eller oaktsam anses gälla inom auktorrätten, ehuru uttrycklig bestämmelse härom saknas, och enligt 1919 års förslag till ny patentlag skulle samma villkor uppställas för patenträttens del. Inom varumärkeslagstiftningen fordras vetskap om att varumärket registrerats, medan firmalagstiftningen icke alls straffbelägger intrång i firmarätt. Slutligen må nämnas, att uppsåt att framkalla förväxling erfordras för att illojal användning av kännetecken skall vara straffbar enligt 9 § av 1931 års lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens, sådant lagrummet lyder efter år 1942 genomförd lagändring.

Patentutredningens förslag om att endast uppsåtligt patentintrång skall straffbeläggas, vilket överensstämmer med vad som är vanligt i utländsk patentlagstiftning, har ej väckt någon gensaga i yttrandena och har upptagits i 19 § 4 mom. av departementsförslaget. Möjlighet att döma till straff även i oaktsamhetsfall synes icke vara påkallad för att upprätthålla patentskyddets effektivitet. Den mest kännbara påföljden är i regel ersättningsskyldigheten.

Även den föreslagna straffskärpningen vid synnerligen försvårande omständigheter har synt mig motiverad.

g) Vissa sekundära påföljder vid patentintrång m. m.**Patentutredningen.**

I 19 § 4 mom. av patentutredningens förslag upptagas bestämmelser om vissa sekundära påföljder, som kunna inträda, när domstol dömer för patentintrång.

I första stycket föreskrives, att patenthavaren är berättigad att mot ersättning för värdet övertaga alster, som omfattats av hans talan och över vilka svaranden fortfarande äger förfoga. Detta överensstämmer i huvudsak med vad nu gäller enligt 22 § patentförordningen och med 1919 års förslag (84 §).

Enligt andra stycket av ifrågavarande moment skall domstolen på yrkande av patenthavaren äga att, om skäl därtill anses föreligga, förordna, att med apparater, redskap och andra anordningar, vilka uteslutande äro användbara för patentintrånget, skall så förfaras att missbruk därmed ej kan ske. För närvarande gäller enligt 22 § patentförordningen, att sådan påföljd alltid skall tillämpas, om patenthavaren yrkar det, medan enligt förslaget domstolen får en diskretionär befogenhet härutinnan för att undvika en obillig tillämpning av stadgandet.

Enligt tredje stycket i 4 mom. skall samma moment icke äga tillämpning, i den mån medgivande till fortsatt utnyttjande lämnas svaranden med stöd av 20 § i förslaget.

I visst samband med de nu behandlade bestämmelserna står 19 § 7 mom. i förslaget, som ej har motsvarighet i gällande patentförordning men nära överensstämmer med 1919 års förslag (85 §). I nu nämnda moment stadgas, att om patenthavaren vunnit bifall till en av honom förd intrångstalan men

ej begagnat sin rätt enligt första stycket i 4 mom. att övertaga svarandens alster, domstolen på yrkande av svaranden äger att, om skäl därtill anses föreligga, förordna att svaranden, efter erläggande av ersättning enligt 19 § 2 mom. och i förekommande fall viss ersättning därutöver, må utan hinder av patentet förfoga över nyssnämnda alster under hela eller en del av den återstående skyddstiden.

Yttranden.

I yttrandena har icke mot vad patentutredningen föreslagit i 19 § 4 och 7 mom. förekommit annan erinran än att *Stockholms rådhusrätt* framställt den anmärkningen, att uttrycket »äger förfoga» i 4 mom. första stycket borde utbytas mot »förfogar».

Departementschefen.

Bestämmelser i huvudsak motsvarande 19 § 4 mom. i utredningens förslag ha upptagits såsom 19 § 3 mom. i departementsförslaget. Därvid har patenthavaren tillerkänts rätt att föra talan av här ifrågavarande slag även om han icke gör gällande annan intrångspåföljd. I tredje stycket har — i anslutning till motsvarande stadgande i bl. a. lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk — införts föreskrift, att nyssnämnda bestämmelser skola gälla endast föremål, vilka finnas i den skyldiges besittning eller över vilka han eljest förfogar.

Stadgande motsvarande 19 § 7 mom. i utredningens förslag har upptagits såsom första stycke i 21 §. Jag har ej funnit behövt att såsom förutsättning för tillämpning av bestämmelsen uppställa, att ersättning enligt 19 § 2 mom. erlagts.

h) Målsägande.

Patentutredningen.

Enligt 19 § 5 mom. i patentutredningens förslag må ej annan än patenthavaren föra talan i anledning av patentintrång. Stadgandet avser att i sak överensstämma med vad som nu gäller enligt 22 § patentförordningen.

I 1919 års förslag ingick särskilt stadgande (86 §) om rätt för innehavare av i patentregistret antecknad uteslutandelicens att föra intrångstalan. I patentutredningens betänkande framhålles, att det i och för sig skulle vara önskvärt med en sådan bestämmelse men att en lagändring i denna riktning ansetts böra anstå, till dess i en kommande patentlag patentlicenstagares rättsställning även i övrigt bleve närmare reglerad.

Yttranden.

Patent- och registreringsverket har anslutit sig till patentutredningens ståndpunkt. *Stockholms handelskammare* har jämväl ansett, att med införandet av en självständig talerätt för licenstagare tills vidare borde anstå. Däremot kunde ifrågasättas, huruvida icke licenstagare i vissa fall borde äga möjlighet att intervensera i en av patenthavaren väckt intrångsprocess och däri kräva ersättning för sina genom intrånget lidna skador. *Svenska industriens patentingenjörers förening* har föreslagit särskilt stadgande om att licenstagare finge,

därest ej annorlunda överenskommits, förena sig med patenthavaren i ersättningstalan. Därmed skulle vinnas, att varje licenstagare hade att själv bevaka sin rätt till skadestånd samt att domstolen kunde i förekommande fall döma den som begått intrång att till envar kärandepart utgiva rättegångskostnadsersättning i förhållande till denna parts kostnader å målet. *Skånes handelskammare* har understrukt önskvärdheten av att licenstagares rättsställning reglerades i lagstiftningen. Det framstode såsom obilligt, att licensstagare saknade rätt att föra ersättningstalan vid patentintrång. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har uttalat sig på liknande sätt.

Vidare må här erinras om vissa vid behandlingen av ersättningsreglerna i 19 § 2 mom. i patentutredningens förslag återgivna uttalanden om patenthavares rätt att föra talan om ersättning jämväl för skada som tillfogats licenstagare.

Departementschefen.

I likhet med patentutredningen har jag funnit, att det icke är lämpligt att nu införa särskilt stadgande om licenstagares rätt att föra intrångstalan. Stadgandet om patenthavarens talerätt har med en mindre jämkning i departementsförslaget upptagits såsom tredje stycke i 19 § 1 mom. Bestämmelsen torde icke utgöra hinder mot att licenstagare inträder såsom biintervenient i en rättegång, där patenthavaren väckt intrångstalan. Härav följer dock icke, att licenstagaren äger för egen del framställa ersättningsanspråk. Jag vill i övrigt erinra om vad jag förut anfört angående ersättning med anledning av patentintrång när licens upplåtits.

B. Intrång före patents meddelande.

Såsom förut nämnts är frågan om skydd för en uppfinning innan patent meddelats av stor betydelse. För att belysa denna fråga må här i korthet redogöras för patentansökningars handläggning.

I åtskilliga stater, däribland Frankrike och andra romanska länder, meddelas patent till den som ansöker därom utan att dessförinnan sker annat än en formell granskning av ansökningshandlingarna. Där råder det s. k. anmälningssystemet. I flertalet större industriländer, t. ex. Amerikas förenta stater, Japan, Storbritannien och Tyska riket, tillämpas däremot det s. k. förprövningssystemet, och detsamma gäller Sverige och övriga nordiska länder. Patentmyndigheten prövar sålunda hos oss, huruvida inkommen patentansökning avser en ny och i övrigt patenterbar uppfinning. Ansökningsföremålet jämföres med vad som förut är känt, därvid jämförelsematerialet huvudsakligen består av tidigare meddelade patent i vårt land och i vissa andra viktigare länder samt av annan teknisk litteratur. Även om patentmyndigheten vid sin prövning kommer till det resultatet, att uppfinningen bör kunna patenteras, meddelas i flertalet förprövningsländer, däribland Sverige, ej omedelbart patent, utan ansökningen kungöres då för att allmänheten skall få tillfälle att under viss tid taga del av densamma. Först sedan denna tid gått till ända och ingen invändning mot ansökningen inkommit eller gjord invändning befunnits obefogad meddelas patent.

Genom förprövningen gallras ett stort antal obefogade ansökningar bort, och det kan med en ganska hög grad av sannolikhet antagas, att ett meddelat patent också är hållbart. Visserligen förekommer det, att patent vid senare domstolsprövning befinnas ogiltiga, men det rör sig dock här om ett mindre antal fall. I genomsnitt är det i vårt land ungefär hälften av de ingivna patentansökningarna, som ej leda fram till patent, och även de som göra det ha mycket ofta dessförinnan inskränkts. Denna sovring av ansökningarna sker till den ojämförligt största delen genom patentmyndighetens egen granskning. Invändning från allmänhetens sida förekommer i genomsnitt endast mot ungefär 10 procent av de kungjorda ansökningarna, och det är långt ifrån alla invändningar som leda till att ansökningen avvisas.

Förprövningssystemet medför emellertid den nackdelen, att den patent-sökande i allmänhet får vänta ganska länge, innan han kan få patent på sin uppfinning. Patentmyndighetens granskning kräver oftast åtskillig tid, och den försvåras oavbrutet genom granskningsmaterialets ständiga tillväxt. Det må nämnas, att vid utgången av 1939 i detta material ingick över 4,000,000 patentskrifter, medan motsvarande siffra vid utgången av 1919 var 1,800,000. Den tid, som de sökande anse sig behöva för att studera och bemöta ämbetsverkets anmärkningar, är ofta ännu längre. I ärenden, där invändning sker, blir vidare skriftväxlingen mellan invändaren och sökanden ej sällan tidsödande. För patentansökningar, som leda till patent, var behandlingstiden under 1890-talet i medeltal ungefär ett år, men redan på 1910-talet hade den stigit till omkring två år för att under 1920-talet uppgå till mer än 2½ år. Sedan ämbetsverket 1931 omorganiserats och arbetsmetoderna därvid förenklats, kunde tiden efter hand pressas ned något, så att den i slutet av 1930-talet åter var ungefär två år. Under de senaste åren har den emellertid åter ökats på grund av att antalet patentansökningar starkt stigit. Vid 1931 års omorganisation räknade man med mindre än 6,000 patentansökningar årligen, men år 1938 hade siffran stigit till över 7,000, år 1942 till över 8,000 och år 1943 till över 9,000. Antalet inkomna patentansökningar, som icke slutbehandlats, företer därför en kraftig stegring. Före 1931 års omorganisation var detta antal över 13,000, det sjönk under de följande åren så småningom till ungefär 10,000 men steg 1939 åter till över 13,000 och var vid slutet av 1943 omkring 19,000. På grund av arbetsbördans ökning förstärktes arbetskrafterna vid patent- och registreringsverket under 1943, men ämbetsverket har förklarat sig även med denna förstärkning icke kunna avgöra mer än något över 7,000 ansökningar årligen.

Hittills har varit fråga om den genomsnittliga tiden från det patentansökning ingivits till dess patent beviljats. Patent- och registreringsverkets statistik innehåller icke några direkta uppgifter om tiden från ansökningen fram till kungörandet. Såsom nyss nämnts, är det emellertid blott mot en mindre del av de kungjorda ansökningarna, som invändning framställs, och i fråga om de övriga ansökningarna meddelas patent i regel kort tid efter utgången av den för invändning stadgade tiden, som är två månader från kungörandet. Med hänsyn härtill torde kunna antagas, att den genomsnitt-

liga tiden från kungörandet till patentbeviljandet ligger under ett halvår. Detta betyder, att tiden från ansökningens ingivande till dess kungörande sedan flera årtionden i medeltal varit minst $1\frac{1}{2}$ år och för närvarande förmodligen är ej oväsentligt längre. Nämnas må i detta sammanhang, att behandlingstiden för ansökningar, som ej lett till patent, sedan 1910-talet i medeltal hållit sig vid ungefär $1\frac{1}{2}$ —2 år.

Patentutredningen.

Såsom tidigare omnämnts, är det enligt gällande patentförordning endast utnyttjande efter det patent meddelats, som kan utgöra patentintrång och medföra påföljd. Enligt 19 § 1 mom. andra stycket i patentutredningens förslag skall såsom patentintrång jämväl anses, att någon efter det ansökan gjorts om patent utnyttjar uppfinning, som senare patentskyddas, under förutsättning att utnyttjandet sker antingen sedan patentansökningen kungjorts enligt 7 § första stycket patentförordningen eller dessförrinnan men sedan han av sökanden särskilt underrättats om ansökningen och om dess innehåll eller eljest erhållit vetskap därom.

Den nu återgivna huvudregeln i patentutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med vad man enats om vid de nordiska överläggningarna och med vad som redan nu gäller enligt de danska, finska och norska patentlagarna. Vad beträffar utländsk patenträtt i övrigt må framhållas, att frågan om utnyttjande av uppfinning under tiden för patentansökningsbehandling saknar egentlig betydelse i de länder, där patent meddelas utan förprövning. I länder med förprövningssystem och med kungörande för allmänheten av ansökningar, som genomgått patentmyndighetens första granskning, gäller i allmänhet, att utnyttjande efter kungörandet betraktas såsom intrång men icke utnyttjande dessförrinnan. På denna linje stod också 1919 års svenska förslag (80 §). Emellertid må nämnas, att enligt t. ex. tysk rätt finns möjlighet att i fråga om vissa uppfinningar utan förprövning erhålla s. k. nyttighetsmodellskydd. Genom att samtidigt söka sådant skydd och patentskydd kan möjlighet vinnas att snabbt ingripa mot utnyttjande.

Enligt patentutredningens förslag bliva intrångspåföljderna väsentligt olika vid intrång före och efter patents beviljande och i förra fallet allteftersom intrång ägt rum före eller efter ansökningens kungörande.

Av 19 § 3 mom. i förslaget framgår, att straff aldrig skall kunna inträda annat än vid utnyttjande efter det patent meddelats. Detta skiljer sig från vad som i allmänhet gäller i främmande länder och från 1919 års svenska förslag men står i överensstämmelse med vad man enades om vid de nordiska överläggningarna. Intrångstalan i övrigt skall enligt 19 § 5 mom. i förslaget ej få väckas, förrän patent meddelats genom lagakraftätagande beslut. Samma ståndpunkt intogs i 1919 års svenska förslag och vid de nordiska överläggningarna, men i främmande länder gäller denna regel icke överallt.

Patentutredningen framhåller i betänkandet, att skillnaden mellan dess förslag och gällande rätt beträffande utnyttjande före patentbeviljandet i praktiken framför allt vore, att patenthavaren enligt förslaget, sedan patent

meddelats, kunde kräva ersättning även för intrångshandlingar under viss föregående tid, om dessa fölle inom skyddsområdet för både det beviljade patentet och patentansökningen, sådan den kungjorts respektive svaranden känt densamma. Vidare kunde en förbudstalan baseras jämväl på intrångshandlingar innan patent beviljats.

Om skyddet mot utnyttjande av uppfinning efter det ansökning om patent därå kungjorts uttalas i betänkandet, att det vore en särskilt stor brist i gällande patenträtt, att det ej funnes något sådant skydd. När en patentansökning genomgått det första granskningsstadiet vid patentmyndigheten samt därefter blivit kungjord och utlagd till allmänhetens granskning, finge ju envar möjlighet att taga del av ansökningen. Patentutredningen har vidare framhållit, att i och med kungörandet förelåge en hög grad av sannolikhet för att patent komme att beviljas. Det vore endast en förhållandevis ringa del av kungjorda ansökningar, som ej ledde till patent.

Patentutredningen har ansett, att övervägande skäl talade för att efter kungörandet samma civila påföljder borde inträda som vid intrång i beviljade patent, alltså begränsad ersättningsskyldighet vid intrång i god tro och fullständig skadeståndskyldighet vid uppsåtligt eller oaktsamt intrång. Det låge dock i sakens natur, att ett intrång lättare kunde anses ha skett i god tro före än efter patentmeddelandet. Mot att låta själva kungörandets faktum medföra ersättningsrisk kunde visserligen tala, att kungörelserna i samband med utläggning vore ganska summariska, i det att där endast meddelades uppfinningens benämning. Det kunde övervägas att liksom vid patents beviljande genom patentmyndighetens försorg första patentanspråket skulle publiceras med eventuella ritningar. En sådan publicering skulle emellertid vålla ej oväsentliga kostnader och skulle kunna medföra, att nyhetshinder uppkomme både inom och utom vårt eget land. För närvarande innebure enligt svensk patenträtt icke handlingars utläggande nyhetshinder gentemot senare patentansökningar. Patentutredningen har uttalat, att den omstridda frågan, huruvida ändring borde göras häri, icke borde upptagas vid den nu ifrågavarande partiella ändringen av patentlagstiftningen, och har därför ansett, att kungörandet genom tryck icke borde utsträckas i samband med utläggningen. Däremot skulle enligt 7 § andra stycket i förslaget kungörandet regelmässigt medföra, att hela ansökningsakten bleve tillgänglig för allmänheten.

Beträffande utnyttjande, som skett efter patentansöknings ingivande men innan den blivit kungjord, framhålles i patentutredningens betänkande, att sådant skydd i regel icke borde föreligga, enär ansökningen på detta stadium normalt icke vore tillgänglig för allmänheten. Det skulle dock icke vara tillfredsställande, om patentsökt uppfinning alldeles riskfritt kunde utnyttjas fram till tiden för kungörandet även av den som fått full vetskap om patentansökningen, vare sig genom en särskild underrättelse från patentsökanden, på grund av en indiskretion eller annorledes. Det kunde här vara fråga om en uppfinning, som icke kunde utnyttjas utan att uppfinningstanken bekantgjordes för allmänheten. Man kunde invända, att patentsökanden kunde vänta

med utnyttjandet till dess han fått ansöknings kungjord. Detta kunde emellertid dröja åtskillig tid, och uppfinningen kunde vara av säsongbetonad natur, så att ett dröjsmål med utnyttjandet skulle avsevärt skada patentsökanden. Med hänsyn till det anförda och i betraktande av att gällande bestämmelser i våra nordiska grannländer icke syntes ha medfört olägenhet hade patentutredningen ansett sig böra föreslå ett stadgande, enligt vilket utnyttjande före kungörandet skulle kunna medföra intrångspåföljd. Utredningen hade dock i olika avseenden mildrat vad som överenskommits vid de nordiska överläggningarna och sökt åstadkomma garantier mot missbruk av regeln.

Förutsättning för att intrång skall föreligga i dessa fall är enligt förslaget, att den utnyttjande erhållit vetskap om att ansökan om patent å uppfinningen ingivits och om dess innehåll. Sådan vetskap kunde endast undantagsvis uppkomma annat än genom att kopior av själva ansökningshandlingarna delgäves vederbörande. Enligt 7 § tredje stycket i förslaget skulle vidare den som av sökanden särskilt underrättats om patentansökning normalt få tillgång till hela patentansökningsakten.

Påföljd av utnyttjande före kungörandet skulle endast vara, att den utnyttjande riskerade att i enlighet med 19 § 2 mom. första stycket i förslaget få utgiva den genom utnyttjandet uppkomna vinsten i vad den svarade mot liden skada, varjämte sådana intrångshandlingar skulle kunna utgöra grund för förbudstalan. Enligt nämnda lagrum skulle ersättning endast utdömas, om och i den mån domstolen ansåge skäl därtill föreligga. Ersättningsskyldighet för utnyttjande före kungörandet kunde därför antagas ej komma att åläggas i något fall, där detta kunde verka obilligt, men möjlighet bereddes att ingripa med anledning av ett uppenbart illojalt utnyttjande. Mot en regel om att utnyttjande före ansöknings kungörande skulle kunna medföra ersättningsrisk hade särskilt invänts, att mindre nogräknade patentsökande skulle kunna begagna sig därav för att skrämma konkurrenter och deras kunder från att utnyttja sådant som i själva verket ej vore någon ny uppfinning. För att motverka detta innehölle förslaget — utöver vad förut nämnts — i 22 § särskilda bestämmelser, enligt vilka ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentansökning kunde föranleda kännbara påföljder för den som gjorde sig skyldig därtill.

I betänkandet upplyses, att två av de fem sakkunniga, som ställts till patentutredningens förfogande, avstyrkt förslaget om att intrång före kungörandet skulle kunna medföra påföljd.

I detta sammanhang må framhållas, att i betänkandet påpekas, att det av patentutredningen föreslagna ökade skyddet mot intrång komme att medföra, att allmänheten finge ett förstärkt intresse av en noggrann förprovning från patentmyndighetens sida. Det bleve än mer önskvärt än för närvarande, att endast hållbara patent meddelades och att oberättigade ansökningar så fullständigt som möjligt gallrades bort under behandlingen hos patentmyndigheten, helst redan före kungörandet. Men skärpningen i intrångsreglerna medförde å andra sidan även, att allmänheten finge ett starkare intresse av att

handläggningen hos patentmyndigheten påskyndades i all den utsträckning, som vore förenlig med detta krav på noggrannhet. Det bleve i hög grad angeläget att tillse, att behandlingstiden ej i onödan förlängdes. En viss lättnad komme måhända att inträda därigenom, att mindre nogräknade konkurrensters intresse av att göra s. k. okynnesinvändningar, d. v. s. invändningar i huvudsakligt syfte att draga ut på tiden och därmed uppskjuta det egentliga patentskyddets inträde, komme att bliva mindre framträdande än för närvarande, därest även intrång före patentbeviljandet kunde medföra ersättningspåföljd. Men just den omständigheten, att ett visst villkorligt skydd åtnjötes redan före patentmeddelandet, kunde tänkas medföra, att de patent sökande stundom finge ett intresse av att fördröja behandlingen. Det hade dock icke ansetts föreligga tillräcklig anledning att nu föreslå lagstiftningsåtgärder i syfte att förkorta behandlingstiden hos patentmyndigheten, fränsett vissa ändringar beträffande invändningsförfarandet. Det sagda syntes emellertid giva speciell anledning att understryka vikten av att patentmyndigheten utrustades på sådant sätt, att den kunde både tillförlitligt och snabbt fylla sin förprövningsuppgift.

Yttranden.

Förslaget att ett utnyttjande efter patentansöknings kungörande men innan den beviljats skulle kunna anses såsom intrång har tillstyrkts i flertalet yttranden, särskilt av *patent- och registreringsverket*, *järnkontoret*, *svenska uppfinnareföreningens styrelse*, *svenska patentombudsföreningen* ävensom *handelskamrarna i Stockholm*, *Göteborg*, *Gävle* och *Karlstad* samt *Östergötland* och *Södermanland*. Förslaget avstyrkes ej i något yttrande. I vissa yttranden har emellertid uttalats åsikten, att endast sådant utnyttjande, som skett med vetskap om kungörandet, borde kunna föranleda intrångspåföljd. Detta är förhållandet med de yttranden, i vilka motsvarande ståndpunkt intagits i fråga om intrång i beviljat patent, nämligen *kooperativa förbundets styrelse*, *svenska pappers- och cellulosaingenjörssföreningen* och det av *svenska industriens patentingenjörers förening* insända kommittéyttrandet, samt vidare yttrandena av *svenska teknologföreningen* och *Sveriges industriförbund*. Industriförbundet har understrukit det av patentutredningen påpekade förhållandet, att patentmyndighetens kungörelser i samband med patentansöknings utläggning äro ganska summariska, samt har uttalat, att det syntes vara av mindre betydelse, att skyddets effektivitet något minskades genom kravet på vetskap om kungörandet, då tiden mellan detta kungörande och patentets beviljande i regel vore relativt kort. *Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län* har ansett, att intrångspåföljd endast borde ifrågakomma för den som vetat eller bort veta, att patentansökan å uppfinningen kungjorts.

Mot förslaget att utnyttjande efter patentansöknings ingivande men före dess kungörande skulle kunna medföra intrångspåföljd ha erinringar framställts i ett stort antal yttranden. Bestämmelser om skydd mot sådant utnyttjande avstyrkas av *kommerskollegium*, *patent- och registreringsverket*, *järnkontoret*, *Sveriges industriförbund*, *svenska teknologföreningen*, *svenska pa-*

tentombudsföreningen, handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Gävle, Karlstad, Örebro och Västmanlands län samt Östergötland och Södermanland ävensom i det kommittéyttrande, som insänts av svenska industriens patentingenjörers förening.

Patent- och registreringsverket har i främsta rummet åberopat, att mindre nogräknade patentsökande skulle kunna begagna sig av de föreslagna bestämmelserna för att ingiva mer eller mindre värdelösa ansökningar, med tillhjälp av vilka sedan konkurrenter, särskilt sådana som saknade förutsättningar för bedömande av värdet av de åberopade ansökningarna, skulle kunna föranledas att avstå från en eljest samhällsnyttig produktion. Även för mera initierade näringsidkare kunde det för övrigt mången gång vara svårt att på ett tidigt stadium av ansökningens behandling avgöra, vad som en gång eventuellt komme att bli patentskyddat. Denna ovisshet kunde komma att på ett menligt sätt verka hämmande på näringslivet. *Kommerskollegium* har framfört liknande synpunkter. *Sveriges industriförbund* har förklarat sig framför allt befara, att ett så vidsträckt patentskydd som det föreslagna skulle komma att medföra en för näringslivet mycket besvärande rättsosäkerhet. Åtskilliga patentansökningar, exempelvis på det kemiska och metallurgiska området, tillkomme utan något verkligt tekniskt initiativ, huvudsakligen i syfte att söka spärra utvecklingen. Då sådana ansökningar i sitt ursprungliga skick sannolikt tedde sig ännu orimligare än sådana de efter patentmyndighetens granskning framlades för allmänheten, skulle patentsökandena i dessa fall kunna framkalla stor osäkerhet och förvirring. Ett sådant förfarande ginge ut icke blott över konkurrerande företag utan även och framför allt över den i dylika ting mindre väl orienterade kundkretsen. Visserligen skulle enligt förslaget vetskap föreligga om patentansökningens innehåll, och hela patentansökningsakten skulle normalt vara tillgänglig. Vad särskilt kundkretsen beträffade kunde emellertid knappast begäras, att denna skulle vara benägen att söka bedöma utsikterna för att en påstådd uppfinning komme att patentskyddas. I stället komme man att inför risken för intrång falla undan för patentsökandens påståenden. Risken för rättsosäkerhet och missbruk har även framhållits av *järnkontoret* och *svenska teknologföreningen*. *Stockholms handelskammare* har påpekat, att före patentansökningens kungörande funnes icke någon bestämd gentemot alla lika gällande utgångspunkt för det villkorliga skyddet. En varning för patentintrång kunde lika ofta tänkas vara berättigad som oberättigad. Hotet om talan för patentintrång kunde likväl i stor utsträckning avhålla från utnyttjande av sådant, varå det redan från början vore utsiktslöst att erhålla patent. *Göteborgs handelskammare* har erinrat, att endast omkring hälften av alla ansökningar ledde till patent. Patentsökande kunde därför i många fall utnyttja de föreslagna bestämmelserna för att skaffa sig orättmätiga fördelar gentemot sina konkurrenter. Anledning att införa sådana bestämmelser förelåge desto mindre som sökandena själva i hög grad hade i sin hand att förkorta behandlingstiden för sin ansökan fram till godkännandet. *Östergötlands och Södermanlands handelskammare* har uttalat, att patentutredning-

ens förslag kunde leda till att patentsökande genom skrämselfaktik hindrade utnyttjande av sådant, som i själva verket icke vore någon uppfinning. Då behandlingstiden i regel vore avsevärd, kunde detta medföra för näringsverksamheten ogynnsamma påföljder, och det kunde också förutses, att denna utsträckning av patentskyddet för vederbörande myndigheter komme att innebära en högst väsentligt ökad arbetsbelastning och giva anledning till ett avsevärt ökat antal patenttvister. *Handelskammaren i Gävle* har ifrågasatt, om icke det åsyftade ökade skyddet i praktiken skulle bli mer eller mindre illusoriskt. Då förutsättningen skulle vara, att den utnyttjande verkligen fått vetskap om patentansökningen, uppkomme nämligen risk för att uppfinningen på ett tidigt stadium bleve känd icke endast av denne utan även — trots bestämmelsen i 23 § av förslaget — av andra, vilket kunde vara till olägenhet för patentsökanden. Liknande synpunkter ha framförts även i andra yttranden. Av *svenska patentombudsföreningen* och i det kommittéyttrande som insänts av *svenska industriens patentingenjörers förening* har — utom farhågan för missbruk från patentsökandes sida av de föreslagna bestämmelserna — särskilt åberopats, att det skulle vara principiellt oriktigt att låta utnyttjande före ansöknings kungörande kunna medföra intrångspåföljd. I sistnämnda yttrande har anförts, att detta skulle innebära ett överförande av en stor del av förprövningens börda från patentmyndigheten på industrien, vilken icke kunde vara rustad för densamma på samma sätt som patentmyndigheten.

I åtskilliga av de nu angivna yttrandena har dock erkänts, att vissa skäl talade för ett skydd mot utnyttjande före kungörandet, ehuru starkare skäl ansetts tala i motsatt riktning. Så har *kommerskollegium* förklarat sig ej vilja förneka, att de av patentutredningen anförda motiven för sådant skydd kunde verka förhållandevis övertygande. *Patent- och registreringsverket* har uttalat, att sådant skydd kunde ha fog för sig och att många nu rådande missförhållanden därigenom skulle komma att avhjälpas, särskilt i sådana fall där uppfinningen vore av mer säsongbetonad beskaffenhet. *Sveriges industriförbund* har förklarat sig medgiva, att skydd före kungörandet inom vissa, i synnerhet säsong- eller konjunkturbetonade industrier kunde vara av praktiskt värde. Den omständigheten, att patenttiden räknades från ansökningsdagen, kunde också synas motivera ett visst skydd redan från denna dag. Frågan om sådant skydd borde upptagas till förnyat övervägande, sedan erfarenhet vunnits om det utvidgade patentskydd, som patentutredningen i övrigt föreslagit. *Svenska teknologföreningen* har förklarat sig väl inse, att det särskilt inom vissa industrier kunde vara lämpligt eller fördelaktigt med ett skydd före kungörandet. Även i andra yttranden förekomma uttalanden i liknande riktning.

I vissa yttranden ha ifrågasatts andra utvägar, som skulle göra skydd mot utnyttjande före kungörandet mindre erforderligt. Så har *Stockholms handelskammare* förmenat, att missförhållandena i första hand borde avhjälpas genom att större arbetskraft ställdes till patent- och registreringsverkets förfogande samt genom att, i den mån så kunde ske, verkets arbetsmetoder effek-

tiviserades. Rådande försening av ärendenas avgörande medförde väsentliga olägenheter för näringslivet. Handelskammaren har endast under förutsättning att sådana åtgärder vidtoges velat avstyrka patentutredningens förslag om skydd mot utnyttjande före kungörandet. *Sveriges industriförbund* har anfört, att det vore synnerligen angeläget, att behandlingen av patentansökningar påskyndades, i vilket hänseende nuvarande ordning icke kunde anses fylla rimliga anspråk. Genomförd förstärkning av patent- och registreringsverkets arbetskrafter syntes ej på långt när motsvara behovet. Då olägenheterna av den långa behandlingstiden mest framträdde i fråga om uppfinningar inom säsong- och konjunkturbetonade industrier, borde patentansökningar å dylika uppfinningar behandlas med viss förtursrätt. *Svenska teknologföreningen* har även påyrkat, att en snabbare behandling av ansökningsärendena skulle möjliggöras, ehuru detta måste medföra ökade utgifter. *Kooperativa förbundets styrelse*, som tillstyrkt visst skydd mot utnyttjande före kungörandet vilket i det följande skall närmare beröras, har från denna utgångspunkt framhållit angelägenheten av kortare behandlingstid. En del av det överskott, som uppkomme av patent- och registreringsverkets verksamhet, borde användas till omorganisation och utvidgning av verkets patentavdelningar. — *Patent- och registreringsverket* har i sitt yttrande meddelat, att ämbetsverket nyligen övervägt frågan om åtgärder för att nedbringa behandlingstiden, särskilt genom att för sökandena försvåra att erhålla anstånd med behandlingen, men att ämbetsverket icke ansett sig böra under nu rådande förhållanden framkomma med förslag härom.

För den händelse skydd stadgades mot utnyttjande före patentansöknings kungörande har *patent- och registreringsverket* uttalat, att intrång i så fall borde föreligga endast när någon av patentsökanden särskilt underrättats om ansökningen och dess innehåll, medan de i patentutredningens förslag ingående orden »eller eljest erhållit vetskap därom» såsom alltför vaga och ägnade att föranleda missbruk borde utgå. Vidare kunde stadgas, att sökande, som önskade taga skyddet i anspråk, skulle vara skyldig att lämna patentmyndigheten meddelande angående varje fall, där han underrättat tredje man om ansökningen. Patentmyndigheten skulle då vara skyldig att behandla sådan ansökning med förtursrätt. Bestämmelsen kunde även avfattas så, att skyddet inträdde först från och med den tidpunkt, då nyss angivet meddelande kommit patentmyndigheten tillhanda.

Ett skydd mot intrång före kungörandet men med vissa ändringar i patentutredningens förslag har förordats av *två reservanter i patent- och registreringsverket, kooperativa förbundets styrelse, svenska uppfinnareföreningens styrelse* samt i det yttrande av en inom *svenska industriens patentingenjörers förening* tillsatt kommitté, som insänts av civilingenjören Avellan-Hultman.

De båda reservanterna i patent- och registreringsverket ha framhållit, att tiden mellan en patentansöknings ingivande och dess kungörande vore jämförelsevis lång, väsentligt längre än som ursprungligen förutsetts. I motsats till vad fallet vore i länder utan nyhetsgranskning komme en patentsökande därför att i nyhetsgranskande länder sakna skydd mot intrång under en väsent-

lig del av patenttiden — ofta den värdefullaste tiden — om skyddet inträdde först med kungörandet. Olägenheterna av att igångsatt utövning måste upphöra, sedan patent beviljats, kunde stundom medföra ett visst skydd mot efterapning även under tiden dessförinnan, men s. k. småuppfinningar eller säsonguppfinningar komme i regel ej i åtnjutande av dylikt skydd. De betänkligheter, som ämbetsverkets majoritet anført mot lagbestämmelser om skydd mot intrång före kungörandet, vore ej av sådan natur, att några avsevärda svårigheter skulle uppstå för vare sig ämbetsverket eller allmänheten att bemästra dem. Risken för utgivande av skadestånd bleve enligt förslaget väsentligt mindre vid intrång före kungörandet än senare. Emellertid borde skyddet gälla först från den tidpunkt, då den patentsökande meddelat patentmyndigheten, att dylikt skydd påfordrades, och orden »eller eljest erhållit vetskap därom» borde utgå ur lagtexten. En bestämmelse om skydd mot intrång av den som särskilt underrättats om patentansöknings innehåll skulle i sin mån bidra till att stävja nu florerande missbruk av varning för intrång. Enligt förslaget finge den varnade avsevärd möjlighet att kontrollera patentsökandens uppgifter och bedöma läget, vilket innebure ett stort framsteg. För bestämmelse om skydd mot intrång före kungörandet talade även, att den svenska patenträtten därmed komme i närmare samklang med patentlagarna i övriga nordiska länder. *Kooperativa förbundets styrelse* har ansett att skydd mot intrång före kungörandet borde tillerkännas endast sökande, som hos patentmyndigheten förklarat, att han påfordrade sådant skydd, och skyddet borde gälla från tidpunkten för förklaringen. Patentsökanden skulle då också vara skyldig att låta envar taga del av handlingarna i patentärendet. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har bestämt avstyrkt att godtaga patentutredningens förslag oförändrat. Därmed hjälpte man visserligen uppfinnarna inom den stora grupp av uppfinningar, som kunde benämnas säsonguppfinningar, men genom det brytande av ansökningsarnas hemlighållande, som patentutredningen föreslagit i 7 § tredje stycket och 22 § första stycket, kunde förorsakas än större skador i fråga om uppfinningar med lång livslängd. Tanken på ett skydd före kungörandet borde emellertid ej uppgivas, utan man borde taga under övervägande möjligheten av att göra åtnjutandet av skydd före kungörandet beroende av att sökanden förklarat sig från viss tidpunkt avstå från allt hemlighållande. Bestämmelser om skydd före kungörandet i enlighet med dessa riktlinjer vore synnerligen angelägna. I det yttrande av en inom *svenska industriens patentingenjörers förening* tillsatt kommitté, som insänts av civilingenjören Avellan-Hultman, ha de av patentutredningen föreslagna bestämmelserna om skydd mot intrång före patents beviljande betecknats såsom en synnerligen viktig nyhet. Emellertid borde utnyttjande före ansöknings kungörande medföra påföljd endast i mera sällan förekommande undantagsfall, såsom då ansöknings handläggning toge ovanligt lång tid i anspråk eller då det gällde en uppfinning, för vilken en relativt begränsad och snart mättad marknad funnes inom landet, eller då fråga vore om en uppfinning av alster, som kunde väntas finna avsättning endast under en begränsad tid. Skyddet borde därför

endast gälla under förutsättning att i varje förekommande fall särskild underrättelse om ansökningsen och dess innehåll lämnats, därvid det förutsattes, att underrättelsen innehölle klar uppgift om ansökningsens diarienummer. Orden »eller eljest erhållit vetskap därom» i patentutredningens lagförslag borde därför utgå.

Patentutredningens förslag om skydd mot utnyttjande före kungörandet har tillstyrkts av *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*, som ansett det vara av stor vikt, att en uppfinnare åtnjöte skydd redan från tiden för patentansökningsen. Avvägningen mellan uppfinnarens intresse av skydd före kungörandet och näringslivets behov av ostörd verksamhet syntes verkställd på ett lyckligt sätt. Emot eventuella farhågor för missbruk från uppfinnarens sida stode nämligen möjligheten för domstolen att efter omständigheterna helt ogilla ett anspråk på skadestånd eller utdöma en ersättning, som dock under inga förhållanden finge överstiga företagarens vinst.

Svea hovrätt, Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms rådhusrätt, överståthållarämbetet, förste stadsfiskalen i Stockholm ävensom *Smålands och Blekinge, Skånes, Västergötlands och Norra Hallands samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare* ha i princip icke framställt någon erinran mot förslaget.

Mot patentutredningens förslag, att utnyttjande före kungörandet endast skall kunna föranleda sådan påföljd, varom stadgas i 19 § 2 mom. första stycket i förslaget, har anmärkning riktats av *en ledamot i Göta hovrätt*. Denne har uttalat, att en person, som beginge patentintrång efter det han fått kännedom om ansökningsens innehåll, icke borde bedömas mildare än en person, som efter kungörandet av oaktsamhet gjorde sig skyldig till sådant intrång.

Departementschefen.

Behandlingstiden för patentansökningar är såsom den lämnade redogörelsen visar mycket lång. Åtgärder ha bl. a. genom förstärkning av patentmyndighetens arbetskrafter flera gånger vidtagits i syfte att nedbringa densamma, men tiden är likväl på grund av den stora tillströmningen av ansökningar för närvarande i stigande. Enligt vad jag inhämtat pågår utredning inom patent- och registreringsverket angående möjligheten att rationalisera arbetsmetoderna. Det har emellertid visat sig förenat med stora svårigheter att mera avsevärt nedsöka behandlingstiden med mindre själva förprövningssystemet avskaffas eller radikalt begränsas. Frågan om en ändring i denna riktning har tidigare flera gånger varit föremål för utredning, men det har städse befunnits, att en dylik omläggning skulle för näringslivet medföra betydligt större olägenheter än fördelar.

Det är med hänsyn till dessa förhållanden angeläget att kunna giva en patentsökande skydd även under behandlingstiden. Denna inräknas som förut nämnts i patenttiden och kan representera den värdefullaste tiden för uppfinningens exploatering.

Patentutredningens förslag om att skydd skall kunna åtnjutas efter det

ansökningen kungjorts har i huvudsak vunnit allmän anslutning i yttrandena och överensstämmer med vad som är vanligt i andra länder. Med kungörandet bliva ansökningshandlingarna tillgängliga för allmänheten, som sålunda fritt kan taga del av uppfinningen, och patentmyndigheten har underkastat ansökningen en sådan granskning att den med största sannolikhet kommer att leda till patent. Det är som jag förut nämnt i vårt land endast några få procent av de kungjorda ansökningarna som ej leda till patent. Givetvis skall skyddet, såsom patentutredningen föreslagit, inträda allenast om patent sedermera beviljas.

I några yttranden har föreslagits, att endast utnyttjande som ägt rum med vetskap om att ansökan om patent å uppfinningen kungjorts skulle medföra påföljd, särskilt med hänsyn till att vid ansöknings kungörande i tryck brukar publiceras blott ett summariskt omnämnande av uppfinningen. Den som vill ha klarhet om dess innebörd måste därför hos patentmyndigheten taga del av ansökningshandlingarna eller rekvirera avskrift av dem. Jag har dock icke funnit tillräcklig anledning föreligga att här uppställa krav på vetskap om kungörandet. Om god tro föreligger, kan det, liksom vid vanligt patentintrång, endast bliva fråga om begränsad ersättningsskyldighet jämte förutnämnda sekundära påföljder. Straffpåföljd skall överhuvud ej inträda med anledning av utnyttjande som äger rum innan patent meddelats.

Stadgande om skydd efter kungörande enligt 7 § har i departementsförslaget upptagits såsom första stycke i 20 §.

Vad härefter angår utnyttjande av uppfinning under tiden efter det patent sökts men innan ansökningen kungjorts kan enighet sägas råda därom att åtminstone i regel någon påföljd därav icke skall inträda. Under denna tid äro ansökningshandlingarna normalt icke tillgängliga för utomstående, och det kan redan därför i allmänhet icke vara rimligt att låta ett utnyttjande föranleda påföljd. Enligt patentutredningens förslag skall emellertid utnyttjandet anses såsom intrång, om det skett av någon, som erhållit vetskap om att patentansökning å uppfinningen föreligger och om ansökningens innehåll, vare sig han fått denna vetskap genom särskild underrättelse av sökanden eller på annat sätt. Civila intrångspåföljder skola då kunna inträda, men icke full skadeståndsskyldighet utan endast sådan begränsad ersättningsskyldighet, som kan föranledas av intrång i god tro i beviljat patent, d. v. s. skyldighet att, om domstolen anser skäl därtill föreligga, ersätta skadan intill beloppet av uppkommen vinst.

Vid de nordiska överläggningarna uttalades, att utnyttjande med vetskap om att patent sökts borde medföra vanliga civila intrångspåföljder, och patentutredningens förslag innebär alltså gentemot detta en begränsning av skyddet. Mot förslaget har likväl i åtskilliga yttranden framträtt en skarp kritik. De farhågor som därvid kommit till synes förefalla väl att vara överdrivna men torde dock i väsentliga hänseenden ha fog för sig. Patentutredningens förslag har fördens skull omarbetats på nu ifrågavarande punkt.

Att helt avstå från bestämmelser om skydd för patentsökande under tiden före kungörandet synes mig icke tillrådligt.

Enligt patentutredningens förslag skulle påföljd kunna ifrågakomma för var och en, som utnyttjar patentsökt uppfinning efter att av sökanden ha fått särskild underrättelse om ansökningens innehåll eller eljest fått vetenskap därom. Det är visserligen i förslaget sört för att den som erhållit underrättelse om att patentansökan föreligger i regel också skall få tillgång till samtliga handlingar i ansökningsärendet, men ansökningshandlingarna skola icke därför upphöra att vara hemliga gentemot allmänheten och förslaget innehåller i 23 § en särskild bestämmelse i syfte att trygga detta hemlighållande. En sådan ordning måste dock bliva svår att upprätthålla. En ändring av förslaget i detta hänseende lär därför böra vidtagas. Ett tillräckligt skydd torde beredas, om möjlighet att ingripa mot fortsatt utnyttjande gives patentsökande, vilken är villig att låta ansökningshandlingarna bliva fritt tillgängliga för allmänheten på samma sätt som när ansökningen kungöres efter patentmyndighetens granskning. Bestämmelse härom har upptagits i 20 § andra stycket av departementsförslaget. Patentsökanden får härigenom tillfälle att välja, vilken väg han vill gå. Om han helt uppgiver hemlighållandet, vinner han en viss, ehuru begränsad möjlighet att ingripa mot utnyttjande av uppfinningen. Gör han ej ansökningen offentligen tillgänglig, får han avstå från denna möjlighet men bibehåller samma trygghet som för närvarande mot att uppfinningen blir känd för utomstående, innan ansökningen efter patentmyndighetens prövning utlägges. Jag vill här anmärka, att jag icke kunnat godtaga patentutredningens förslag i 22 § första stycket att ett dessförinnan lämnat ofullständigt meddelande om patentskydd skulle kunna medföra skyldighet att upplysa utomstående om ansökningens innehåll.

Förutsättningen att ansökningshandlingarna offentliggöras synes mig utgöra ett starkt restriktivt moment, som bör undanröja betänkligheterna mot patentutredningens förslag, samtidigt som det är en fördel för allmänheten att på ett tidigare skede än nu få kunskap om innehållet i ett antal patentansökningar. Härigenom kan undvikas att komma i konflikt med blivande patent. För att tillgodose sistnämnda synpunkt har det syntts lämpligt att ålägga patentmyndigheten att i allmänna tidningarna införa meddelande om att patentansökningshandlingarna äro offentligen tillgängliga.

Patentutredningen har som nyss nämnts föreslagit, att intrångspåföljd skall i fall som här avses kunna göras gällande mot envar som erhållit vetenskap om patentansökningen, oavsett på vilket sätt han erhållit sådan kännedom. Även i detta hänseende torde en begränsning av förslaget vara önskvärd. I departementsförslaget stadgas därför, att skyddet skall gälla allenast mot den som genom sökandens försorg erhållit del av ansökningen jämte beskrivning och erforderliga ritningar samt underrättats om sökandens medgivande att ansökningshandlingarna skola vara offentligen tillgängliga. Det skall sålunda ankomma på sökanden att på detta sätt särskilt giva till känna mot vem han anser sig vilja åberopa skydd.

Liksom enligt patentutredningens förslag skall enligt departementsförslaget ersättningsskyldighet med avseende å tiden före kungörandet ifrågakomma allenast under de förutsättningar som stadgats beträffande ersättningsskyldighet vid patentintrång i god tro. Ersättning skall alltså utgå allenast, om och i den mån det med hänsyn till omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, svarandens tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt, och ej i något fall med mer än den vinst som må ha uppkommit för svaranden genom hans förfarande.

I enlighet med 19 § 5 mom. andra punkten i patentutredningens förslag har i tredje stycket i 20 § av departementsförslaget upptagits stadgande, att talan om påföljd av intrång som avses i paragrafen ej må väckas förrän patent meddelats genom lagakraftätagande beslut. Å andra sidan stadgas i departementsförslaget i anslutning till 19 § 2 mom. femte stycket i patentutredningens förslag, att talan, varom nu är fråga, må väckas inom ett år från det patent meddelats genom lagakraftätagande beslut, även om tid som stadgas i 19 § 2 mom. tredje stycket i departementsförslaget gått till ända.

Jag vill i detta sammanhang anmärka, att det skydd under behandlingstiden som här föreslagits berövas sökanden genom lagen den 30 juni 1942 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m., i den mån det enligt denna lag är förbjudet eller med stöd av lagen förbjudes att offentliggöra ansökningsen. I så fall inträder emellertid under vissa förutsättningar i stället skyldighet för det allmänna att ersätta patentsökanden hans skada.

IV. Invändning i intrångsmål om patents ogiltighet.

Patentutredningen.

För närvarande stadgas i 23 § patentförordningen, att om någon är tilltalad för patentintrång och det vid målets handläggning finnes, att patentet bör anses ogiltigt eller förfallet, skall den tilltalade vara fri från ansvar. En invändning om patentets ogiltighet kan alltså prövas i intrångsmålet och föranleda svarandens frikännande, men patentet kan icke i målet förklaras ogiltigt.

Patentutredningen föreslår ändring häri. Om i intrångsmål patentets ogiltighet göres gällande av svaranden, skall enligt 19 § 6 mom. i förslaget domstolen förelägga honom att inom viss tid väcka särskild ogiltighetstalan mot patenthavaren, om ej särskilda skäl däremot äro. Finnes denna talan lagligen grundad, skall den för intrång tilltalade enligt förslaget vara fri från påföljd. Ställer han sig ej domstolens föreläggande till efterrättelse, har domstolen enligt vad patentutredningen uttalat att avgöra intrångsmålet utan hänsyn till ogiltighetsinvändningen. Till stöd för förslaget åberopar patentutredningen önskvärdheten att få ett slutligt avgörande i ogiltighetsfrågan, så att denna ej i ett senare intrångsmål kan upptagas till behandling med annat resultat. Så hade i flera fall skett, varigenom stor olägenhet vållats.

En liknande reglering som den av patentutredningen ifrågasatta föreslogs såväl i det kommittébetänkande av 1878, vilket i huvudsak ligger till grund

för gällande patentförordning, som i 1919 års betänkande. Bestämmelser av sådant slag finnas i de finska och norska patentlagarna, medan den danska patentlagen på denna punkt överensstämmer med gällande svenska patentförordning.

Yttranden.

Patentutredningens förslag har rönt anslutning från *patent- och registreringsverket*, *kooperativa förbundets styrelse* samt *handelskamrarna i Gävle och Karlstad*, medan *processlagberedningen*, *Svea hovrätt*, *Sveriges industriförbund*, *svenska teknologföreningen*, *svenska uppfinnareföreningens styrelse*, *svenska industriens patentingenjörers förening*, *svenska patentombudsföreringen* och *Stockholms handelskammare* framställt erinringar mot förslaget.

Processlagberedningen har uttalat, att den föreslagna anordningen, såsom Högsta domstolen framhållit vid granskningen av 1878 års förslag, ej stode i överensstämmelse med allmänna straffprocessuella grundsatser. Framför allt skulle förslaget strida mot den i nya rättegångsbalken antagna principen om fri bevisprövning. Enligt 35 kap. 4 § nämnda balk skulle parts underlåtenhet att fullgöra vad som förelagts honom av domstolen rörande utredningen icke utan vidare tolkas på det för parten mest oförmånliga sättet, utan domstolen hade att pröva frågan med hänsyn till allt som förekommit. *Processlagberedningen* har vidare hänvisat till bestämmelserna i 32 kap. 5 § nya rättegångsbalken, enligt vilket lagrum rätten kan förordna, att mål skall vila i avbidan på att fråga av synnerlig vikt för prövningen av målet först avgöres i annan rättegång. Även enligt nu gällande processuella grundsatser kunde domstol förklara intrångsmål vilande i avbidan på utgången av särskild ogiltighetstalan, om svaranden önskade föra sådan talan. Ur processuella synpunkter kunde det ej anses lämpligt, att en invändning om patents ogiltighet som allmän regel skulle hänvisas till särskild rättegång; och det vore tveksamt, huruvida enligt gällande rätt gemensam handläggning vore medgiven av ett tvistemål om patents ogiltighet och en brottmålstalan för patentintrång. *Processlagberedningen* har på grund av det anförda hemställt, att den föreslagna bestämmelsen icke måtte genomföras. *Svea hovrätt* har uttalat, att risken för att ogiltighetsfrågan avgjordes på olika sätt i skilda rättegångar om intrång bleve mycket ringa, om i enlighet med patentutredningens förslag alla mål om intrång komme att handläggas av Stockholms rådhusrätt såsom första instans. Ett krav på särskild ogiltighetstalan kunde föranleda, att det slutliga avgörandet i de redan nu ofta tidsödande intrångsmålen ytterligare försenades. Enligt gällande rätt syntes väl gemensam handläggning av intrångs- och ogiltighetsmål ej utesluten, men enligt nya rättegångsbalken stode denna utväg ej öppen, såframt talan om ansvar fördes. Enligt hovrättens mening gjorde stadgandet i 32 kap. 5 § nya rättegångsbalken specialbestämmelser i patentlagstiftningen överflödiga. I varje fall syntes det välbetänkt att låta erfarenheten avgöra, huruvida sådana bestämmelser verkligen kunde anses erforderliga, sedan Stockholms rådhusrätt blivit specialforum för alla intrångsmål.

I de övriga yttranden där förslaget avstyrkts har i allmänhet föreslagits, att den nuvarande ordningen måtte bibehållas, därvid särskilt åberopats risken för ökad tidsutdräkt i intrångsrättegångar samt framhållits, att olägenheterna av nuvarande ordning i stor utsträckning skulle bortfalla, om alla intrångsmål skulle i första instans handläggas av Stockholms rådhusrätt.

Departementschefen.

Såsom processlagberedningen framhållit är patentutredningens förslag, att i intrångsmål gjord invändning om patentets ogiltighet i regel skall hänvisas till särskild ogiltighetstalan, ägnat att väcka betänkligheter från straffprocessuell synpunkt. Förslaget skulle även vålla praktiska olägenheter genom att föranleda förlängning av den tid som åtgår, innan intrångsmålet kan slutligen avgöras. Det är visserligen sant, att nuvarande ordning ej visat sig vara tillfredsställande, i det att i flera fall inträffat, att skilda domstolar i olika mål om intrång i samma patent kommit till avvikande resultat beträffande patentets ogiltighet. En väsentlig förbättring härutinnan kommer dock att inträda, om Stockholms rådhusrätt, såsom jag vill förordna, blir första instans för hela landet ej blott i ogiltighetsmål utan även i intrångsmål.

Jag kan därför icke ansluta mig till patentutredningens förslag till 19 § 6 mom. utan anser, att stadgandet bör avfattas i nära anslutning till vad som nu gäller enligt 23 § patentförordningen. Enligt 19 § 5 mom. i departementsförslaget skall den som är svarande i intrångsmål vara fri från påföljd, om det i intrångsmålet finnes, att patentet bör anses ogillt. Ogiltighetsinvändning skall alltså kunna prövas i intrångsmålet, men med verkan endast för detta mål. Å andra sidan står det svaranden i intrångsmålet fritt att föra särskild ogiltighetstalan.

I 23 § patentförordningen omnämnes även den möjligheten, att patentet i intrångsmålet befinnes vara förfallet. Då det är utan vidare klart, att patentintrång ej kan äga rum när patentet förfallit, har jag liksom patentutredningen funnit särskilt stadgande därom överflödigt.

V. Negativ fastställsetalan.

Patentutredningen.

Patentutredningen föreslår under 21 § en särskild bestämmelse om s. k. negativ fastställsetalan mot patenthavaren. Är någon oviss, huruvida utnyttjande, som han igångsatt eller avser att igångsätta, är skyddat enligt annans patent, kan han enligt förslaget vid domstol föra talan mot patenthavaren om fastställelse av att så icke är förhållandet.

Patentförordningen innehåller icke för närvarande något stadgande om fastställsetalan. Patentlagstiftningskommittén uttalade i 1919 års betänkande förmodan, att sådan talan dock skulle medgivas i rättstillämpningen, men frågan härom torde icke ha avgjorts i praxis. I åtskilliga utländska patentlagar finnas särskilda bestämmelser om fastställsetalan, såsom närmare framgår av patentutredningens betänkande, medan i andra länder faststäl-

lälsetalan är medgiven enligt allmänna processuella regler. Nya rättegångsbalken innehåller i 13 kap. 2 § vissa allmänna bestämmelser om fastställsetalan i tvistemål, enligt vilka bl. a. talan om fastställsetale, huruvida visst rättsförhållande består eller icke består, må upptagas till prövning, om oviss-het råder om rättsförhållandet och denna länder käranden till förfång. Lag-rummet innehåller även, att om i lag eljest är stadgat, att fastställsetalan i visst fall må upptagas, skall det vara gällande.

Patentutredningen uttalar i sitt betänkande, att bestämmelserna i nya rät-tegångsbalken icke syntes trygga rätten att mot en patenthavare föra negativ fastställsetalan. Det finge emellertid anses mycket angeläget, att sådan talan finge föras.

Enligt förslaget skall icke vem som helst få besvåra patenthavaren med negativ fastställsetalan utan blott den som igångsatt eller avsåge att sätta i gång ett utnyttjande, som kunde befaras vara patentskyddat för annan. Sådan talan borde kunna föras även av den som gjorde gällande, att hans utnytt-jande på grund av föranvändarrätt icke innebure intrång. Däremot skulle icke i denna ordning kunna fastställas, att ett utnyttjande till följd av patentets ogiltighet icke vore intrång. I sådant fall finge vederbörande föra ogiltighets-talan. Sådan talan och fastställsetalan kunde dock föras alternativt i sam-ma mål.

Det framgår av betänkandet, att två av patentutredningens sakkunniga ut-talat sig för att fastställsetalan skulle kunna föras även i fråga om patent-ansökning, åtminstone sedan den efter patentmyndighetens prövning kun-gjorts. Patentutredningen har ställt sig avvisande häremot under hänvisning till att intrångstalan ej finge väckas förrän patent beviljats.

Av betänkandet framgår vidare, att vissa av patentutredningens sakkun-niga föreslagit särskilt stadgande om att patenthavaren alltid skulle tiller-kännas ersättning för sina kostnader i rättegången, såvida han ej genom egna åtgärder givit anledning till denna. Patentutredningen har emellertid ansett, att man med tillämpning av allmänna rättsregler kunde komma till ett till-fredsställande resultat. Den som väckt fastställsetalan i onödan, t. ex. utan att undersöka om patenthavaren ansåge intrång föreligga, borde i regel få er-sätta patenthavarens rättegångskostnader. 18 kap. 3 § nya rättegångsbalk-en innehölle stadganden i denna riktning.

Yttranden.

Bestämmelserna om negativ fastställsetalan ha vunnit anslutning eller lämnats utan erinran i yttrandena. *Svenska patentombudsföreningen* har emellertid ifrågasatt, att bestämmelserna skulle utsträckas att gälla närhelst det föreläge ett berättigat intresse att få fastställt, att ett visst förfarande eller ett visst alster ej vore patentskyddat. *Stockholms handelskammare* har utta-lat, att fastställsetalan finge mindre betydelse genom att den ej finge föras, förrän patent beviljats, men har dock ansett denna begränsning logiskt moti-verad. *Handelskammaren i Göteborg* har ifrågasatt, om man icke med hänsyn

till intresset att uppnå ett snabbt resultat i mål om fastställelsestalan borde stadga, att Stockholms rådhusrätts avgörande i sådant mål icke finge överklagas. *Svenska teknologföreningen, svenska uppfinnareföreningens styrelse, svenska patentombudsföreningen och svenska industriens patentingenjörers förening* ha ansett särskilda bestämmelser om ersättning för rättegångskostnaderna i här ifrågavarande mål erforderliga, därvid man övervägande velat uppställa såsom huvudregel, att käranden ensam skulle ha att bära dessa kostnader, även om hans talan bifölles. *Patent- och registreringsverket* har förklarat sig utgå från att denna huvudregel skulle gälla utan särskilt stadgande.

Departementschefen.

Liksom patentutredningen finner jag det angeläget, att den som är oviss om han riskerar intrångspåföljd på grund av utnyttjande, som han börjat eller planerar, skall kunna föra negativ fastställelsestalan härom mot patenthavaren. Då sådan talan varken i gällande praxis eller i 13 kap. 2 § nya rättegångsbalken har något stöd, synes särskild bestämmelse i ämnet vara erforderlig och har intagits såsom andra stycke i 19 § 6 mom. av departementsförslaget. Betydelsen av bestämmelsen skulle givetvis ökas, om talan kunde väckas redan innan patent beviljats. För den som vill ha klarhet, huruvida visst utnyttjande skulle innebära intrång, kunde det vara av värde att få frågan prövad redan under behandlingstiden. Detta skulle dock medföra så stora komplikationer i tillämpningen, att det icke kan förordas. Det synes också vara mest konsekvent, att fastställelsestalan icke må prövas tidigare än intrångstalan, vilken ju icke skall få väckas förrän patent beviljats. Jag kan icke heller godtaga det i ett yttrande framförda förslaget, att domstols avgörande i första instans med anledning av negativ fastställelsestalan icke skulle få överklagas.

I fråga om rättegångskostnaderna torde några särstadganden för nu ifrågavarande rättegångar icke vara erforderliga.

Jag vill erinra om att ett stadgande om positiv fastställelsestalan upptagits såsom första stycke i 19 § 6 mom. i departementsförslaget.

VI. Rätt till fortsatt utnyttjande i vissa fall.

Patentutredningen.

Enligt 20 § i patentutredningens förslag skall den som begått patentintrång i vissa fall kunna berättigas att fortsätta sitt utnyttjande. Förutsättning här för är att någon här i riket börjat utnyttja uppfinning utan att äga och ej heller skäligen ha kunnat förskaffa sig kännedom om huruvida patentskydd därå blivit beviljat eller sökt. På talan av honom skall domstol, om synnerliga skäl därtill anses föreligga, kunna medgiva honom att mot skäligen ersättning till patenthavaren under hela eller en del av den återstående skyddstiden fortsätta utnyttjandet med bibehållande av dettas allmänna art.

Någon motsvarighet härtill finns icke i nuvarande patentförordning och i allmänhet ej heller i utländsk patentlagstiftning. I den nya finska patentlagen har emellertid intagits ett stadgande i ämnet, som i väsentliga hänseenden utformats i anslutning till patentutredningens förslag.

Det må framhållas, att den som före patentansökningen inom riket börjat utöva uppfinningen eller vidtagit väsentliga åtgärder därför i regel har s. k. föranvändarrätt enligt 16 § patentförordningen, d. v. s. rätt att utan ersättning fortsätta utövningen även efter det patent beviljats. I detta fall blir ej alls fråga om patentintrång.

Patentutredningen har framhållit, att det kunde vara hårt mot den som igångsatt utnyttjande i absolut god tro och kanske lagt ned stora kostnader på fast maskineri m. m. att behöva rasera den igångsatta rörelsen. Detta kunde även stundom vara ett betänkligt nationalekonomiskt slöseri. Det måste visserligen erkännas, att betänkligheter kunde anföras mot den av patentutredningen föreslagna bestämmelsen. Den innebure en avsevärd begränsning i patenthavarens vanliga befogenheter och kunde vara till olägenhet för honom och för dem till vilka han upplåtit licens. Dessa betänkligheter hade dock icke ansetts böra vara avgörande, men det hade funnits angeläget att starkt begränsa möjligheten till fortsatt utnyttjande. Det vore att märka, att det icke vore tillräckligt för att 20 § i patentutredningens förslag skulle vara tillämplig, att intrånget påbörjats i god tro i vanlig mening, utan det fordrades en kvalificerat god tro. Närmast ansåges rätt till fortsatt utnyttjande böra ifrågakomma blott för den som ej kunnat erhålla vetenskap, huruvida patent å uppfinningen beviljats eller sökts. Man hade dock icke velat inskränka stadgandet helt till sådana fall, där dylik vetenskap varit omöjlig att erhålla. Om vederbörande blott genom vidlyftiga undersökningar, som icke kunde anses stå i rimlig proportion till hans förhållanden, kunnat få erforderlig vetenskap, borde det icke vara uteslutet för honom att åberopa sig på 20 §.

Även om intrånget påbörjats i kvalificerat god tro, skall domstolen enligt förslaget medgiva fortsatt utnyttjande endast om synnerliga skäl därtill äro. Patentutredningen har avsett, att stadgandet skulle tagas i bruk med stor försiktighet. Vidare kan enligt förslaget endast medgivas fortsättande av det tidigare utnyttjandet med bibehållande av dettas allmänna art. Normgivande skulle därvid vara det utnyttjande som förekom medan den goda tron ännu förelåg.

Vissa av patentutredningens sakkunniga ha även med avseende å talan enligt 20 § förordat en särskild bestämmelse om att patenthavare i regel skulle få ersättning för sina rättegångskostnader. Patentutredningen har här liksom i fråga om negativ fastställsetalan ansett, att man borde kunna komma till ett tillfredsställande resultat i frågan utan särskilt stadgande.

Yttranden.

I flera yttranden har uttalats, att de föreslagna bestämmelserna vore lämpliga. *Stockholms handelskammare* har med hänsyn till de av patentutredningen angivna betänkligheterna mot bestämmelser av detta slag ansett frå-

gan tveksam, men har dock stannat vid ett tillstyrkande, och en liknande ståndpunkt har intagits av *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*. Mot bestämmelsens närmare utformning har i allmänhet ej framförts någon erinran i yttrandena. *Järnkontoret* har dock önskat förtydligande av uttrycket »med bibehållande av deltas allmänna art» och föreslagit stadgande om att det bör tillkomma domstolen att bestämma, i vilken utsträckning det fortsatta utnyttjandet får ske.

Särskilda bestämmelser om ersättning för rättegångskostnaderna i anledning av talan enligt 20 § ha förordats av *svenska teknologföreningen*, *svenska uppfinnareföreningens styrelse*, *svenska patentombudsföreningen*, *svenska industriens patentingenjörers förening* och *Stockholms handelskammare*. Därvid har liksom i fråga om negativ fastställsetalan i allmänhet påyrkats en regel, att patenthavaren skall få ersättning för sina rättegångskostnader. *Järnkontoret* har hemställt om ett uttalande i motiveringen om att patenthavarens rättegångskostnader eller skälig del därav i regel borde betalas av käranden. *Patent- och registreringsverket* har i denna fråga intagit samma ståndpunkt som vid negativ fastställsetalan.

I två yttranden har intagits en avvisande ståndpunkt till förslaget. *Handelskammaren för Örebro och Västmanlands län* har uttalat, att det föreslagna stadgandet visserligen icke kunde väcka större betänkligheter men att det dock borde utgå, om man i enlighet med handelskammarens förslag stadgade ersättningspåföljd endast vid uppsåtligt eller oaktsamt patentintrång. *Handelskammaren i Gävle* har anført, att de föreslagna uppmjukande bestämmelserna vid intrång i god tro visserligen kunde synas vara rättvisa men att det måste ställa sig synnerligen svårt för domstolen att avgöra, om god tro föreläge. Handelskammaren vore därför böjd att föreslå, att frågan om sådana uppmjukande bestämmelser underkastades förnyad prövning vid fortsatt nordiskt samarbete.

Departementschefen.

Vad patentutredningen i denna del föreslagit är något helt nytt för vår patenträtl och saknar i regel motsvarighet i annan patentlagstiftning. Förslaget innebär ett principiellt egenartat undantag från patenthavarens allmänna befogenhet att förhindra fortsatt intrång och kan ur denna synpunkt väcka vissa betänkligheter, såsom patentutredningen också erinrat. För ett undantag av detta slag tala dock så starka skäl att en bestämmelse härom framstår såsom motiverad.

Stadgande i ämnet har i departementsförslaget upptagits såsom andra stycke i 21 §, därvid vissa avvikelser ansetts böra göras från patentutredningens förslag. Den kvalificerade goda tron har sålunda beskrivits något olika utan att dock därmed åsyftats någon saklig ändring. Enligt patentutredningens förslag skulle för stadgandets tillämpning fordras, att uppfinningen verkligen börjat utnyttjas här i riket i kvalificerat god tro. I departementsförslaget likställes med utnyttjande att väsentliga åtgärder därför vidtagits, varigenom närmare överensstämmelse vinnes med förutsättningarna för för-

användarrätt enligt 16 § patentförordningen. Uppenbarligen kunna starka billighetsskäl tala för att nedlagda kostnader för uppfinnings utnyttjande icke skola vara förgäves, även om det icke kommit så långt att utnyttjandet påbörjats. Liksom enligt patentutredningens förslag skall domstolen icke äga medgiva fortsatt utnyttjande annat än om synnerliga skäl därtill anses föreligga.

Enligt patentutredningens förslag skulle medgivande få lämnas allenast till sådant utnyttjande, som till sin allmänna art överensstämde med det utnyttjande som skett i kvalificerat god tro. Efter den utvidgning som vidtagits i departementsförslaget har det ej ansetts möjligt att bibehålla någon uttrycklig sådan begränsning. Det torde emellertid liksom i fråga om för användarrätt ligga i sakens natur, att endast sådan användning må medgivas som kan anses falla inom ramen för det utnyttjande eller de åtgärder som tidigare skett i god tro. Enligt departementsförslaget skall domstolen bestämma gränserna för det utnyttjande som må äga rum.

Beträffande frågan om rättegångskostnadsersättning synes det icke erforderligt att meddela något särskilt stadgande om att kostnaderna i regel skola drabba käranden även om han vinner bifall till sin talan. Analogien från de stadganden som eljest meddelats om rättegångskostnader vid expropriation torde utgöra tillräckligt stöd för en sådan tillämpning.

Såsom jag förut nämnt har stadgande om möjlighet att tillerkänna den som begått patentintrång rätt att förfoga över alster upptagits såsom första stycke i 21 §.

VII. Ändrade bestämmelser angående förfarandet i patentansökningsärenden.

A. Antalet beskrivnings- och ritningsexemplar, som skola fogas vid patentansökning.

Patentutredningen.

Enligt 4 § 1 mom. patentförordningen skall vid patentansökning fogas bl. a. beskrivning i två exemplar över den patentsökta uppfinningen jämte de ritningar som erfordras för att tydliggöra beskrivningen, ävenledes i två exemplar.

Patentutredningen har på närmare angivna skäl föreslagit sådan ändring i nyssnämnda lagrum, att skyldighet skulle föreskrivas att vid patentansökning foga beskrivning och ritningar i tre exemplar.

Yttranden.

Patentutredningens förslag har ej föranlett någon erinran i yttrandena. *Patent- och registreringsverket* har emellertid uttalat, att det i administrativ ordning borde fastslås, att nya beskrivnings- och ritningshandlingar, som ingivas under ärendets behandling, behövde inlämnas endast i två exemplar. *Svenska patentombudsföreningen* har gjort liknande påpekande.

Departementschefen.

Patentutredningens förslag, att tre exemplar skola ingivas av den ursprungliga beskrivningen över uppfinningen med tillhörande ritningar, har utan

ändring upptagits i departementsförslaget. Några särskilda bestämmelser om senare inkommande beskrivningar och ritningar torde icke behöva meddelas i patentförordningen.

B. Invändningsförfarandet.

Patentutredningen.

Patentutredningen har föreslagit vissa ändringar i vad som nu gäller om sådana patentansökningar som efter patentmyndighetens förprovning utlagts till allmänhetens granskning enligt 7 § första stycket patentförordningen och mot vilka sedan invändning framställts. Därvid åsyftas att minska den tidsutdräkt och arbetsbörda som det nuvarande förfarandet i invändningsärenden medför.

I 7 § andra stycket patentförordningen är för närvarande stadgat, att det under två månader efter ansökningens kungörande skall stå envar öppet att till patentmyndigheten ingiva eller i betalt brev insända skriftlig invändning mot patentansökningen.

Enligt patentutredningens förslag skall detta stadgande, vilket upptagits som fjärde stycke i 7 §, på olika sätt kompletteras. Det utsäges sålunda i förslaget, att rättigheten att under två månader efter kungörandet ingiva eller i betalt brev insända skriftlig invändning endast avser den som äger föra talan i rättegång, d. v. s. åtnjuter rättskapacitet. Vidare stadgas, att invändning som framställs annorledes icke anses gjord i behörig ordning och att talan ej får föras mot beslut, varigenom invändning förklarats icke vara gjord i behörig ordning. I patentutredningens betänkande framhålls, att det är den första instansen inom patent- och registreringsverket, nämligen anmälningssavdelningen, som skulle få meddela beslut om att invändning ej gjorts i behörig ordning. Principiella betänkligheter kunde måhända anföras mot att avskära talerätten mot dylika beslut, men starka praktiska skäl hade ansetts påkalla en sådan regel. Genom den skulle redan på ett tidigt stadium kunna definitivt fastslås, att invändning icke gjorts i behörig ordning. Det hade ifrågasatts, att anmälningssavdelning även skulle få befogenhet att avvisa invändning såsom icke gjord i behörig ordning, om invändningen ej närmare motiverats. Det hade dock synts patentutredningen betänkligt att giva anmälningssavdelning sådan befogenhet.

Det uttalas i betänkandet, att den svenska patenträtten sedan gammalt utginge från att den som gjorde invändning icke vore part i egentlig mening utan en hjälp för patentmyndigheten vid granskningen av patentansökningar. Denna synpunkt borde även i fortsättningen vara grundläggande i den meningen, att allt material som inkommit medan patentansökning vore anhängig vid patentmyndigheten borde tagas i betraktande vid provningen därstädes, även om invändningen vore behäftad med formella brister, men man borde icke i sistnämnda fall behandla patentärendet i invändningsförfarandets mer omständliga former, vilket nu i viss mån skedde.

För närvarande gäller, att alla patentansökningar, som patent- och registre-

ringsverkets anmälningssavdelning funnit böra trots framställd invändning leda till patent, skola underställas prövning av ämbetsverkets besvärssavdelning. Stadgande härom finnes icke i patentförfordningen men i ämbetsverkets instruktion den 26 juni 1931 (nr 268), § 12 mom. 4 och § 13 mom. 1.

Patentutredningen har i 8 § föreslagit, att anmälningssavdelning själv skall kunna bevilja patent, även där invändning förekommit. Beslutet skall då delgivas sökanden och samtliga som framställt invändning, även den som icke gjort invändning i behörig ordning. Den som behörigen gjort invändning skall emellertid äga påkalla besvärssavdelningens prövning av ansökningen. Detta skall — liksom när sökanden överklagar anmälningssavdelningens avslagsbeslut — ske inom två månader med skyldighet att inom samma tid erlägga en avgift av 75 kronor. I betänkandet uttalas, att besvärssavdelningen liksom för närvarande bör kunna taga i betraktande även sådana hinder mot bifall till en ansökning, vilka icke åberopats i anmälningssavdelningen.

Enligt patentutredningens förslag skall såväl sökanden som den som framställt invändning underrättas om besvärssavdelningens slutliga beslut rörande patentansökning. Liksom för närvarande skall emellertid blott sökanden äga rätt att föra talan mot sådant beslut.

Det väsentliga i detta förslag är, att den automatiska underställningen till besvärssavdelningen av ansökningar, som anmälningssavdelning funnit böra trots framställd invändning leda till patent, skall upphöra. I betänkandet framhålles, att de underställda ärendena representera en mycket avsevärd del av besvärssavdelningens arbetsbörda. Till antalet hade de i regel utgjort omkring hälften av hela antalet ärenden vid besvärssavdelningen. Under de senaste åren hade årligen i genomsnitt inkommit ungefär 200 underställningsärenden, medan antalet blott var omkring hälften vid tiden närmast efter besvärssavdelningens tillkomst 1931. Arbetsbalans hade därigenom uppkommit till olägenhet för såväl de patentsökande som allmänheten. Besvärssavdelningen nödgades nu handlägga ärenden, där invändaren kanske redan under behandlingen i anmälningssavdelningen blivit övertygad om sin invändnings ohållbarhet eller sökanden vidtagit sådan ändring i ansökningen, att invändaren i realiteten blivit tillfredsställd. Besvärssavdelningens prövning av sådana ärenden, där anmälningssavdelning funnit sig böra godkänna ansökning trots framställd invändning, vore givetvis ur kontrollsynpunkt värdefull, men den syntes utan större olägenhet kunna inskränkas till sådana fall, där invändaren hade ett verkligt intresse av att saken fullföljdes. Det låge då nära till hands att fordra, att sådant intresse manifesterade sig genom att invändaren inom viss tid påkallade besvärssavdelningens prövning av ansökningen och erlade en avgift.

I patentutredningens betänkande uttalas, att genom de föreslagna ändringarna beträffande invändningsförfarandet torde uppnås en icke oväsentlig lindring i patentmyndighetens sammanlagda arbetsbörda med invändningsärendena och en genomsnittlig förkortning av behandlingstiden. Även andra ändringar i invändningsförfarandet hade ifrågasatts, men patentutredningen hade ej ansett dem böra genomföras.

Yttranden.

Någon erinran mot de av patentutredningen föreslagna ändringarna i fråga om avvisande av invändning, som ej gjorts i behörig ordning, har ej framförts i yttrandena. Däremot har i några yttranden framställts önskemål om förtydligande av den nu gällande och i patentutredningens förslag bibehållna bestämmelsen om den tid inom vilken invändning får göras. *Patent- och registreringsverket* har framhållit, att bestämmelsen ofta föranledde missförstånd från den rättssökande allmänhetens sida. Det borde utsägas, att invändningen måste ha kommit patentmyndigheten tillhanda inom denna tidrymd. Liknande synpunkter ha framförts av *kommerskollegium*, *Sveriges industriförbund*, *Smålands och Blekinge handelskammare* samt *handelskammaren i Göteborg*. *Handelskammaren i Gävle* har även hemställt om en precisering, därvid handelskammaren synes ha utgått från att det skulle vara tillfyllest, om invändningen kunde visas ha blivit avsänd inom två månader från kungörandet.

Mot patentutredningens förslag om borttagande av den automatiska underställningen till besväravdelningen i invändningsärenden har ej framförts någon gensaga i yttrandena. Framkomna erinringar ha endast avsett detaljfrågor. *Sveriges industriförbund* har uttalat, att om sökanden i invändningsärende överklagat besväravdelningens beslut, borde även invändare få föra talan i ärendet hos Kungl. Maj:t. *Järnkontolet* samt *Smålands och Blekinge handelskammare* ha föreslagit, att bestämmelsen i förslaget om delgivning av besväravdelningens beslut skulle utsträckas att gälla alla avdelningens beslut, ej blott slutliga sådana.

Departementschefen.

Det torde vara ett starkt önskemål att behandlingstiden förkortas även i sådana fall, där invändning skett mot patentansökning. Utnyttjande av patentsoekt uppfinning sedan kungörande skett enligt 7 § innebär enligt departementsförslaget risk för intrångspåföljd, och det är med hänsyn härtill ur allmänhetens synpunkt angeläget att nedbringa behandlingstiden efter kungörandet. Även för sökanden, som under behandlingstiden blott får ett villkorligt skydd och ej kan väcka intrångstalan förrän patent meddelats, är det i regel ett önskemål att få till stånd en snabb behandling och särskilt att obefogade invändningar ej tillåtas medföra större tidsutdräkt. Slutligen är det ett intresse att lätta arbetsbördan för patent- och registreringsverkets besväravdelning. Ärendena vid denna ha efterhand blivit avsevärt flera än man räknade med vid avdelningens tillkomst år 1931, och en icke ringa del av arbetstiden åtgår till behandling av invändningsärenden, som i själva verket övergivits av vederbörande invändare.

De av patentutredningen föreslagna förenklingarna i invändningsförfarandet ha synts mig ägnade att i åtskilliga fall förkorta den tid som behöver åtgå för behandling av invändningsärenden utan att medföra olägenheter från rätts-säkerhetens synpunkt. Jag har därför funnit mig kunna i huvudsak godtaga patentutredningens förslag, vilket också i allmänhet lämnats utan erinran i

yltrandena. En del avvikelser från detta förslag, huvudsakligen av formell natur, ha dock synts mig böra vidtagas.

I 7 § andra stycket har upptagits och klarare uttalats patentutredningens tanke, att invändning som icke gjorts i behörig ordning skall avvisas utan rätt att föra talan mot beslutet härom. Enligt patentutredningens förslag skulle i lagtexten uttryckligen utsägas, att endast den som äger rättskapacitet skall kunna göra behörig invändning. Detta torde vara överflödigt. Med anledning av önskemål om ett förtydligande av vad den som gör invändning har att iakttaga har i departementsförslaget stadgats, att invändning för att vara behörigen framställd måste ha inkommit till patentmyndigheten inom den föreskrivna tiden, två månader från kungörandet. Det är således ej tillfyllest att invändningen avsänts med posten inom nämnda tid.

Jag har även godtagit patentutredningens förslag, att patent- och registreringsverkets anmälningsavdelning jämväl i invändningsärenden själv skall kunna meddela patent. Automatisk underställning till besvärssavdelningen skall alltså icke ske, men den som framställt invändning i behörig ordning skall kunna draga ärendet under besvärssavdelningens prövning. I likhet med vad som nu enligt 8 § andra stycket patentförordningen gäller för sökanden har den som gjort invändning att, om han är missnöjd med anmälningsavdelningens beslut, fullfölja sin talan inom två månader och därvid erlägga en avgift av 75 kronor. Jag vill anmärka, att därest den som gjort invändning anför besvär, besvärssavdelningens prövning ej lär vara inskränkt till de synpunkter han åberopat.

Vad patentutredningen i övrigt föreslagit i nu föreliggande sammanhang har med smärre jämkningar godtagits i departementsförslaget.

C. Ändrade bestämmelser om sammansättningen av patentmyndighetens besvärssavdelning.

Patent- och registreringsverket har såsom förut nämnts i skrivelse den 30 december 1943 hemställt om ändring i gällande bestämmelser angående sammansättningen av patentmyndighetens besvärssavdelning. Ämbetsverket har därvid anfört följande.

I 8 § tredje stycket förordningen den 16 maj 1884 angående patent, vilket stadgande senast ändrats genom lag den 31 mars 1939, finnas vissa bestämmelser om patent- och registreringsverkets besvärssavdelning. Det är föreskrivet, att besvärssavdelningen skall bestå av ämbetsverkets chef såsom ordförande samt minst tre av Kungl. Maj:t utsedda tekniskt kunniga ledamöter. varjämte i handläggning och avgörande av ärende, vars beskaffenhet sådant påfordrar, skall deltaga en av Kungl. Maj:t inom ämbetsverket därtill förordnad rättskunnig ledamot. Det är vidare stadgat, att besvärssavdelningen är beslutför, när förutom ämbetsverkets chef och i förekommande fall den rättskunnige ledamoten minst två av de övriga ledamöterna äro tillstädes. Lagrummet innehåller ytterligare bl. a., att såsom besvärssavdelningens beslut skall gälla den mening, varom flertalet förenar sig, eller vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden. — I § 6 mom. 3 av ämbetsverkets instruktion den 26 juni 1931, sådant stadgandet lyder enligt kungörelse den 15 mars 1940, är uttalat, att besvärssavdelningen skall utgöras av ämbetsverkets generaldirektör såsom ordförande, fyra byråchefer såsom tekniska

ledamöter samt byråchefen å ämbetsverkets administrativa och varumärkesavdelning såsom rättskunnig ledamot.

Några särskilda bestämmelser om vem som skall tjänstgöra såsom ordförande i besvärssavdelningen, då generaldirektören åtnjuter ledighet, finnas icke, varför detta åliggande automatiskt tillkommer den som har att uppehålla generaldirektörsämbetet. Nu innehåller § 20 första stycket av ämbetsverkets instruktion, att äldste tjänstgörande byråchefen hos ämbetsverket skall, därest icke Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, inträda i utövning av generaldirektörens åligganden, då denne begagnar semester eller eljest under kortare tid, ej överstigande femton dagar, är hindrad att uppehålla sitt ämbete. Även byråchef, som icke är ledamot av besvärssavdelningen, kan på grund av detta stadgande komma att fungera såsom avdelningens ordförande. Detta kan medföra olika olägenheter. Särskilt må beträffande de byråchefer, som förestå ämbetsverkets tre anmälningssavdelningar för patentärenden, här framhållas, att dessa icke kunna i besvärssavdelningen deltaga i handläggningen av ärenden, i vilka de i anmälningssavdelningen fattat beslut. I fråga om byråchefen å ämbetsverkets bolagsavdelning kan komma att inträffa, att denne får tjänstgöra såsom besvärssavdelningens ordförande utan att vara insatt i behandlingen av patentärenden.

Ämbetsverket anser därför önskvärt, att 8 § tredje stycket patentförordningen kompletteras med bestämmelse om att endast ledamot av besvärssavdelningen, antingen tekniskt kunnig ledamot eller rättskunnig ledamot, skall kunna vara generaldirektörens ersättare såsom besvärssavdelningens ordförande. Ett förslag till ändring av lagrummet i enlighet härmed bifogas. Enligt förslaget skall det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, vilken av avdelningens ledamöter som skall tjänstgöra såsom sådan ersättare. Det torde vara lämpligt, att detta åliggande som regel skall tillkomma den äldste tjänstgörande byråchefen å besvärssavdelningen, såframt det gäller sådana fall, som avses i § 20 första stycket i ämbetsverkets instruktion.

Departementschefen.

Den av patent- och registreringsverket föreslagna ändringen i 8 § tredje stycket patentförordningen synes lämplig. I departementsförslaget har därför lagrummet ändrats på sätt ämbetsverket hemställt.

VIII. Lättnader i fråga om patentavgifter för mindre bemedlade m. m.

I patentförordningen finnas bestämmelser om olika avgifter som skola erläggas vid sökande av patent, medan patentansökning är föremål för behandling och under tiden efter det patent beviljats. Enligt 4 § 3 mom. patentförordningen skall vid patentansökning fogas en ansökningsavgift av 50 kronor. Vid försummelse att erlægga avgiften inträder dock i första hand endast den påföljden, att sökanden anmodas att avhjälpa bristen inom viss tid. När patentansökning kungjorts enligt 7 § första stycket patentförordningen, har sökanden enligt 7 § tredje stycket att inom två månader erlægga 50 kronor i utfärdningsavgift och 10 kronor till stämpel å patentbrevet. Det finns en respittid av två månader, men utfärdningsavgiften höjes då med 25 kronor. Om avgifterna ej erläggas ens under respittiden, avföres ansökningen såsom återtagen. I vissa fall skola ytterligare avgifter erläggas för att uppnå fort-

satt behandling av patentansökning. Har patentansökning avförts på grund av att patentmyndighetens föreläggande ej besvarats i tid, kan ansökningen enligt 5 § andra stycket och 6 § andra stycket patentförordningen återupplivas, men därvid skall erläggas en återupplivningsavgift av 25 kronor. Vid besvär mot anmälningsavdelnings beslut att avslå ansökning eller förklara den förfallen skall enligt 8 § andra stycket patentförordningen inom besvärstiden erläggas en besväravgift av 75 kronor.

Enligt 11 § patentförordningen skall från och med andra patentåret utgå årsavgift för varje patent, som ej är tilläggspatent. Årsavgift utgår med för vartannat patentår stigande belopp, nämligen 10, 30, 60, 100, 150, 200, 250 och 300 kronor. Om årsavgift för visst patentår ej erlägges före dess början, förhöjes avgiften under de tre första månaderna av patentåret med en femtedel och under de tre nästkommande månaderna med ytterligare en femtedel, dock minst 25 kronor. Erlägges avgiften ej heller under sistnämnda period, förfaller patentet.

För närvarande finnas icke i patentförordningen några bestämmelser om lättnad i här ifrågavarande avgifter för mindre bemedlade. För avgiften till stämpel å patentbrevet gäller dock den allmänna bestämmelsen i 7 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften, vari stadgas avgiftsbefrielse för medellös person, då han författningsenligt styrker sin fattigdom eller den eljest är kunnig. Enligt vad jag inhämtat torde likväl denna möjlighet till avgiftsbefrielse icke i något fall ha tillämpats.

Patentlagstiftningskommittén behandlade i 1919 års betänkande frågan om lättnader i avgiftsskyldigheten för mindre bemedlade men fann ej skäl att i sitt förslag intaga något stadgande härom, under framhållande särskilt av att avgiftsfriheten sannolikt huvudsakligen komme att tillgodonjutas för mindervärdiga ansökningar. Kommittén uttalade, att om staten ansåge sig böra ekonomiskt understödja uppfinnare, som saknade tillgångar för exploaterande av sina uppfinningar, syntes andra former därför böra anlitas. Detta har också i viss mån skett. Så finns numera ett år 1934 på initiativ av svenska uppfinnareföreningen tillkommet uppfinnarekontor, som har till ändamål att bedriva upplysnings- och rådgivningsverksamhet i frågor, som falla inom området för uppfinningar, dessas patentskydd och tillgodogörande. Kontoret har från sin tillkomst åtnjutit statsbidrag, vilket sedan budgetåret 1940/41 utgått med 20,000 kronor årligen. Såsom villkor för åtnjutande av detta bidrag gäller bl. a., att Kungl. Maj:t äger förordna ordförande i kontorets styrelse och suppleant för honom samt en revisor jämte suppleant ävensom fastställa stat för kontoret. I samband med anslagshöjningen 1940 uttalade föredragande departementschefen, att de personer, som anlitate kontoret, till mycket stor del vore obemedlade eller mindre bemedlade och att det vore att antaga, att detta förhållande bleve oförändrat i fortsättningen (proposition till 1940 års lagtima riksdag nr 228 s. 26). -- Vidare har år 1940 inrättats en statens uppfinnarnämnd som har till uppgift att främja och nyttiggöra uppfinningar och tekniska uppslag av aktuell betydelse för försvarsberedskapen och folkförsörjningen.

I skrivelse den 5 maj 1936 (nr 208) har riksdagen anhållit om utredning, huruvida och i vilken utsträckning mindre bemedlade uppfinnare borde befrias från erläggande av ansöknings- och utfärdningsavgifter vid sökande och beviljande av patent. I samband härmed framhöll första lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande i ämnet (nr 30), att det gällde att i görligaste mån skapa betryggande garantier mot att lättnader i avgiftsskyldigheten komme att medföra, att patentmyndigheten bleve överhopad med mindervärdiga patentansökningar. Vid betraktande av den långa tid som förflutit sedan patentlagstiftningskommitténs utredning syntes en förnyad undersökning av de på frågan inverkan omständigheterna vara motiverad. Sålunda skulle det exempelvis vara av intresse att taga del av de erfarenheter som kunde ha gjorts i Danmark, varest bestämmelser i ämnet under lång tid tillämpats.

Patentutredningen.

Patentutredningen, som erhållit i uppdrag att verkställa den av riksdagen begärda utredningen, har förklarat sig anse det lämpligt att upptaga frågan i nu föreliggande sammanhang samt att därvid behandla spörsmålet beträffande samtliga patentavgifter, ej endast de i riksdagens skrivelse särskilt nämnda avgifterna. I utredningens betänkande upplyses, att hithörande spörsmål behandlats vid de nordiska överläggningarna men att man därvid ej kunnat komma till enighet.

Om förhållandena i utlandet må nämnas, att bestämmelser om lättnader beträffande ansökningsavgift för mindre bemedlade saknas i det stora flertalet patentlagar men finnas i de danska, finska, jugoslaviska, tjeckoslovakiska, ungerska och österrikiska patentlagarna. Bestämmelser om lättnader beträffande utfärdningsavgift eller därmed jämförlig avgift finnas i sistnämnda lagar samt dessutom i de italienska, polska och tyska patentlagarna, därvid dock i vissa länder endast uppskov med avgiftens erläggande medgives. Bestämmelser om uppskov med erläggande av vissa årsavgifter finnas i de italienska, japanska, jugoslaviska, polska, schweiziska, tjeckoslovakiska, tyska, ungerska och österrikiska patentlagarna, men däremot icke i t. ex. de danska och finska patentlagarna. I allmänhet medgives blott uppskov med de första årsavgifterna. — Enligt norsk patentlagstiftning medgivas icke alls några lättnader beträffande patentavgifter för mindre bemedlade, och detsamma gäller enligt t. ex. de engelska, franska och nordamerikanska patentlagarna.

I patentutredningens betänkande beröres — i anledning av lagutskottets nyssnämnda uttalande år 1936 — särskilt de erfarenheter av hithörande bestämmelser som gjorts i Danmark. Den danska patentlagen innehåller beträffande ansökningsavgift, att patentmyndigheten kan befria från denna avgift, »naar Ansøgeren godtgør at være trængende». Denna bestämmelse hade till en början tolkats så, att befrielse medgivits envar som visade sig

vara behövande. Befrielse hade då sökts för omkring 800 ansökningar om året, av vilka så gott som alla torde ha bifallits. Under senare år hade man i Danmark övergått till en mer restriktiv praxis, så att för befrielse jämväl ansåges erforderligt, att uppfinningen vid preliminär prövning befunnits ej vara förut känd, obetydlig eller till ringa nytta för samhället. Ansökningar, för vilka befrielse söktes, hade under senare tid uppgått till omkring 150 årligen, av vilka ungefär hälften brukat bifallas.

Enligt patentutredningens förslag skola i 7 § patentförordningen införas särskilda bestämmelser om befrielse från utfärdnings- och stämpelavgifter samt i 11 § om uppskov med erläggande av de första årsavgifterna, dock högst intill ingången av det patentår som börjar näst efter två år från det patentet blivit genom lagakraftätagande beslut meddelat. Förutsättning för sådan lättnad skall vara, att uppfinnaren själv är sökande eller innehavare av patentet, att hans ekonomiska ställning är sådan att han icke utan stor olägenhet kan erlägga de avgifter, varom fråga är, samt att framställning om lättnaden inkommer till patentmyndigheten under den tid då avgifterna kunna erläggas utan förhöjning, alltså innan respittid börjat löpa. Sådan framställning skall av myndigheten avgöras inom en månad från det den inkommit, och underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål lämnas sökanden.

Patentutredningen har däremot icke ansett sig böra föreslå några lättnader beträffande ansökningsavgift, återupplivningsavgift och besväravgift. I fråga om ansökningsavgiften ifrågasätter emellertid utredningen i sitt betänkande, att staten på annat sätt skall komma mindre bemedlade uppfinnare till hjälp.

I betänkandet framhålles, att erfarenheterna från Danmark syntes medgiva vissa slutsatser beträffande verkningarna, därest en bestämmelse om befrielse från ansökningsavgift för mindre bemedlade skulle införas här i landet, där antalet patentansökningar brukade vara mer än dubbelt så stort som i Danmark. Om envar som visades vara mindre bemedlad skulle få sådan befrielse, finge man räkna med att antalet patentansökningar skulle stiga högst avsevärt. Granskningen av de nytillkomna ansökningarna, som antagligen mest skulle gälla sådant som vore förut känt eller överhuvudtaget värdelöst, skulle medföra en mycket betydande ökning i patentmyndighetens arbetsbörda. Även om befrielse endast skulle medgivas, där uppfinningen vid preliminär prövning syntes vara av verkligt värde, skulle befrielseansökningarna nog bliva rätt många, varjämte den preliminära prövningen bleve besvärlig och tidsödande. Patent- och registreringsverket hade redan nu en stor balans av oavgjorda patentansökningar, varför det skulle medföra stora olägenheter att vidtaga en åtgärd som kunde befaras komma att avsevärt öka arbetsbördan, om ej samtidigt motsvarande utvidgningar i ämbetsverkets organisation medgaves. Därmed förbundna kostnader skulle dock icke stå i rimligt förhållande till de fördelar, som en befrielse från ansökningsavgift kunde innebära ur samhällets synpunkt. Det vore dock i hög grad önskvärt, att uppfinnaren ej genom fattigdom hindrades att söka patent på en verkligt värdefull uppfinning. Statsmakterna hade under senare år i olika

former inskridit för att främja uppfinnareverksamheten. Genom uppfinnarekontoret kunde mindre bemedlade uppfinnare erhålla kostnadsfri hjälp med uppsättande av patenthandlingar m. m., och statens uppfinnarnämnd medverkade beträffande vissa slag av uppfinningar vid utexperimentering m. m. Normalt vore kostnaderna för att utexperimentera en uppfinning och bringa den i sådant skick, att patent kunde erhållas, långt större än ansökningsavgiften. Om man i ömmande fall skulle träda emellan i fråga om denna avgift, syntes det lämpligaste vara att exempelvis uppfinnarekontoret erhöles ett anslag för ändamålet. Detta kunde i så fall användas för erläggande av ansökningsavgift i sådana fall, då en uppfinning ansåges patenterbar och värdefull samt uppfinnaren visade sig ha verkliga svårigheter att komma ut med avgiften. Ett anslag å 7,500 kronor om året syntes vara fullt tillräckligt.

I betänkandet framhålles, att i fråga om utfärdnings- och stämpelavgifter samt årsavgifter ej föreläge samma skäl som vid ansökningsavgift mot att giva patentmyndigheten befogenhet att medgiva lätnader för mindre bemedlade. När de förstnämnda avgifterna skulle erläggas, hade nämligen uppfinningens patenterbarhet redan prövats av denna myndighet, åtminstone preliminärt. Bestämmelser om lätnader beträffande dessa avgifter syntes vara på sin plats. Visserligen finge antagas, att verkliga svårigheter att erlägga utfärdnings- och stämpelavgifter ej särskilt ofta föreläge, då en mindre bemedlad uppfinnare merendels efter det uppfinningen blivit kungjord syntes kunna erhålla förlagsmän, men stundom stode kanske sådana ej till buds eller betingade sig oskäliga förmåner. Beträffande årsavgifterna gällde visserligen att varje sådan avgift under de första patentåren vore så låg, att skälen för lätnader kunde synas svaga. Men ofta hade vid patents meddelande gått så lång tid från patentansökningen, att flera årsavgifter skulle betalas på en gång. Enligt patentmyndighetens praxis, som skulle lagfästas i 11 § andra stycket av utredningens förslag, kunde nämligen årsavgifter för patentår, som börjat före patentets meddelande, utan förhöjning erläggas intill ingången av det patentår som började näst därefter. Ett rätt avsevärt belopp kunde på det sättet stundom vara att erlägga på en gång. En restriktiv tillämpning av de föreslagna bestämmelserna vore avsedd, så att lätnaderna medgäves blott i verkligt ömmande fall. Särskilda föreskrifter om hur det skulle styrkas, att uppfinnaren icke utan stor olägenhet kunde erlägga ifrågakommande avgifter, hade icke syntts böra belasta patentförordningen. De kunde vid behov meddelas i administrativ ordning. Intyg av offentlig myndighet syntes normalt böra fordras.

Lätnaderna skola enligt förslaget bestå, beträffande årsavgifterna i uppskov med deras erläggande men vid utfärdnings- och stämpelavgifterna i full avgiftsbefrielse. I betänkandet ifrågasättes, att man även i senare fallet skulle nöja sig med uppskov med avgiftsbetalningen. Patentutredningen har dock icke ansett tillräckliga skäl tala för en sådan ordning, vilken skulle medföra vissa lagtekniska och administrativa komplikationer. Av samma skäl har utredningen ej heller velat förorda skyldighet att senare erlägga avgif-

terna, om uppfinnaren skulle komma i bättre ekonomisk ställning eller till annan överlåta sin rätt till uppfinningen.

I 11 § tredje stycket patentförordningen är nu stadgat, att patent förfaller om årsavgift jämte föreskriven förhöjning icke erlägges inom den medgivna respittiden, vilken normalt är sex månader från patentårets början. Den som utnyttjar uppfinning under löpande respittid anses därmed göra patentintrång, som på talan av patenthavaren kan medföra påföljd. Patenthavaren åtnjuter alltså under respittiden ett avgiftsfritt skydd.

Patentutredningen föreslår i 11 § femte stycket, att patent vid underlåtenhet att erlägga årsavgift skall förfalla från och med ingången av det första patentår, för vilket stadgad avgift ej erlagts. En liknande bestämmelse finns i den danska patentlagen.

Förslaget innebär, att det avgiftsfria skyddet mot intrång under respittid skulle borttagas. Det uttalas i utredningens betänkande, att nuvarande ordning icke kunde anses fullt tillfredsställande. Och sakförhållandet finge ökad betydelse genom utredningens förslag, att mindre bemedlade uppfinnare skulle kunna få uppskov med de första årsavgifterna. Beviljades sådant uppskov, kunde respittiden bli högst avsevärd. En lång respittid för de första årsavgifterna kunde också bli följden av att förfallotiden ej började löpa förrän från ingången av patentåret näst efter patentets beviljande. I betänkandet påpekas dock, att den föreslagna ändringen medförde vissa olägenheter. Det bleve nämligen en tid, under vilken det vore ovisst, om patentet skulle anses gälla eller icke. Påföljd för intrång under denna tid syntes därför icke kunna ådömas, innan det bleve klart, om vederbörlig avgift erlades. Häre kunde alltså ligga hinder mot att avgöra ett intrångsmål under en tid, som kunde vara ganska avsevärd. Stadgandets fördelar hade dock ansetts övervägande.

Yttranden.

Vad patentutredningen föreslagit om lättnader för mindre bemedlade har i allmänhet helt eller i huvudsak tillstyrkts i de yttranden över förslaget, i vilka denna fråga beröres. *Patent- och registreringsverket* har ansett de föreslagna åtgärderna utgöra ett led i statsmakternas strävanden under senare år att uppmuntra och understödja uppfinnareverksamheten. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har uttalat sin tillfredsställelse över de föreslagna lättnaderna och *kooperativa förbundets styrelse* har i huvudsak anslutit sig till de av patentutredningen föreslagna synpunkterna. *Statens uppfinnarnämnd* och *uppfinnarekontoret* ha tillstyrkt de föreslagna ändringarna i patentförordningen men föreslagit höjning av det anslag, som enligt vad patentutredningen ifrågasatt skulle ställas till uppfinnarekontorets förfogande. Kontoret har förklarat, att behovet av att hjälpa mindre bemedlade uppfinnare med ansökningsavgiften vore stort. Men vidare funnes ett visst behov av kostnadsfri hjälp med uppsättande av patenthandlingar i sådana fall, då uppfinningen kunde bedömas bli av större värde för det allmänna. Kontoret hade icke kunnat lämna sådan hjälp annat än i ett fåtal fall, då detta möjliggjorts genom privata medel som för sådant ändamål ställts till för-

fogande. En ökning av det av utredningen ifrågasatta anslaget till 10,000 kronor syntes vara tillräcklig för att tillgodose samtliga behov av understöd i de nämnda avseendena. Uppfinnarnämnden har framfört liknande synpunkter, dock utan att föreslå något visst anslagsbelopp.

Å andra sidan har patentutredningens förslag avstyrkts av *statskontoret*, som framhållit, att en sökande, som fört fram en uppfinning så långt som till ansökning om patent, regelmässigt måste vara nödsakad att för utnyttjande av uppfinningen anskaffa medel i sådan utsträckning att patentavgifterna i jämförelse därmed icke väge alltför tungt. Vid tiden för erläggande av utfärdningsavgift och årsavgifter syntes detta så gott som undantagslöst vara fallet. Vad anginge stämpelavgift kunde en obemedlad sökande redan enligt nu gällande bestämmelser erhålla befrielse. Det anförda syntes tala för att något starkare behov av de föreslagna lättnaderna knappast föreläge. Under alla förhållanden måste ett fullständigt eftergivande av stadgade avgifter framstå som mindre motiverat. Men frågan borde ej heller lösas genom medgivande av uppskov med avgifternas erläggande. Häremot hade patentutredningen framfört starka betänkligheter. Slutligen borde understrykas, att statsmakternas insatser för att främja uppfinnareverksamheten betydligt ökats, sedan riksdagen år 1936 begärde utredning av förevarande spörsmål.

Patent- och registreringsverket har föreslagit stadgande om att framställning om befrielse från utfärdnings- och stämpelavgifter skulle ske inom fjorton dagar från kungörandet. Med utredningens förslag kunde knappast undgås, att sådan framställning komme att avgöras vid så sen tidpunkt att den vars framställning icke bifallits nödgades erlägga avgifterna med förhöjning. Vidare borde stadgas, att patentmyndighetens beslut att avslå framställning om lättnader beträffande erläggande av utfärdnings- och stämpelavgifter eller årsavgifter icke skulle få överklagas. Även *Smålands och Blekinge handelskammare* har föreslagit, att patentmyndighetens beslut i anledning av framställning om befrielse från utfärdnings- och stämpelavgifter icke skulle få överklagas.

I två yttranden föreslås i nu föreliggande sammanhang en allmän nedsättning av vissa patentavgifter, sålunda ej blott för mindre bemedlade. Sådan nedsättning ansåges böra ske med hänsyn till det sedan åtskilliga år uppkommande stora överskottet av patent- och registreringsverkets verksamhet. *Kooperativa förbundets styrelse* har förordat nedsättning av nuvarande avgifter, i den mån överskottet medgäve detta sedan en del av detsamma använts till omorganisation och utvidgning av ämbetsverkets patentavdelningar. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har föreslagit nedsättning av ansökningsavgiften till 30 kronor eller också återbetalning av halva avgiften, om ansökningen ej ledde till patent, samt vidare nedsättning av utfärdningsavgiften till 30 kronor och slopande av årsavgifterna för andra och tredje patentåren.

Bestämmelsen i 11 § femte stycket av patentutredningens förslag har endast föranlett erinran från *Stockholms handelskammare*, som hemställt, att det där behandlade spörsmålet måtte göras till föremål för förnyade överväganden

i syfte att finna någon annan lösning än den föreslagna. Handelskammaren har understrukt de i betänkandet berörda olägenheterna med förslaget men å andra sidan vitsordat, att nuvarande ordning ej heller vore tillfredsställande.

Departementschefen.

Det är givetvis angeläget att söka sörja för att mindre bemedlade uppfinnare icke av ekonomiska svårigheter hindras från att söka, erhålla och upprätthålla patent å uppfinningar av verklig betydelse. Att utexperimentera uppfinningen och få ansökningshandlingarna i sådant skick, att patent kan erhållas, är visserligen vad som brukar vålla uppfinnaren de största kostnaderna. I jämförelse härmed äro de direkta avgifterna till det allmänna i regel av mindre betydelse. Åtskilliga sådana avgifter skola dock erläggas, både vid patentsökandet, under ansökningens behandling och sedan patent erhållits. Även om det gäller en uppfinning som senare visar sig värdefull kan det stundom möta verkliga svårigheter för en obemedlad uppfinnare att uppbringa medel till sådana avgifter under den första tiden, innan uppfinningen hunnit slå igenom. Jag finner det därför önskvärt, att man söker lätta dessa svårigheter, när det gäller uppfinningar som kunna antagas vara av värde.

Vad patentutredningen i detta syfte föreslagit har i allmänhet lämnats utan erinran i yttrandena, och jag kan i huvudsak ansluta mig därtill. Det skulle även enligt min mening icke vara lämpligt att i patentförordningen införa bestämmelser, varigenom patentmyndigheten skulle få befogenhet att medgiva lättnad beträffande ansökningsavgiften för mindre bemedlade uppfinnare. Om befrielse från denna avgift skulle medgivas varje uppfinnare som med hänsyn till sin ekonomiska ställning icke utan stor olägenhet kunde erlägga avgiften, finge man räkna med ett stort tillskott av patentansökningar, i allmänhet värdelösa sådana. Och även om befrielse blott meddelades i sådana fall, då patentmyndigheten funne uppfinningen sannolikt vara av värde, skulle ansökningarna antagligen bli många och prövningen av deras värde medföra tidsutdräkt och svårigheter. Intresset av att uppfinnaren i verkligt ömmande fall ej av penningbrist skall hindras att söka patent å en värdefull uppfinning tillgodoses på ett lämpligare sätt genom att uppfinnarekontoret — såsom patentutredningen ifrågasatt — får ett begränsat anslag, varur ansökningsavgifterna för ett mindre antal ansökningar kunna betalas. I ett par yttranden har föreslagits, att uppfinnarekontoret även skulle få använda anslaget för att bereda uppfinnaren kostnadsfri hjälp med uppsättande av patentansökningshandlingar och att anslaget i anledning härav skulle sättas något högre än patentutredningen tänkt sig. Detta synes förtjänt av övervägande. Enligt vad jag inhämtat har chefen för handelsdepartementet för avsikt att upptaga frågan om anslag för nu ifrågavarande ändamål.

Enligt patentförordningen skall utöver utfärdningsavgift utgå särskild stämpelavgift till patentbrevet å 10 kronor. Det synes vara lämpligt att samman slå dessa avgifter till en. I departementsförslaget har därför utfärdningsavgiften höjts till 60 kronor och den särskilda stämpelavgiften uteslutits. Härav påkallas även ändring i förordningen den 19 november 1914 angående

stämpelavgiften. Detta spörsmål kommer att framdeles anmälas av chefen för finansdepartementet.

I departementsförslaget har huvudsakligen av formella skäl möjligheten att erhålla uppskov med årsavgift begränsats så att ansökan därom skall ha gjorts innan skyldighet att erlagga någon årsavgift inträtt. Härmed tillgodoses det praktiska behov som patentutredningen åberopat. I övrigt vill jag nämna, att beträffande såväl utfärdningsavgift som årsavgift ansetts lämpligt att införa en särskild respittid för erläggande av avgiften, utan förhöjning, därest framställning om frihet från avgift eller om uppskov ej bifalles. Tiden har bestämts till två veckor från det sökanden underrättats om beslutet. Patentmyndighetens beslut skall enligt departementsförslaget ej få överklagas. Något stadgande om att beslutet skall meddelas inom viss tid torde icke böra upptagas i patentförordningen men kan lämpligen införas i instruktionen för patent- och registreringsverket.

I 14 § patentförordningen har upptagits föreskrift, att beslut om uppskov med årsavgift skall antecknas i patentregistret, varjämte paragrafen redaktionellt jämkats.

I ett par yttranden har förordats en allmän nedsättning av vissa patentavgifter, sålunda ej blott för mindre bemedlade. Frågan härom synes dock icke böra upptagas i nu föreliggande sammanhang.

Patentutredningen har föreslagit särskilt stadgande om att patent vid underlåtenhet att erlagga årsavgift skall förfalla från och med ingången av det första patentår, för vilket stadgad avgift ej erlagts. Därigenom skulle göras ändring i vad nu anses gälla om att patenthavaren under respittiden för erläggande av årsavgift åtnjuter ett avgiftsfritt skydd. Detta förslag har jag ej funnit mig kunna godtaga. Visserligen är den nuvarande ordningen med ett avgiftsfritt patentskydd under respittid ej fullt tillfredsställande och denna brist blir hädanefter givetvis större bl. a. genom att visst skydd skall gälla även före patentets meddelande. Med patentutredningens nyssnämnda förslag följer emellertid den olägenheten, att det under en kanske lång tid blir ovisst, huruvida patentet skall anses gälla eller icke, vilket särskilt med hänsyn till straffbestämmelsen för patentintrång är mindre tilltalande. Denna olägenhet har jag ansett väga tyngre än den fördel som skulle vinnas genom att följa förslaget. I departementsförslaget göres därför på denna punkt ej någon ändring i vad som nu gäller.

IX. Rätten att taga del av patentansökningshandlingar.

Patentutredningen.

Grundstadgandet om allmänhetens rätt att taga del av handlingar i patentansökningsärenden är 23 § lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Enligt detta lagrum, sådant det lyder efter en år 1942 vidtagen ändring, få handlingar i ärenden angående ansökan om patent icke utan sökandens samtycke utlämnas till annan i vidare mån än som föranledes av gällande lagstiftning rörande patent. Det tillägges, att sådana handlingar dock skola utlämnas, i vad de angå uppfinning därå patent beviljats, såframt ej annat är stadgat i nyssnämnda lagstiftning.

Sedan patent beviljats, skola alltså i regel alla ansökningshandlingar vara tillgängliga för allmänheten. Om en ansökning avsett flera uppfinningar och i följd härav måst uppdelas, äger emellertid allmänheten icke rätt att taga del av vad som rör den eller de uppfinningar, som icke lett till patent. Vidare kan genom särskild lagstiftning föreskrivas hemlighållande av handlingarna till beviljat patent. För närvarande är i lagen den 30 juni 1942 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m. stadgat, att staten kan erhålla hemligt patent å uppfinning av särskild betydelse för rikets försvar.

Innan patent beviljats äro däremot ansökningshandlingarna tillgängliga för allmänheten allenast i den mån detta är särskilt stadgat i patentlagstiftningen. Sådan föreskrift finnes för närvarande endast i 7 § första stycket patentförordningen. Där stadgas, att patentansökning, som patentmyndigheten för sin del finner kunna godkännas, skall kungöras i allmänna tidningarna, varefter det tillägges, att ansökningshandlingarna då skola hållas tillgängliga hos patentmyndigheten för envar, som önskar därav taga kännedom. Detta har i praxis icke ansetts avse andra ansökningshandlingar än den godkända beskrivningen med patentanspråk samt tillhörande ritningar.

I patentutredningens betänkande framhålles, att enligt svensk rätt efter patents beviljande tillämpades en vidsträckt offentlighetsregel, vilken torde gå längre än i allmänhet i andra länder men om vars inskränkande några önskemål knappast framträtt i vårt land. Före patentbeviljandet vore ansökningshandlingarna däremot övervägande hemliga, och hemlighållandet ginge längre än flerstädes utomlands. Redan tidigare hade önskemål framträtt om utsträckt offentlighet på detta stadium, och skälen härför bleve avsevärt förstärkta, om det bleve så, att intrång före patentets beviljande kunde medföra ersättningspåföljd.

Enligt patentutredningens förslag skall det nyssnämnda stadgandet i 7 § första stycket patentförordningen om ansökningshandlingarnas tillgänglighet, sedan ansökningen efter patentmyndighetens prövning kungjorts, ersättas med längre gående bestämmelser som upptagits i 7 § andra stycket. Enligt dessa skola efter kungörandet samtliga till ansökningsakten hörande handlingar hållas tillgängliga hos patentmyndigheten för allmänheten, i den mån ej patentmyndigheten beträffande viss handling med hänsyn till föreliggande särskilda skäl annorlunda förordnar. Även till Kungl. Maj:t ingivna handlingar i besvärssärende om kungjord ansökning skola, enligt 8 § sjätte stycket i förslaget, vara tillgängliga för allmänheten. Vidare föreslås i 8 § sjunde stycket, att det skall kungöras i allmänna tidningarna, därest kungjord ansökning utan att patent meddelats blivit avgjord genom beslut som vunnit laga kraft.

Enligt 1919 års förslag (28 §) skulle i samband med patentansöknings kungörande följande handlingar bliva tillgängliga för allmänheten, nämligen själva ansökningen och den godkända beskrivningen med därtill hörande ritning, modell och varuprov ävensom i förekommande fall ombudsfullmakt och handling, som av sökanden åberopats för att visa, att han vore uppfinnarens rättsinnehavare eller att begärd prioritetsrätt åtnjötes.

Det framhålles i patentutredningens betänkande, att två skäl talade för att handlingarna till kungjord ansökning bleve tillgängliga för allmänheten i större utsträckning än för närvarande. För den som planerade att göra invändning kunde det vara av värde att kunna undersöka, om begärd prioritet vore styrkt, samt att kunna granska den ursprungligen ingivna beskrivningen med tillhörande ritningar, och vidare vore det för honom önskvärt att få del av vad som förekommit under patentmyndighetens förprövning, bl. a. för att ej i onödan nedlägga arbete på att draga fram material, som redan varit uppmärksammat under förprövningen. Men av stor vikt vore vidare, att utnyttjande av uppfinning, sedan ansökning om patent därå kungjorts, enligt patentutredningens förslag kunde medföra samma ersättningspåföljd som sedan patent beviljats. Med hänsyn härtill syntes det motiverat, att den som sålunda riskerade intrångspåföljd finge samma möjlighet att undersöka ansökningsakten som efter patentbeviljandet.

Patentutredningen har därför kommit fram till den huvudregeln, att efter kungörandet alla till ansökningsakten hörande handlingar borde vara tillgängliga för allmänheten. Regeln borde dock icke vara undantagslös. Patentmyndigheten borde kunna förordna om undantag från offentligheten, när verkligt allvarliga skäl talade för detta. Så kunde särskilt vara fallet i fråga om uppfinningselement, för vilka sökanden på ett tidigare stadium av ansökningens behandling sökt skydd vartill han icke ansetts berättigad. Om en kungjord ansökning droges under Kungl. Maj:ts prövning, borde även de till Kungl. Maj:t ingivna handlingarna bliva tillgängliga.

I betänkandet uttalas, att förslaget innebure, att akten förbleve offentlig även om ansökningen slutbehandlats utan att leda till patent, vilket vore en ändring gentemot gällande praxis. Det föreläge icke någon anledning, varför handlingar som en gång varit tillgängliga för allmänheten icke skulle vara detta för all framtid. Men dessutom kunde allmänheten med fog kräva offentligt besked om ansökningens slutliga öde i sådana fall; bestämmelse här om hade intagits i 8 § sista stycket av förslaget.

Det framhålles i betänkandet, att 7 § andra stycket i förslaget vore tillämpligt även sedan ansökningen lett till patent. I denna del avsåges dock icke någon saklig avvikelse från vad som nu ansåges gälla.

Patentutredningen har vidare föreslagit särskild bestämmelse i 7 § tredje stycket om att ansökningsakten även före kungörandet skulle vara tillgänglig för den som av sökanden särskilt underrättats om ansökningen och dess innehåll. Detta sammanhänger med att enligt utredningens förslag *dels* intrångspåföljd skulle kunna göras gällande mot den som fått sådan underrättelse, *dels* ock skyldighet skulle kunna föreligga att lämna upplysningar om innehållet av icke kungjord ansökning. Om den som erhållit vetskap om ansökningen i oträngt mål yppar något därom, skall detta enligt 23 § patentutredningens förslag kunna medföra ersättningsskyldighet.

Yttranden.

Vad patentutredningen i 7 § andra stycket samt 8 § sjätte och sjunde styckena föreslagit om ökad offentlighet efter patentansöknings kungörande har

i allmänhet ej föränlett någon erinran i yttrandena. Endast mot vad i 8 § sjätte stycket föreslagits om att till Kungl. Maj:t ingivna handlingar skola vara tillgängliga för allmänheten har i ett par yttranden riktats kritik. *Smålands och Blekinge handelskammare* har förordat, att detta stadgande finge utgå. Om utomstående begagnade stadgandet till att på detta stadium av ärendet inkomma med skrifter och bevismaterial, kunde det leda till att ansökningens avgörande fördröjdes. I det av en kommitté inom *svenska industriens patentingenjörers förening* utarbetade yttrande, som insänts av civilingenjören Avellan-Hultman, har föreslagits stadgande om att handlingarna hos Kungl. Maj:t blott skulle vara tillgängliga för dem som kunde visa sig äga berättigat intresse av ansökningen. Det borde vidare föreskrivas, att invändare eller annan som sålunda bereddes tillfälle att taga del av ansökningshandlingarna icke finge föra talan i ärendet.

Vad patentutredningen föreslagit i 7 § tredje stycket och 23 § har avstyrkts i sådana yttranden, där en avvisande ståndpunkt intagits till patentutredningens förenämnda förslag att jämväl utnyttjande före patentansöknings kungörande skulle kunna medföra någon intrångspåföljd. Även i vissa yttranden, som icke stå på denna ståndpunkt, ha jämkningar påkallats i vad patentutredningen föreslagit.

Departementschefen.

Patentutredningen har enligt min mening förebragt goda skäl för att hela patentansökningsakten i regel bör vara tillgänglig för allmänheten, sedan ansökningen efter patentmyndighetens förprövning blivit kungjord. Därmed underlättas bl. a. ett effektivt invändningsförfarande. I ett par yttranden har förordats en begränsning av offentligheten i fråga om handlingar, som ingivits till Kungl. Maj:t. Skäl härtill torde dock ej föreligga. Av förslaget i denna del följer givetvis icke någon utvidgning av den rätt som eljest finnes att hos Kungl. Maj:t föra talan i ärendet. Någon särskild föreskrift, att handlingarna i besvärsakten höra till handlingarna i ansökningsärendet, lär icke vara erforderlig.

Enligt departementsförslaget må undantag från offentligheten medgivas blott beträffande handling, som angår uppfinning därå patent ej i ärendet sökes. Sådant undantag må beslutas allenast, när patentmyndigheten finner särskilda skäl därtill föreligga.

De av patentutredningen föreslagna bestämmelserna om att ansökshandlingar även före kungörandet skola kunna göras tillgängliga för utomstående sammanhånga väsentligen med förslaget om att intrångspåföljd skall kunna inträda redan innan patentansökning kungjorts. Såsom förut nämnts ha bestämmelser i detta syfte upptagits under 20 § i departementsförslaget. Till följd av vad där föreslagits utgå 7 § tredje stycket och 23 § i utredningens förslag.

I övrigt ha de av utredningen föreslagna bestämmelserna omarbetats i redaktionellt hänseende. I departementsförslaget har såsom sista stycke i 7 § upptagits bestämmelse — motsvarande 8 § sista stycket i patentutredningens

förslag — av innebörd att om kungjord ansökan blivit slutligt behandlad genom beslut, som vunnit laga kraft, utan att patent meddelats, kungörelse härom skall genom patentmyndighetens försorg införas i allmänna tidningarna.

X. Ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentskydd.

Patentutredningen.

Patentutredningens förslag innehåller i 22 § vissa bestämmelser, som avse att motverka ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentskydd. I betänkandet uttalas, att det redan för närvarande klagades över att skada vållades näringslivet genom vilseledande eller åtminstone ofullständiga meddelanden om patentskydd. Det bleve än mer angeläget att söka motverka sådana missbruk om skyddet mot intrång förstärktes och även utnyttjande före patents beviljande skulle kunna medföra intrångspåföljd. Om dessa missbruk anfördes vidare i betänkandet följande.

Främst tänker man härvid på de olägenheter, som kunna vållas av obefogade varningar för patentintrång. Sådan varning kan ha den formen, att någon under åberopande av sökt eller beviljat patentskydd gör gällande, att viss utpekad konkurrent begår intrång. Varningen kan då rikta sig direkt till konkurrenten eller till andra, som stå i affärsförbindelse med honom eller förmodas vara intresserade av att inleda sådan. Varningen kan också ha en mer allmän karaktär, så att det icke direkt utpekas någon, som skulle ha gjort sig skyldig till intrång.

Men det behöver icke vara fråga om någon uttrycklig varning mot intrång, utan samma verkan kan uppnås genom ett meddelande, som endast innehåller, att man själv — eventuellt annan, för vilken man t. ex. är agent — på grund av sökt eller beviljat patentskydd har ensamrätt på visst område. Ej minst farliga äro för övrigt meddelanden, vari detta ej direkt uttalas utan endast på ett ofta svävande sätt antydes. Så kan särskilt vara fallet, när å en vara eller dess emballage finnes uttrycket »patent» eller »patent sökt» eller liknande, utan att några ytterligare upplysningar i samband härmed lämnas.

Meddelanden av ifrågavarande slag kunna vara till skada *dels* för konkurrenterna, vare sig direkt utpekade eller icke, vilka kunna avskräckas från en i och för sig fri verksamhet eller lida avbräck därigenom att deras kunder avhållas från att fortsätta eller inleda affärsförbindelser med dem, *dels* ock för kunderna, som kunna avskräckas från affärsförbindelser av nyss angivet slag eller lockas till ofördelaktiga uppgörelser med den uppgivne innehavaren av ensamrätt.

Ett meddelande om patentskydd kan på olika sätt giva ett oriktigt eller vilseledande intryck. Det kan vara så, att någon uppgives ha erhållit eller sökt patentskydd, utan att detta alls är förhållandet. Det kan också vara så, att skyddet upphört att gälla, ehuru det framställes såsom alltjämt bestående. Vidare kan förhållandet vara, att ett skydd visserligen gäller men icke har den innebörd, som meddelandet tyder på, såsom när patentet blott gäller en underordnad detalj av den produkt, som framställes såsom patent-skyddad, eller då det utnyttjande, mot vilket man riktar sig, icke faller inom patentets skyddsområde.

Den som lämnar ett oriktigt meddelande behöver ju icke alltid handla i ond tro. Han kanske själv anser meddelandet riktigt; så t. ex. om han felbedömer patentets skyddsområde. I ett dylikt fall kan dock läget vara så-

dant, att han bort inse oriktigheten och alltså gjort sig skyldig till oaktsamhet. I detta sammanhang må framhållas, att ett i och för sig riktigt meddelande kan lämnas under sådana omständigheter, att det blir vilseledande; så t. ex. om någon, som meddelar, att patent sökts å viss uppfinning, gör detta, oaktat han från patentmyndigheten fått så uppenbara nyhetshänvisningar, att han måste ha insett, att ansökningen icke kan bifallas.

Patentförordningen innehåller icke för närvarande några bestämmelser mot ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentskydd. I 1919 års förslag till ny patentlag ingick däremot stadgande (88 §), enligt vilket det skulle kunna föranleda straffansvar att å vara eller dess emballage eller eljest i ett för ett större eller obestämt antal personer avsett meddelande lämna uppgift, som kunde anses innebära, att patent å varan eller dess tillverkningsätt blivit beviljat här i riket, såframt ej därvid angäves registernumret å ett visst inhemskt patent.

Stundom torde oriktiga meddelanden om patentskydd kunna straffas såsom bedrägeri eller annan oredlighet enligt 21 kap. strafflagen, särskilt såsom oredligt förfarande enligt 21 kap. 7 §. Sistnämnda slag av brott föreligger, när man medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet och därigenom skadar den vilseledde eller någon i vars ställe denne är. Även om skada ej uppkommer, kan gärningen straffas, därest vilseledandet sker i utövning av yrke eller näring och avser beskaffenhet, myckenhet eller ursprung av vad mot vederlag tillhandahålles. Försök till oredligt förfarande är dock ej straffbart. — Beskyllning för patentintrång kan även någon gång straffas såsom ärekränkning enligt 16 kap. strafflagen. En före patents meddelande framställd varning för intrång kan dock aldrig straffas såsom egentlig ärekränkning, enär det, för vilket man där varnar, ej enligt patentförordningen är straffbart. Visserligen är det enligt 16 kap. 8 § strafflagen även straffbart att mot annan av arghet utsätta eller fortsprida rykte om gärning eller last som ej är straffbar men eljest menlig för hans ära, goda namn och medborgerliga anseende, yrke, näring eller fortkomst. Detta stadgande är ju dock, såsom framgår av dess avfattning, till sin räckvidd begränsat i olika avseenden. — Ett vilseledande meddelande om patentskydd kan tänkas bliva bestraffat såsom illojal reklam enligt 1 § lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Det skall dock då vara fråga om ett för ett större antal personer avsett meddelande, vari i uppenbar strid mot god affärssed lämnats oriktig uppgift, ägnad att framkalla uppfattningen om ett fördelaktigt anbud.

I andra länder finnas ej sällan större möjligheter att motverka oriktiga eller ofullständiga meddelanden om patentskydd. Särskilda straffbestämmelser mot oriktiga sådana meddelanden finnas t. ex. i de engelska, holländska och schweiziska patentlagarna och i den danska lagen mot illojal konkurrens. Den norska strafflagen innehåller särskilt stadgande, riktat mot vilseledande uppgift om att föremål åtnjuter industriellt rättsskydd. Enligt vissa patentlagar medför underlåtenhet att å patenterad vara angiva patentets nummer straffansvar eller har åtminstone inverkan på patenthavarens

möjlighet att beivra intrång. Enligt den nya finska patentlagen föranleder användande å vara eller varuomslag eller i annons m. m. av beteckning, som är ägnad att framkalla uppfattning om att varan inom riket åtnjuter patentskydd, skyldighet att upplysa intresserad om patent eller patentansökning, som avses, och liknande stadgande finnes i t. ex. den tyska patentlagen.

Bortsett från nu berörda specialbestämmelser kan man utomlands ofta ingripa mot onöjaktiga meddelanden om patentskydd med stöd av regler, som äro riktade mot illojal konkurrens i allmänhet. Så gäller merendels i andra länder en allmän regel om att konkurrenshandlingar i strid mot god affärssed äro förbjudna, en s. k. generalklausul. Vanligt är också, att det finns allmänna bestämmelser angående nedsättande påståenden om annans näringsverksamhet.

I patentutredningens betänkande uttalas, att oriktigt meddelande om patentskydd visserligen stundom kunde medföra straff i vårt land men att det vore ovisst, hur långt detta skydd sträckte sig. I betraktande av att det icke funnes en mer omfattande lagstiftning mot illojal konkurrens hos oss, vore läget otillfredsställande. Det syntes icke lämpligt att upptaga sistnämnda lagstiftning till allmän revision endast på grund av den här föreliggande specialfrågan. Särskilda bestämmelser i ämnet borde därför intagas i patentförordningen. Därvid borde man icke inskränka sig till stadganden mot direkt oriktiga meddelanden utan även söka motverka meddelanden som genom sin ofullständiga och svävande natur kunde vara till skada.

Andra stycket i 22 § av förslaget avser meddelande som lätt kan framkalla oriktig uppfattning om förefintligheten av eller utsikterna för visst patentskydd här i riket. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnat sådant meddelande skall vara skyldig att ersätta uppkommen skada. Har han handlat uppsåtligen, kan han straffas med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader. Denna specialbestämmelse skall dock ej tillämpas, om gärningen enligt annat lagrum är belagd med strängare straff, t. ex. såsom bedrägeri, oredligt förfarande eller illojal reklam. I betänkandet uttalas, att straffbestämmelsen vore avsedd att komma till användning, även om meddelandet lämnats i tryckt skrift, då det här icke kunde sägas vara fråga om något tryckfrihetsbrott.

Första stycket i 22 § avser varje meddelande som lätt kan framkalla den uppfattningen att visst patentskydd åtnjutes eller är sökt här i riket, sålunda vare sig meddelandet i och för sig är oriktigt eller icke. Den som lämnat sådant meddelande skall vara skyldig att på anfordran lämna fullständig upplysning om nummer å patent eller patentansökning, varpå meddelandet grundas, varjämte ansökningens innehåll skall angivas, om det gäller ansökning vars akt icke är tillgänglig för allmänheten. Skyldighet skall föreligga att inom skälig tid lämna sådan upplysning till envar som kan anses ha ett berättigat intresse därav. Påföljden av att detta underlåtes är enligt förslaget skyldighet att ersätta skada som kan anses vållad av därigenom uppkommen

ovisshet. Därjämte uttalas i betänkandet, att den som förgäves begärt upplysningar skulle vid sitt fortsatta utnyttjande i allmänhet få anses vara i god tro. I betänkandet anföres, att skyldigheten att komplettera meddelanden om patentskydd utgjorde ett verksamt korrektiv mot att svävande och ofullständiga sådana meddelanden släpptes ut. Icke minst komme risken att behöva avslöja innehållet i en icke kungjord patentansökning att verka återhållande.

Båda styckena i den av patentutredningen föreslagna paragrafen avse jämväl enskilda meddelanden till viss person.

Yttranden.

Vad patentutredningen i andra stycket av 22 § föreslagit angående oriktiga meddelanden om patentskydd har i sak lämnats utan erinran av *patent- och registreringsverket*, *järnkontoret*, *svenska teknologföreningen*, *svenska industriens patentingenjörers förening* och *kooperativa förbundets styrelse* ävensom *handelskamrarna i Karlstad*, *Västernorrlands och Jämtlands län* samt *Norrbottnens och Västerbottnens län*. I flera yttranden har värdet av en sådan bestämmelse understrukits. Även *Sveriges industriförbund* har uttalat, att bestämmelsen kunde bli till viss nytta, och har därför tillstyrkt densamma. Bestämmelsen innebure dock icke tillräckligt skydd mot illojala förfaranden. Vilseledande meddelanden från utlandet syntes exempelvis icke kunna åtkommas. Förbundet förutsatte, att bestämmelsen vore att tolka på sådant sätt, att därunder inbegreps även framkallandet av oriktig uppfattning rörande omfattningen av visst patentskydd. Förbundet har vidare framhållit, att god tro ofta kunde föreligga hos den som efter patenttidens utgång saluhölle föremål, varå ordet »patent» eller liknande anbragts. *Skånes handelskammare* har uttalat, att vilseledande meddelanden om patentskydd vore ganska vanliga och kunde medföra påtaglig skada för konkurrerande företag, varför lagstiftningens ingripande vore i hög grad av behovet påkallat. Med skäl kunde dock ifrågasättas, om icke bestämmelser i ämnet borde inflyta i 1931 års lag mot illojal konkurrens. Därvid borde man icke inskränka sig till vilseledande uppgifter om patent utan straffbelägga lämnandet av dylika uppgifter inom näringslivet överhuvudtaget. Handelskammaren ville dock icke motsätta sig patentutredningens förslag såsom en åtgärd i avvaktan på en framtida utvidgning av lagen mot illojal konkurrens.

I andra yttranden har patentutredningens förslag att intaga bestämmelse mot oriktiga meddelanden om patentskydd i patentförordningen avstyrkts med hänsyn till att det här vore fråga om ett fall av illojal konkurrens. *Stockholms handelskammare* har anført, att det visserligen vore i och för sig önskvärt, att skydd tillskapades mot oriktiga patentmeddelanden, och detta vore nödvändigt, därest skydd skulle gälla redan från tiden för ansökningens ingivande. Det syntes emellertid icke vara lämpligt att avskilja i konkurrens-syfte lämnade vilseledande uppgifter rörande patenträtt från andra dylika inom näringslivet förekommande meddelanden. Hela detta komplex borde behandlas i ett sammanhang, och bestämmelser härom borde ha sin plats i lagen mot illojal konkurrens. *Kommerskollegium* har anslutit sig till denna

ståndpunkt. *Svenska patentombudsföreningen* har även ansett, att bestämmelser i ämnet borde intagas i lagen mot illojal konkurrens. Förslag till ändring i denna lag borde framläggas samtidigt med förslaget till ändring av patentförordningen. *Svenska uppfinnareföreningens styrelse* har ifrågasatt införande i lagen mot illojal konkurrens av bestämmelser om felaktiga eller vilseledande uppgifter angående patent-, mönster- eller varumärkesskydd.

Vad härefter beträffar de av patentutredningen i första stycket av 22 § upptagna föreskrifterna om skyldighet att komplettera ofullständiga meddelanden om patentskydd ha *handelskamrarna i Västernorrlands och Jämtlands län* samt i *Norrbottens och Västerbottens län* anslutit sig till förslaget. *Kooperativa förbundets styrelse* har framhållit, att ofullständiga meddelanden om patentskydd i rätt stor utsträckning förekommit i vårt land. Det vore till stort gagn för näringslivet, att patentutredningen föreslagit bestämmelser för att stävja dylika förfaranden. Den av patentutredningen föreslagna upplysningsplikten vid ofullständigt meddelande borde lagfästas. Den föreslagna påföljden för underlåtenhet att lämna begärd upplysning vore emellertid icke tillfyllest, då det bleve mycket svårt att styrka storleken av uppkommen skada. Bötesstraff vore här det rätta korrektivet. Även *Svea hovrätt* har framhållit svårigheten att föra bevisning om uppkommen skada och ansett tillrådligt att — efter mönstret av 1919 års förslag — stadga straffansvar i större utsträckning än som skett.

I ett stort antal yttranden har emellertid föreslagits, att första stycket i 22 § måtte utgå eller åtminstone begränsas till sin räckvidd. Särskilt har man vänt sig mot den föreslagna upplysningsplikten i vad avser patentansökning som ännu icke blivit tillgänglig för allmänheten. *Patent- och registreringsverket* har uttalat, att meddelanden om patentskydd, som icke vore ägnade att vilseleda, finge betraktas som ett fullt lojalt reklam- och affärsmannaförfarande. Det förefölle obilligt, att den som lämnade dylikt meddelande därigenom eventuellt skulle bli nödsakad att blotta innehållet i patentansökningen med ty åtföljande olägenheter. Helst borde hela stadgandet utgå, men skulle det bibehållas, borde det under alla förhållanden icke avse varje slag av meddelanden utan begränsas till mera preciserade och kvalificerade fall. *Stockholms handelskammare* har även ansett stadgandet böra utgå med hänsyn till att det kunde medföra obehöriga ingrepp i sökandens intresse av uppfinningens hemlighållande. En sökande kunde enligt förslaget tvingas att lämna alla erforderliga uppgifter om patentansökningens innehåll, även om han icke av eget initiativ lämnat meddelande om sin patentsökta uppfinning utan blott besvarat därom framställda frågor. *Handelskammaren i Gävle* har framfört liknande synpunkter. Det föreslagna stadgandet kunde användas till att framtvinga meddelande om innehållet i praktiskt taget varje patentansökan. Starka skäl syntes tala för att stadgandet helt borde utgå eller i varje fall så omformuleras, att sådana konsekvenser förebyggdes. *Svenska teknologföreningen* har ansett första stycket i patentutredningens förslag så betänkligt, att det under alla omständigheter borde strykas. En patentsökande borde nämligen ha rätt att giva en fullt riktig upplysning om att patent söks

utan att därför tvingas att avstå från hemlighållandet av ansökningens innehåll. *Svenska industriens patentingenjörers förening* har uttalat sig i samma riktning, medan *svenska uppfinnareföreningens styrelse* och *svenska patentombudsföreningen* med liknande motivering förklarar sig i varje fall avstyrka den föreslagna upplysningsplikten i vad den avsåge icke kungjord patentansökning. I vissa av de nu nämnda yttrandena har även framhållits svårigheten att avgöra, vilka som skulle kunna anses ha ett berättigat intresse av att erhålla kännedom om patentansöknings innehåll. *Sveriges industriförbund* har anfört, att den föreslagna skyldigheten att lämna upplysning om icke kungjord ansöknings innehåll automatiskt borde bortfalla, om sådan ansökning i enlighet med förbundets förslag icke finge åtnjuta skydd mot intrång. *Järnkontoret* och *handelskammaren i Göteborg* ha uttalat sig på liknande sätt. *Två reservanter i patent- och registreringsverket* ha ansett upplysningsplikten böra bibehållas även i fråga om ej kungjord patentansökning, åtminstone så länge lagen mot illojal konkurrens saknade generalklausul, men ha föreslagit, att första stycket i patentutredningens förslag skulle inskränkas till meddelanden av sådant slag som avses i straffbestämmelsen mot illojal reklam i nämnda lag.

I en del yttranden har särskilt behandlats frågan om att godtaga den föreslagna upplysningsplikten beträffande beviljat patent eller kungjord patentansökning. De nyss berörda *två reservanterna i patent- och registreringsverket* ha ansett någon tvekan ej böra råda om lämpligheten härav. *Handelskammaren i Göteborg* har förklarat sig på det hela taget kunna rekommendera patentutredningens förslag i fråga om beviljat patent. *Svenska patentombudsföreningen* och *svenska uppfinnareföreningens styrelse* ha ifrågasatt upplysningsplikt för beviljat patent och kungjord ansökning men uttalat tvekan, om tillräcklig anledning funnes till stadgande härom. *Sveriges industriförbund* har avstyrkt sådant stadgande såsom tämligen överflödigt. Alla uppgifter om beviljade patent och kungjorda ansökningar kunde erhållas hos patent- och registreringsverket, varför det icke erbjöde utomstående nämnvärd svårighet eller kostnad att förvissa sig om huruvida patentskydd verkligen åtnjötes. Det kunde vidare antagas, att den som erhållit patentskydd vore utan lagstadgande angelägen att sörja för att detta snarast komme till utomståendes kännedom. Härtill komme, att den föreslagna skadeståndspåföljden med hänsyn till föreliggande bevissvårigheter vore skäligen värdelös men att å andra sidan anledning knappast förefunnes att föreskriva straffansvar.

Departementschefen.

Olägenheter kunna utan tvivel vållas näringslivet genom obefogade varningar för patentintrång eller eljest genom oriktiga eller ofullständiga meddelanden om patentskydd, och de möjligheter att ingripa däremot som nu finnas äro ganska begränsade. De av patentutredningen föreslagna bestämmelserna ha därför stöd i ett praktiskt behov.

I åtskilliga yttranden har emellertid framhållits, att här är fråga om spörsmål som rätteligen falla inom området för lagstiftningen mot illojal kon-

kurrens. Detta synes riktigt såvitt angår andra stycket i förslaget. Att i avbidan på en mera omfattande revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens tills vidare införa en allmän bestämmelse i patentförordningen om ingripande mot den som lämnar oriktig uppgift med avseende å patent eller patentansökning torde icke vara lämpligt. Patentutredningens förslag synes därför i denna del icke böra genomföras utan en mycket avsevärd begränsning. Även bestämmelserna i första stycket av förslaget torde böra begränsas och närmare preciseras.

I 22 § av departementsförslaget har såsom första stycke upptagits stadgande, varigenom den, som genom meddelande å vara, anslag eller skylt eller annorledes — utan att patentets eller ansökningens nummer angivits — uppgiver att patentskydd, varom i 19 eller 20 § sägs, här i riket åtnjutes med avseende å alster eller förfarande, ålagts att uppgiva numret. Sådan skyldighet synes böra gälla i förhållande till en var som kan ha olägenhet av att patentskydd åtnjutes. Såsom en andra punkt har i departementsförslaget upptagits stadgande om skyldighet att, där ett meddelande ej innehåller bestämd uppgift om att patentskydd åtnjutes men av meddelandet kan framkallas den uppfattningen att så är förhållandet, lämna uppgift, huruvida och i så fall på vad grund han anser sig åtnjuta patentskydd enligt 19 eller 20 §. Någon skyldighet att lämna upplysning om patentansökningens innehåll synes icke böra stadgas.

Underlåter någon att, efter därom framställd fråga, utan dröjsmål lämna upplysning som avses i första stycket av departementsförslaget, skall han enligt andra stycket i samma förslag straffas med dagsböter och efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt ersätta skada. Tillika stadgas straff och skadeståndsskyldighet för den som i anledning av förfrågan som nyss sagts lämnar oriktig uppgift. Härutöver har emellertid även stadgats samma påföljd för den vilken eljest i meddelande till viss person lämnar oriktig uppgift med avseende å patentskydd. I båda sistnämnda fall förutsättes dock enligt departementsförslaget att den oriktiga uppgiften länder mottagaren till men. Att meddelandet skall vara riktat till viss person innebär, att annonser i tidningar eller anslag å varor och dylikt, som endast utgör en till allmänheten riktad reklam, i regel icke höra hit. Meddelandet bör sålunda av mottagaren kunna uppfattas såsom av avsändaren riktat just till honom. Att någon skickat samma meddelande till flera personer utgör emellertid ej i och för sig hinder för bestämmelsens tillämplighet. Straffbestämmelsen är icke inskränkt till uppsåtliga förseelser. Något förbehåll för det fall att strängare straff kan inträda enligt annat lagrum torde ej erfordras.

Enligt särskilt stadgande i departementsförslaget må talan om ansvar enligt förevarande paragraf väckas allenast av den som begärt upplysningen eller mottagit den oriktiga uppgiften.

XI. Laga domstol i patentmål m. m.

Patentutredningen.

Enligt 19 § patentförordningen är Stockholms rådhusrätt för närvarande rätt domstol i vissa mål angående patentskydd, nämligen mål om tvångslicens, mål om ersättning vid expropriation och mål om ogiltighetsförklaring av patent. För övriga patentmål gälla däremot vanliga forumregler. Intrångsmål upptagas sålunda vid domstolen i den ort, där intrånget begåtts. Vid behandling av tvångslicensmål skall Stockholms rådhusrätt enligt 20 § patentförordningen ha en särskild sammansättning. Utom domfört antal av rättens ledamöter skola då tre i industriella förhållanden kunniga män ha säte och stämma i rätten. Dessa särskilda ledamöter utses, jämte samma antal suppleanter, för ett år i sänder av patentmyndigheten. De åtnjuta ersättning av statsmedel.

Enligt 1919 års förslag till ny patentlag (91 §) skulle Stockholms rådhusrätt i regel vara laga domstol i första instans i alla mål angående patentskydd. Om domstolens sammansättning vid behandling av sådana mål skulle gälla i stort sett detsamma som nu för tvångslicensmål, dock att de särskilda ledamöterna skulle utses för tre år i stället för ett.

Enligt patentutredningens förslag skall huvudregeln vara, att Stockholms rådhusrätt skall vara rätt domstol i första instans för alla mål, varom i patentförordningen sägs, och att vid handläggning av sådana mål i rådhusrätten tre i tekniska förhållanden kunniga personer skola hava säte och stämma, utom domfört antal av rättens ledamöter (23 b § 1 mom. första och andra styckena i förslaget).

Såsom motivering för detta förslag anföres i patentutredningens betänkande i huvudsak följande:

Det har ofta klagats över att intrångsmål för närvarande kunna komma att upptagas av alla allmänna underdomstolar i landet. Det kan gälla en domstol, som endast sällan får något patentmål till bedömande och därför helt naturligt icke har så goda förutsättningar att tränga in i de ofta svåra specialproblem, som föreligga på patenträttens område. Det skulle därför erbjuda stora fördelar, om Stockholms rådhusrätt gjordes till rätt domstol i första instans i alla patentmål. Där skulle man då kunna få ytterligare erfarenhet av sådana mål, och förutsättningarna för enhetlig rättstillämpning skulle förbättras.

Genom en sådan ordning skulle också i stort sett vinnas besparingar både ur det allmännas och ur patenthavarens synpunkt. När olika företag i skilda delar av landet göra intrång i ett visst patent, kan det nämligen nu vara så, att patenthavaren blir tvungen att samtidigt föra parallella rättegångar vid flera domstolar, varigenom orsakas både besvär och kostnader. Det har också hänt mer än en gång, att olika underdomstolar i helt likartade mål kommit till skilda resultat, vilket förorsakar osäkerhet.

Det skulle visserligen kunna göras gällande, att det för en svarande i intrångsmål, som är bosatt långt från Stockholm, kan vara besvärligt och dyrbart, att målet skall handläggas därstädes. Även en sådan svarande har ju dock intresse av att målet blir sakkunnigt handlagt, och den angivna synpunkten torde för övrigt knappast vara så tungt vägande. Oftast erford-

ras i patentmål en omfattande teknisk utredning, därvid i Stockholm bosatta sakkunniga till stor del anlitas. Med hänsyn härtill kan även i sådana fall, då svaranden bor å annan ort än Stockholm, totalkostnaden för honom stundom komma att minskas genom att handläggningen sker därstädes.

Det finns vidare en synpunkt, som måste anses starkt tala för att en enda domstol blir behörig i första instans i alla patentmål. Såsom nyss antytts, gäller det oftast i dessa mål att klarlägga invecklade och omtvistade tekniska förhållanden. Framför allt för att bedöma den å ömse sidor framförda tekniska utredningen är det lämpligt, att i domstolen såsom likställda domare finnas ej blott rättskunniga utan även tekniskt utbildade ledamöter. Önskemål härom ha ej sällan framförts från de närmast berörda intressentkretsarna. För närvarande finnas ju sådana särskilda ledamöter i tvångslicensmål, och det skulle sålunda blott gälla att bygga vidare på något redan bestående. De tekniska ledamöterna böra givetvis vara personer med synnerligen framstående teknisk sakkunskap och med lämpliga kvalifikationer i övrigt. Det skulle nog därför möta svårigheter att erhålla lämpliga sådana ledamöter för ett flertal domstolar.

I betänkandet framhålles, att vad patentutredningen föreslagit i första och andra styckena i 1 mom. av 23 b § i stort sett överensstämde med 1919 års förslag, som i detta avseende vunnit allmänt gillande i däröver avgivna yttranden.

Det erinras i betänkandet om att enligt 1919 års förslag den särskilda forumregeln skulle äga tillämpning å alla mål, som anginge patentskydd. Patentutredningen hade dock icke ansett starkare praktiska skäl tala för att gå så långt, vilket även kunde medföra svårigheter vid tillämpningen. Man hade därför inskränkt forumregeln till mål, varom stadganden funnes i patentförordningen. Från grundsatsen, att särskilda ledamöter skulle deltaga i behandlingen av alla sådana mål hade gjorts det undantaget, att rätten skulle kunna förordna, att särskilda ledamöter icke skulle vara med om handläggningen av mål, där talan endast fördes enligt 22 eller 23 § i patentutredningens förslag (23 b § 1 mom. fjärde stycket).

Utredningen föreslår, att de särskilda ledamöterna skola utses av Kungl. Maj:t och för en tid av tre år (23 b § 1 mom. tredje stycket). Därvid skall utses *dels* två sådana ledamöter att tjänstgöra i alla förekommande patentmål samt för var och en av dem två suppleanter, *dels ock* minst åtta personer, av vilka rätten för varje förekommande mål med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga föreliggande förhållanden skall förordna en att tjänstgöra. I betänkandet framhålles, att skäl talade både för och emot att göra ledamöterna fasta, varför man valt en medelväg. Fasta ledamöter finge större förtrogethet med sin uppgift, och garantierna för enhetlig praxis bleve därigenom större. Å andra sidan kunde med fasta ledamöter icke alltid erhållas teknisk specialkunskap bland ledamöterna, och fasta ledamöter komme att få ett ganska betungande arbete, vilket kunde minska utsikten att få lämpliga personer att åtaga sig ledamötskap. De särskilda ledamöterna skola enligt förslaget erhålla ersättning av statsmedel (23 b § 1 mom. femte stycket). I betänkandet uttalas, att övriga kostnader för Stockholms rådhusrätt i patentmål däremot borde utgå på samma sätt som andra kostnader för rådhusrätten.

Det erinras i betänkandet, att förslaget ej innehölle några särskilda bestämmelser om patentmåls handläggning i överrätt. Från olika håll hade betecknats såsom önskvärt, att patentmål från första instans skulle få fullföljas direkt till Högsta domstolen i syfte att förkorta behandlingstiden, därvid framhållits att alla patentmål av betydelse plägade fullföljas i högsta instans. Patentutredningen hade dock ej velat framlägga förslag i denna riktning, då en sådan ordning ansetts strida mot tankegångar, som låge till grund för den nya rättegångsbalken. Utredningen hade ej heller ansett sig böra föreslå, att i överrätterna skulle finnas särskilda tekniska ledamöter.

Patentutredningen har i 23 b § 2 mom. av förslaget intagit stadgande om att domar och utslag i alla mål enligt 15—21 §§ genom domstolens försorg skola insändas till patentmyndigheten. För närvarande gäller enligt 21 § patentförordningen, att så skall ske beträffande dom i tvångslicens- och ogiltighetsmål. I patentutredningens betänkande uttalas, att det kunde vara av värde för patentmyndigheten att få del av slutliga domstolsavgöranden även i vissa andra patentmål.

Yttranden.

Patentutredningens förslag, att alla mål enligt patentförordningen skola i första instans upptagas av Stockholms rådhusrätt, förstärkt med tre tekniska ledamöter, har tillstyrkts eller lämnats utan erinran i det stora flertalet yttranden. I denna riktning ha sålunda uttalat sig *samtliga hovrätter, Stockholms rådhusrätt, patent- och registreringsverket, statskontoret, överståthållarämbetet, Stockholms stadsfullmäktige, järnkontoret, Sveriges industriförbund, kooperativa förbundets styrelse samt handelskammarna i Göteborg, Västernorrlands och Jämtlands län samt Norrbottens och Västerbottens län. Skånes handelskammare* har uttalat, att förslaget tillgodosåge ett länge närt önskemål inom näringslivet och att handelskammaren ansåge sig böra förordna förslaget, ehuru det kunde medföra vissa olägenheter för parter i landsorten. *Processlagberedningen* har ansett de anförda skälen för ett sammanförande av patentmålen till ett gemensamt forum övertygande. Med hänsyn till patentmålen ofta invecklade tekniska natur vore det befogat, att rådhusrätten vid handläggning av patentmål förstärktes med tekniskt kunniga ledamöter. Emellertid borde övervägas, om ej de lagfarna ledamöternas antal borde minskas till två. På tal om inrättande av särskilda handels- och sjöfartsdomstolar hade processkommissionen uttalat, att de handelskunniga ledamöterna för att nå tillräckligt verksamt inflytande borde vara flera än de lagfarna ledamöterna. Samma synpunkter hade varit bestämmande för den organisation, som givits åt ägodelningsrätterna och vattendomstolarna.

Svenska teknologföreningen har förklarat sig hälsa förslaget med tillfredsställelse såsom ett steg i riktning mot önskemålet att få till stånd en specialdomstol såsom enda instans i patentmål. Liknande ståndpunkt har intagits av *handelskammaren i Karlstad, handelskammaren för Örebro och Västmanlands län samt svenska pappers- och cellulosaingenjörsföreningen. En re-*

servant i patent- och registreringsverket har uttalat, att en sådan specialdomstol skulle vara en idealisk anordning. Den borde vara sammansatt av tekniker och jurister, vilka skulle vara förbjudna att inneha andra befattningar. Mot patentutredningens förslag ställde han sig däremot tveksam. Det kunde ifrågasättas, om det vore möjligt att förvärva tekniska ledamöter med nödiga insikter och erfarenhet i patenträtt, om de endast skulle utöva sina funktioner i rätten som bisysslor. *Kommerskollegium* har i första hand förordat ytterligare övervägande, genom vilka anordningar en snabb och samtidigt såväl rättsligt som tekniskt tillfredsställande bedömning av patentmålen bäst skulle kunna säkras. Emellertid kunde patentutredningens förslag godtagas såsom i varje fall innebärande en väsentlig förbättring i förhållande till nuvarande ordning.

I de yttranden, där man i första hand förordat en specialdomstol såsom enda instans, har man i allmänhet i andra hand förordat, att talan mot denna domstols avgöranden skulle få fullföljas direkt till högsta instans. Sådan direkt fullföljd från Stockholms rådhusrätt har även föreslagits av *Skånes handelskammare*, *handelskammaren i Göteborg* och *järnkontoret*.

Förste stadsfiskalen i Stockholm har påpekat vissa praktiska olägenheter av patentutredningens förslag, att Stockholms rådhusrätt skulle vara rätt domstol i alla mål, varom i patentförordningen sägs. Om ett mål anhängiggjorts vid annan domstol jämlikt bestämmelserna om bedrägeri och annan oredlighet i 21 kap. strafflagen och förutsättningarna för sådan straffbarhet icke föreläge men förfarandet fyllde rekvisiten enligt 22 § andra stycket i patentutredningens förslag, skulle domstolen nödgas visa målet till fortsatt handläggning vid Stockholms rådhusrätt. Möjlighet borde skapas för att den domstol, som börjat handlägga mål av nu nämnd art, jämväl finge slutligen pröva detsamma.

De av patentutredningen föreslagna bestämmelserna om hur de särskilda ledamöterna skola utses ha i allmänhet ej föranlett erinran i yttrandena. *Stockholms rådhusrätt* har uttalat, att vad som föreslagits utgjorde en i princip lämplig anordning. *Processlagberedningen* har ansett det vara att föredraga att beträffande samtliga tekniska ledamöter tillämpa anordningen med valrätt för domstolen inom en krets av sakkunniga, som utsetts av Kungl. Maj:t. Mot fasta ledamöter talade, att deras arbetsbörda åtminstone tidvis skulle bli så betydande, att de bästa krafterna icke skulle vilja åtaga sig uppdraget. Huvudvikten borde läggas på att de särskilda ledamöterna skulle äga en allmän teoretisk och praktisk förtrogenhet med frågor av den tekniska karaktär, varom målet rörde sig. Det kunde icke förväntas, att inom de sakkunnigas krets alltid skulle vara företrädd den tekniska specialkunskap, som erfordrades i målet. Mot att denna krets gjordes större än som betingades av en lämplig arbetsfördelning mellan de sakkunniga talade för övrigt, att dessa då icke komme att förvärva nödig domarerfarenhet. *Svea hovrätt* har framfört samma förslag som processlagberedningen under åberopande av delvis enahanda synpunkter. — *Järnkontoret* har frambållit önskvärdheten av att vid utseende av de särskilda ledamöterna det bereddes de större industriorganisa-

tionerna tillfälle att inkomma med förslag å lämpliga personer. *Sveriges industriförbund* har förklarat sig förutsätta, att förbundet komme att få tillfälle att avgiva förslag i sådant hänseende.

I flera yttranden har berörts frågan om tekniska ledamöter i överrätterna. *Processlagberedningen* har erinrat om att vid införande under senare tid i vårt land av specialdomstolar avvisats önskemål om att sakkunniga bisittare skulle medverka även i överrätt. Denna ståndpunkt hade ansetts motiverad av att de uppgifter, för vilka det sakkunniga elementets upptagande i domstolen vore av betydelse, ej föreläge i samma omfattning i överrättsförfarandet. Beredningen delade den uppfattning, som sålunda gjort sig gällande. Stora svårigheter skulle möta att erhålla en tillfredsställande rekrytering av sakkunnigelementet i hovrätt och Högsta domstolen. Det låge i sakens natur, att överdomstolarna iakttog en viss varsamhet vid prövningen av sådana frågor, vid vilkas bedömande teknisk sakkunskap vore av mera framträdande betydelse. Skulle anledning uppkomma att få målets tekniska sidor ytterligare belysta, syntes detta lämpligast ske genom yttrande från myndighet eller särskild av rätten utsedd sakkunnig. *Svea hovrätt* har uttalat, att bristen på teknisk sakkunskap i patentmål gjort sig i hög grad gällande även i överrätterna. Denna brist bleve än mer framträdande, om patentmålen i första instans skulle behandlas av domstol med tekniskt sakkunniga ledamöter, och den borde enligt hovrättens mening på ett eller annat sätt avhjälpas. Möjligen kunde detta ske på enklare väg än genom överrätternas förseende med tekniskt sakkunniga ledamöter, nämligen genom att bereda domstolen tillfälle att vid behov anlita teknisk sakkunskap till biträde vid föredragningen av patentmål. Även *Göta hovrätt* har framhållit, att det borde närmare undersökas, huruvida icke teknisk sakkunskap under en eller annan form kunde tillföras jämväl överrätterna vid behandling av patentmål. Förslag om att tekniska ledamöter skulle finnas även i överrätterna har framställts av *kooperativa förbundets styrelse*, *Skånes handelskammare* samt *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*, och även *Sveriges industriförbund* har hemställt om att sådan åtgärd måtte övervägas.

Patentutredningens förslag om att de särskilda ledamöterna skola erhålla ersättning av statsmedel har endast givit anledning till ett par uttalanden. *Statskontoret* har förklarat sig icke ha något att erinra mot förslaget. För ändamålet borde — såsom för närvarande beträffande ersättning åt särskilda ledamöter i tvångslicensmål — anlitas det under riksstatens andra huvudtitel uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter. De grunder, enligt vilka ersättningen borde beräknas, borde fastställas först sedan noggrannare uppgifter föreläge angående tjänstgöringsförhållandena för ifrågavarande personal. *Stockholms rådhusrätt* har förordat, att ersättningen åt de tekniska ledamöterna fastställdes efter sådana grunder, att för ledamotskap verkligt lämpade personer icke funne uppdraget ur ekonomisk synpunkt så betungande, att de på grund härav bleve obenägna att mottaga ett dylikt uppdrag. På det sättet skulle man kunna i hög grad befrämja säkerställandet av tekniskt högt kvalificerad sakkunskap inom domstolen. Det

syntes knappast behöva påpekas, att de grunder, efter vilka ersättning för närvarande utginge åt särskild ledamot i mål om tvångslicens, vore i det nu åsyftade hänseendet allt annat än tillfredsställande.

Stockholms rådhusrätt har i samband härmed framhållit, att det antal patentmål, som rådhusrätten finge att handlägga efter genomförande av patentutredningens förslag, med säkerhet komme att högst betydligt stegras. Dels skulle rådhusrätten få taga befattning med alla patentmål, som för närvarande i första instans handlades av andra domstolar, och dels innebure förslaget, att möjligheterna till rättsligt ingripande i väsentliga avseenden vidgades. Då härtill komme, att patentmålen merendels vore av synnerligen vidlyftig och invecklad beskaffenhet, komme den avsevärt ökade arbetsbördan att med nödvändighet kräva en utökning av rådhusrättens arbetskrafter för dessa mål. *Svea hovrätt* har uttalat, att de tidskrävande patentmålen sammanförande till *Stockholms rådhusrätt* och till *hovrätten* komme att medföra behov av ökade arbetskrafter i dessa domstolar.

I ett av *stadsfullmäktige i Stockholm* åberopat yttrande av borgarrådsberedningen därstädes har upptagits frågan om fördelningen av domstolskostnaderna i patentmål mellan staten och *Stockholms stad*. Det har framhållits, att man, särskilt på grund av de av rådhusrätten berörda omständigheterna, med säkerhet kunde räkna med en avsevärd ökning av antalet patentmål vid rådhusrätten. Då emellertid kostnaderna för en så utpräglat statlig angelägenhet som förbättrande av rättsskipningen på ifrågavarande område icke rimligen borde bestridas av staden, borde ersättning från staten utgå för de ökade kostnader, som staden eventuellt finge vidkännas på grund av rådhusrättens utvidgade befattning med patentmålen. *Överståthållarämbetet* har vitsordat det principiellt berättigade i vad stadsfullmäktige anför. Det kunde emellertid sättas i fråga, om i det nu föreliggande speciella fallet borde föreskrivas skyldighet för statsverket att gälda för staden uppkommande extra kostnader, då rådhusrätten jämlikt en mångfald författningar redan vore forum i fall, då lokal anknytning på motsvarande sätt saknades, och ersättning ej utginge i dessa fall. Skulle emellertid till prövning upptagas de av staden vid olika tillfällen och med visst fog framförda påpekandena, att kommunalförvaltningen ålagts icke oväsentliga kostnader, som rörde förhållanden utanför *Stockholms stad* eller som föranleddes av att till staden förlagts rikets styrelse och centrala förvaltning, så borde detta ske i samband med ett övervägande av i vad mån staden beretts ökade förmåner i form av ökat skatteunderlag m. m., varvid även borde tagas i betraktande det sammanförande till huvudstaden även av den centrala ledningen av större industriföretag m. m., som ägt rum. *Statskontoret* har förklarat sig förutsätta, att ett koncentrerande av patentmål från hela riket till *Stockholms stads domvärjo* — i likhet med vad som redan ägt rum beträffande ett flertal andra mål — låte sig genomföras utan särskild ersättning från statsverkets sida för härav eventuellt föranledd ökning av göromålen vid rådhusrätten.

Med anledning av patentutredningens förslag om insändande av domar

och utslag till patentmyndigheten har *svenska industriens patentingenjörers förening* förklarat, att det skulle vara önskvärt, om samtliga till patentmyndigheten inkomna domar och utslag genom myndighetens försorg publicerades i för allmänheten lättillgänglig form. Då emellertid detta syntes bliva alltför kostsamt, hemställde föreningen om föreskrift i 23 b § 2 mom. om att sedan dom eller utslag, varom här vore fråga, vunnit laga kraft, kungörelse härom skulle införas i allmänna tidningarna. *Svenska teknologföreningen* har framlagt liknande förslag, och även *svenska patentombudsföreningen* har uttalat önskemål om att meddelande måtte lämnas allmänheten om ifrågavarande domar och utslag.

Departementschefen.

Förslaget att till Stockholms rådhusrätt sammanföra de mål som avses i patentförordningen synes mig i huvudsak välgrundat.

I några yttranden har förordats, att denna domstol skulle göras till en specialdomstol, mot vars beslut talan ej skulle få föras. Detta kan jag dock icke tillråda. Ej heller har jag kunnat godtaga det i några yttranden framförda förslaget, att talan mot rådhusrättens beslut skulle få fullföljas direkt hos Högsta domstolen.

I anslutning till det nu sagda har i departementsförslaget under 23 § stadgats såsom huvudregel, att Stockholms rådhusrätt skall vara rätt domstol i fall, varom i 15—21 §§ förmäles. Däremot har jag ansett, att vanliga forumregler böra äga tillämpning när talan föres enligt 22 § i departementsförslaget. Dessa mål torde icke vara av den karaktär att de behöva handläggas vid en gemensam domstol.

Enligt patentutredningens förslag skall rådhusrätten vid handläggning av patentmål bestå av domfört antal d. v. s. tre lagfarna ledamöter samt tre i tekniska förhållanden kunniga personer. Processlagberedningen har erinrat, att man i fråga om vissa andra domstolar under senare tid ansett de lagfarna ledamöterna böra utgöra minoritet för att trygga ett tillräckligt verkamt inflytande åt de övriga ledamöterna. Det synes dock åtminstone för närvarande ej föreligga tillräckliga skäl att frångå patentutredningens förslag på denna punkt. Denna fråga torde emellertid böra bliva föremål för förnyat övervägande i samband med förslag till följdförfattningar till nya rättegångsbalken.

Liksom i patentutredningens förslag har i departementsförslaget stadgats, att de särskilda ledamöterna skola utses av Kungl. Maj:t för en tid av tre år. I anslutning till vad bl. a. processlagberedningen förordnat har vidare föreskrivits, att minst femton personer skola utses, bland vilka rättens ordförande för varje förekommande mål med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga förhållanden skall förordna de tre som skola tjänstgöra. På det sättet uppnås större smidighet än om två av ledamöterna skulle tjänstgöra i alla patentmål, såsom patentutredningen föreslagit. Lämpliga industriorganisationer torde böra erhålla tillfälle att yttra sig innan Kungl. Maj:t utser de sakkunniga.

I vissa yttranden har föreslagits, att tekniskt sakkunniga ledamöter i patentmål skulle finnas även i överrätterna. Detta har emellertid avstyrkts av processlagberedningen och tillräckliga skäl för en sådan anordning torde icke föreligga. Däremot är det lämpligt, att överrätterna, på sätt i viss utsträckning skett i Högsta domstolen, vid behov anlita teknisk sakkunskap till biträde vid föredragningen av patentmål. Denna fråga torde böra regleras i administrativ ordning.

De särskilda ledamöterna i rådhusrätten skola erhålla ersättning av statsmedel. Grunderna för ersättningen torde böra meddelas genom föreskrifter som utfärdas av Konungen.

Stadsfullmäktige i Stockholm ha ansett, att ersättning av statsverket borde utgå även för de ökade kostnader som Stockholms stad eventuellt finge vidkännas på grund av rådhusrättens utvidgade befattning med patentmål. Jag kan dock ej finna anledning att på denna speciella punkt upptaga till övervägande fråga om skyldighet för statsverket att bidra till avlöandet av stadsdomare. Såsom överståthållarämbetet och statskontoret framhållit finns det redan ett flertal mål, där det bestämts att Stockholms rådhusrätt skall vara forum för hela landet utan att fördenskull någon ersättning ifrågakommit.

I anslutning till patentutredningens förslag har i departementsförslaget även stadgats, att dom eller utslag i mål, där den särskilda forumregeln enligt 1 mom. gäller, skall insändas till patentmyndigheten. I några yttranden har påyrkats, att denna myndighet skulle sörja för att sådana domar eller utslag komme till allmänhetens kännedom. Något stadgande härom har jag dock icke ansett påkallat.

XII. De nya bestämmelsernas ikraftträdande.

Patentutredningen utgick från att den nya lagen skulle kunna träda i kraft den 1 januari 1944.

Kooperativa förbundets styrelse, svenska teknologföreningen, svenska uppfinnareföreningens styrelse och svenska patentombudsföreningen ha uttalat sig för att de nya bestämmelserna skulle genomföras så snart som möjligt. Patentombudsföreningen har därvid framfört förhoppningen, att lagen komme att träda i kraft den 1 juli 1944.

Enligt patentutredningens förslag skall huvudregeln vara, att de nya bestämmelserna skola tillämpas även å vid lagens ikraftträdande gällande patent och anhängiga patentansökningar, men åtskilliga jämkningar i huvudregeln ha ansetts erforderliga. I utredningens betänkande framhålles sålunda bl. a., att ett före lagens ikraftträdande företaget utnyttjande av uppfinning påtagligen icke borde kunna föranleda strängare påföljd på grund av de nya bestämmelserna. Dessa skulle enligt förslaget icke alls tillämpas i sådana fall. Principiella skäl kunde visserligen tala för att nämnda bestämmelser skulle tillämpas i den mån man därigenom komme till ett för svaranden mildare resultat, men detta komme att föranleda praktiska svårigheter. Däremot

skulle de nya bestämmelserna om rätt för den som begått intrång att fortsätta sitt utnyttjande i regel tillämpas även å äldre intrång.

Beträffande de av patentutredningen föreslagna övergångsbestämmelserna i övrigt får jag hänvisa till betänkandet.

De av patentutredningen föreslagna övergångsbestämmelserna ha icke föranlett några uttalanden i yttrandena över utredningens förslag.

Departementschefen.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 januari 1945. Med avseende å de särskilda bestämmelserna vill jag framhålla följande.

Det i 2 § av departementsförslaget införda undantaget för kemiska föreningar torde icke böra gälla, där patentansökan inkommit före viss dag då den nya lagen kommit till allmänhetens kännedom, förslagsvis den 1 juli 1944.

Beträffande de i 4 § föreslagna ändringarna torde vara självfallet, att vad där sägs om det antal exemplar i vilket ansökningshandlingar skola ingivas ej skall äga tillämpning, där ansökan inkommit till patentmyndigheten före nya lagens ikraftträdande. Vad i paragrafen stadgas om angivande av patentanspråk lär icke innebära någon nyhet i förhållande till vad som nu tillämpas.

Stadgandena om ansökningshandlingarnas offentlighet i 7 § första stycket i departementsförslaget och de nya bestämmelserna i 7 § andra stycket om invändningsförfarandet torde ej böra gälla, när ansökan kungjorts enligt äldre lag. Föreskrifterna i 7 § tredje stycket om utfärdningsavgift och möjligheten att erhålla befrielse därifrån synas lämpligen kunna gälla, även om ansökningen kungjorts enligt äldre lag. Vad i 7 § sista stycket stadgas om kungörande av patentmyndighetens beslut, när kungjord ansökan ej leder till patent, torde ej böra gälla beslut som meddelats före nya lagens ikraftträdande.

De ändringar i 8 § som avse invändningsförfarandet böra ej gälla i fråga om beslut som meddelats före nya lagens ikraftträdande.

I fråga om de förmåner som medgivits genom de nya bestämmelserna i 11 § torde ej vara något att erinra mot att de bliva tillämpliga även när patent beviljats enligt äldre lag.

De nya bestämmelserna om patentintrång i 19 § 1, 2, 4 och 5 mom., liksom föreskrifterna i 20 § om intrång innan patent meddelats, torde icke kunna göras tillämpliga på intrång som ägt rum före nya lagens ikraftträdande. Det synes emellertid angeläget att införa en kortare preskriptionstid än den tio-åriga även med avseende å ersättning i anledning av patentintrång som skett före nya lagens ikraftträdande. Talan härom synes böra väckas inom tre år från nya lagens ikraftträdande eller, om patenthavaren först därefter fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige, inom tre år från det han fått sådan vetskap.

Bestämmelserna i 19 § 3 mom. torde kunna tillämpas även med avseende å intrång som skett före nya lagens ikraftträdande, och stadgandena i 21 § om rätt att utnyttja patentskyddad uppfinning synas böra gälla oavsett om

patent beviljats eller utnyttjandet skett eller åtgärder därför vidtagits före eller efter nya lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 22 § bliva enligt paragrafens lydelse och allmänna principer ej tillämpliga med avseende å tiden före nya lagens ikraftträdande.

De nya bestämmelserna i 23 § 1 mom. om laga domstol böra ej vara tillämpliga i mål som anhängiggjorts före nya lagens ikraftträdande, med undantag för tvångslicensmål som avses i 15 §. Föreskriften i 2 mom. om insändande av domar och utslag till patentmyndigheten bör gälla allenast domar eller utslag som meddelas efter nya lagens ikraftträdande.

I departementsförslaget ha upptagits de övergångsbestämmelser som påkallas av vad jag nu anført. Jag vill i detta sammanhang anmärka, att lagförslaget föranleder vissa jämkningar i lagen den 1 november 1940 med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m. och lagen den 30 juni 1942 med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m. Jag torde få anledning att senare återkomma till dessa frågor.

Föredraganden hemställer, att lagrådets yttrande över det inom justitiedepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.

Förslag

till

Lag

om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent.

Härigenom förordnas, att 1—3 §§, 4 § 1 mom. samt 7, 8, 11, 14 och 19—23 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Patent må, under de villkor här nedan stadgas, meddelas å nya uppfinningar, som avse alster eller förfaranden och kunna utnyttjas i industriell verksamhet.

Till patents — — — rättsinnehavare berättigad.

2 §.

Å uppfinning, vars utövning skulle strida mot lag eller goda seder, må ej patent meddelas. Avser uppfinning livs- eller läkemedel eller kemisk förening, må patent ej meddelas å själva alstret utan endast å särskilt förfarande för dess framställning.

3 §.

Uppfinning må ej anses såsom ny, om den, innan ansökan om patent därå inkommit till patentmyndigheten, redan blivit så beskriven i allmänt tillgänglig tryckt skrift eller så öppet utövad, att sakkunnig person kan med ledning av därigenom vunna upplysningar utöva uppfinningen, eller om dess föremål ej väsentligen skiljer sig från alster eller förfarande, som förut blivit sålunda känt.

Har uppfinning — — — uppfinningen utställdes.

4 §.

1 mom. Den, som vill erhålla patent, skall till patentmyndigheten ingiva eller i betalt brev insända skriftlig ansökan samt därvid foga

beskrivning i tre exemplar över uppfinningen och

de ritningar, som erfordras för att tydliggöra beskrivningen, jämväl i tre exemplar, ävensom, där sådant behöves, modeller, varuprov och dylikt.

¹ Senaste lydelse, se betr. 3 § SFS 1897: 19, betr. 4 § 1 mom. 1893: 36, betr. 7 och 11 §§ 1934: 60, betr. 8 § 1939: 90 samt betr. 19—23 §§ 1902: 45.

Ansökningshandlingen skall — — — uppfinningens benämning.

Beskrivningen skall vara så tydlig och fullständig, att sakkunnig person bör kunna med ledning därav utöva uppfinningen. Beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som kännetecknar uppfinningen och sökes skyddat genom patent.

Är sökanden — — — honom svara.

Sökes patent — — — vardera ingivna.

7 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och har anledning ej förekommit att, efter ty i 6 § sägs, avslå ansökningshandlingen, låte patentmyndigheten, efter underrättelse därom till sökanden på sätt i 5 § sägs, i allmänna tidningarna införa kungörelse om ansökningshandlingen med uppgift å dess huvudsakliga innehåll; och skola samtliga till ärendet hörande handlingar hållas tillgängliga för en var, där ej patentmyndigheten finner särskilda skäl föreligga att göra undantag för viss handling, som angår uppfinning å vilken patent ej sökes i ärendet.

Sedan ansökan kungjorts, stånde en var öppet att inom två månader därefter till patentmyndigheten inkomma med skriftlig invändning, vilken må i betalt brev insändas. Invändning, som framställes annorledes än nu är sagt, varde avvisad; och må talan mot beslutet ej föras.

Före utgången av den i andra stycket angivna tid skall sökanden till patentmyndigheten inbetala en avgift (utfärdningsavgift) av sextio kronor; dock må denna avgift, förhöjd med tjugufem kronor, erläggas inom två månader därefter. Sökes patent av uppfinnaren och gör han inom den i andra stycket angivna tid framställning om befrielse från utfärdningsavgift, må patentmyndigheten medgiva sådan befrielse, där det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlægga avgiften. Avslås framställningen, äge sökanden städse erlægga avgiften, utan förhöjning, inom två veckor från det sökanden underrättats om beslutet på sätt i 5 § sägs; och må talan mot beslutet ej föras.

Fullgör sökanden ej vad i tredje stycket stadgas, skall ansökningshandlingen avföras såsom återtagen. I händelse patent ej varder meddelat, återbetalas vad i utfärdningsavgift må hava erlagts.

Sedan tiden för framställande av invändning tilländagått samt utfärdningsavgift erlagts eller den medgivna längsta tiden härför utgått eller befrielse från avgiften medgivits, företage patentmyndigheten ärendet till avgörande.

Möter ej hinder mot bifall till ansökningshandlingen, varde under förbehåll av den i 18 § omförmälda klanderrätt patent meddelat. Då lagakraftätagande beslut härom föreligger, skall genom patentmyndighetens försorg patentbrev utfärdas. Patentmyndigheten skall ock göra anteckning rörande patentet i ett för sådant ändamål upprättat register och införa kungörelse därom i allmänna tidningarna ävensom på lämpligt sätt genom tryck offentliggöra beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar.

Har kungjord patentansökan blivit slutligt behandlad genom beslut, som vunnit laga kraft, utan att patent meddelats, skall kungörelse härom genom patentmyndighetens försorg införas i allmänna tidningarna.

8 §.

Då genom beslut av patentmyndigheten, vilket ej givits å patentmyndighetens besvärssavdelning, patentansökning förklarats förfallen eller avslagits eller trots framställd invändning bifallits, skall underrättelse om beslutet med skälen därför på sätt i 5 § sägs skriftligen delgivas sökanden ävensom den, som i behörig ordning gjort invändning.

Den av dem, som är missnöjd med beslutet, äger att vid talans förlust inom två månader från beslutets dag hos patentmyndighetens besvärssavdelning anföra besvär. Vid besvären foga klaganden en avgift (besvärssavgift) av sjuttiofem kronor, vid äventyr, om avgiften icke erlagts före nämnda tids utgång, att besvären icke upptagas till prövning.

Patentmyndighetens besvärssavdelning skall bestå av patentmyndighetens chef såsom ordförande, minst tre av Konungen utsedda tekniskt kunniga ledamöter samt en av Konungen inom patentmyndigheten utsedd rättskunnig ledamot. Såsom ersättare för ordföranden skall, på sätt Konungen bestämmer, tjänstgöra en av ledamöterna. Besvärssavdelningen är beslutför, när förutom ordföranden eller dennes ersättare minst två av de tekniskt kunniga ledamöterna äro tillstädes; i handläggning och avgörande av ärende, vars beskaffenhet sådant påfordrar, skall dock den rättskunnige ledamoten delta. Såsom besvärssavdelningens beslut gälle den mening, varom flertalet förklarar sig, eller vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden. Besvärssavdelningen äge att till utredning i ärende, som ankommer på dess prövning, låta vid allmän domstol höra vittnen. Närmare bestämmelser om besvärssavdelningens verksamhet meddelar Konungen.

Angående underrättelse om besvärssavdelningens slutliga beslut rörande patentansökning gälle vad i första stycket sägs.

Över sådant beslut äge sökanden, om han är missnöjd med beslutet, att vid talans förlust inom två månader från beslutets dag hos Konungen anföra besvär.

11 §.

Förutom de — — — trehundra kronor.

Avgiften, som må i betalt brev insändas, skall för varje patentår erläggas före det årets början; dock må avgiften för patentår, som börjat innan patent meddelats genom lagakraftätagande beslut, erläggas före ingången av det patentår, som börjar näst därefter.

Innehaves patent av uppfinnaren och gör denne, innan skyldighet att erlägga någon årsavgift inträtt, framställning om uppskov med sådan avgift, må patentmyndigheten, där det finnes förenat med stor svårighet för honom att erlägga avgiften, medgiva uppskov därmed högst intill ingången av det patentår, som börjar näst efter två år från det patent blivit genom lagakraft-

ägande beslut meddelat. Avslås framställningen, äge patenthavaren städse erlægga förfallen avgift, utan förhöjning, inom två veckor från det han under rättats om beslutet på sätt i 5 § sägs; och må talan mot beslutet ej föras.

Årsavgift må, förhöjd med en femtedel, erläggas inom de tre första månaderna efter utgången av den tid, inom vilken avgiften enligt andra stycket eller tredje stycket första punkten skall gäldas, och, förhöjd med ytterligare en femtedel, dock minst tjugufem kronor, inom därpå följande tid av tre månader.

Fullgöres ej inbetalning av den förhöjda avgiften inom sistnämnda tid, vare patentet förfallet.

Patenthavare vare — — — beskrivningens offentliggörande.

14 §.

Angående inbetalda årsavgifter samt beslut om uppskov med sådan avgift så ock angående fullgörandet av de i 12 och 13 §§ föreskrivna åtgärder låte patentmyndigheten göra anteckning uti det i 7 § omnämnda register.

19 §.

1 mom. Patentintrång föreligger, om någon olovligen inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att tillverka patentskyddat alster eller använda patentskyddat förfarande eller genom att införa, använda, utbjuda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts medelst patentskyddat förfarande.

Är fråga om intrång i patent, som avser förfarande för framställning av visst nytt ämne, anses sådant ämne, utom såvitt angår straffansvar, hava framställts medelst det patentskyddade förfarandet, om ej annat visas.

Ej må annan än patenthavaren väcka talan i anledning av patentintrång.

2 mom. Den, som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår patentintrång, vare skyldig att utgiva ersättning med belopp, motsvarande skälig avgift för utnyttjandet av uppfinningen och gottgörelse för den skada, som intrånget därutöver medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må ersättningen jämkas efter vad som prövas skäligt.

Begår någon eljest patentintrång, må han, om och i den mån det med avseende å omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, hans tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt, förpliktas att utgiva ersättning, som i första stycket sägs, intill beloppet av den vinst, som må hava uppkommit för honom genom patentintrånget.

Talan om ersättning skall väckas inom tre år från det patenthavaren fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige samt senast inom fem år från det intrånget ägde rum. Försummas det, vare rätten till ersättning förlopad.

3 mom. Den, som begått patentintrång, vare pliktig att, mot skälig ersätt-

ning, till patenthavaren avstå alster, med avseende å vilka sådant intrång föreligger, såvitt ej annat föränledes av vad i 21 § stadgas.

Om patenthavaren det yrkar, må domstolen ock förordna, att med apparater, redskap och andra anordningar, vilka äro användbara uteslutande för ändamål, som innebär patentintrång, skall så förfaras, att dylikt missbruk därav ej kan äga rum.

Vad i första och andra styckena stadgas gälle dock endast föremål, vilka finnas i den skyldiges besittning eller över vilka han eljest förfogar.

4 mom. Den, som uppsåtligen begår patentintrång, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, fängelse. Böter tillfalla kronan.

5 mom. Finnes i mål angående patentintrång, att patentet bör anses ogillt, inträder ej påföljd, som ovan sägs.

6 mom. Patenthavare äger, där ovisshet råder och den länder honom till förfång, föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av patent åtnjuter skydd gentemot annan, utan att göra påföljd gällande.

Den, som utnyttjar eller avser att utnyttja uppfinning, äger, under enahanda villkor, föra talan mot patenthavare om fastställelse, huruvida hinder däremot föreligger på grund av visst patent.

20 §.

Sedan ansökan om patent och därtill hörande handlingar, efter det ansökningen kungjorts enligt 7 §, blivit hos patentmyndigheten tillgängliga för en var, skall vad i 19 § 1, 2, 3 och 5 mom. stadgas om patentintrång äga motsvarande tillämpning, såvitt patent sedermera meddelas.

Har den, som sökt patent, medgivit, att ansökningshandlingarna skola hos patentmyndigheten hållas tillgängliga för en var jämväl innan ansökningen kungjorts enligt 7 §, skall patentmyndigheten i allmänna tidningarna införa meddelande därom; och skall därefter vad i första stycket stadgas gälla mot den, som genom sökandens försorg erhållit del av ansökningen jämte beskrivning och erforderliga ritningar samt underrättats om nämnda medgivande. Ersättning med anledning av utnyttjande innan ansökningen kungjorts enligt 7 § skall dock ej utgå i vidare mån än som följer av 19 § 2 mom. andra stycket.

Talan må i fall, som i denna paragraf avses, ej väckas förrän patent meddelats genom lagakraftäggande beslut. Ändå att tid, som i 19 § 2 mom. tredje stycket stadgas, gått till ända, vare rätt till ersättning bevarad, om talan anhängiggöres inom ett år från det beslutet vann laga kraft.

21 §.

Vill ej patenthavaren lösa alster, som i 19 § 3 mom. första stycket avses, må den, som begått intrånget, på därom framställt yrkande berättigas att mot skälig ersättning förfoga över alstren under patentets skyddstid eller viss del därav.

Har någon börjat inom riket utnyttja uppfinning eller vidtagit särskilda åtgärder därför utan att äga vetskap om att patent därå blivit meddelat eller sökt, och har han ej heller skäligen kunnat förskaffa sig sådan kännedom, må han på därom framställt yrkande, om synnerliga skäl visas, berättigas att under skyddstiden eller viss del därav mot skälig ersättning utnyttja uppfinningen i den omfattning, som domstolen bestämmer.

22 §.

Den, som genom meddelande å vara, anslag eller skylt eller annorledes, utan att patentets eller ansökningens nummer angivits, uppgiver, att patentskydd, varom i 19 eller 20 § sägs, här i riket åtnjutes med avseende å alster eller förfarande, vare skyldig att lämna den, som därav kan hava olägenhet, uppgift om numret. Innehåller meddelande ej bestämd uppgift, att patentskydd åtnjutes, men kan av meddelandet framkallas den uppfattningen, att så är förhållandet, vare den, som lämnat sådant meddelande, skyldig att till den, som därav kan hava olägenhet, uppgiva, huruvida och i så fall på vad grund han anser sig åtnjuta patentskydd enligt 19 eller 20 §.

Underlåter någon att, efter därom framställd fråga, utan dröjsmål lämna upplysning enligt vad i första stycket sägs, eller lämnar någon i anledning av sådan förfrågan eller eljest i meddelande till viss person, till men för denne, oriktig uppgift med avseende å patentskydd, straffes med dagsböter; och vare skyldig att efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt ersätta skada, som därav kommer. Böter tillfalla kronan.

Talan om ansvar, som nu sagts, må väckas allenast av den, som begärt upplysningen eller mottagit meddelandet.

23 §.

1 mom. Stockholms rådhusrätt vare rätt domstol i fall, varom i 15—21 §§ förmåles.

När rådhusrätten handlägger mål, som i första stycket avses, skola i rätten sitta tre lagfarna ledamöter, av vilka den ene skall föra ordet, samt tre i tekniska förhållanden kunniga personer.

Konungen förordnar för tre år i sänder minst femton personer att tjänstgöra såsom tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten, bland vilka rättens ordförande för varje särskilt mål, med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga förhållanden, utser dem, som skola inträda i rätten. Uppkommer under nämnda tid behov av tillgång till flera tekniskt sakkunniga personer, förordnar Konungen, på framställning av rättens ordförande, därom för återstående del av samma tid.

De tekniskt sakkunniga ledamöterna skola åtnjuta ersättning av statsmedel enligt grunder, som Konungen bestämmer.

2 mom. Dom eller utslag i mål, som i 1 mom. avses, skall genom domstolens försorg i avskrift insändas till patentmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

Vad i 2 § nya lagen stadgas skall ej gälla, där ansökningen inkommit före den 1 juli 1944.

Föreskrifterna i 7 § första och andra styckena nya lagen skola ej tillämpas, där ansökningen kungjorts före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 7 § sista stycket och 8 § nya lagen skola ej gälla, om beslut, som där avses, meddelats före lagens ikraftträdande.

Vad i 19 § 1, 2, 4 och 5 mom. samt 20 § nya lagen stadgas skall ej gälla med avseende å intrång, som ägt rum före lagens ikraftträdande.

Talan om ersättning med anledning av intrång, som ägt rum före nya lagens ikraftträdande, skall väckas inom tre år därefter eller, om patenthavaren först efter lagens ikraftträdande fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige, inom tre år från det han fått sådan vetskap. Försummas det, vare rätten till ersättning förlorad.

Å patentmål, som anhängiggjorts före nya lagens ikraftträdande, skall 23 § 1 mom. ej äga tillämpning, utom såvitt angår mål, som i 15 § avses. Stadgandet i 23 § 2 mom. skall gälla allenast domar och utslag, som meddelas efter nya lagens ikraftträdande.

Patentutredningens förslag

till

lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 maj 1884 (nr 25)
angående patent.

Härigenom förordnas, *dels* att 1, 4, 7, 8, 11 och 19—23 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent skola erhålla den ändrade lydelse nedan angives, *dels ock* att i nämnda förordning skola införas följande paragrafer, nämligen 23 a och 23 b §§, av nedan angivna lydelse.

1 §.

Patent meddelas å nya uppfinningar, som kunna utnyttjas i näringsverksamhet. Patent meddelas å alster och förfaranden.

Till patents erhållande vare endast uppfinnare, svensk eller främmande, eller uppfinnares rättsinnehavare berättigad.

4 §.

1 mom. Den, som vill erhålla patent, skall till patentmyndigheten ingiva eller i betalt brev insända skriftlig ansökan samt därvid foga

beskrivning i *tre* exemplar över uppfinningen och

de ritningar, som erfordras för att tydliggöra beskrivningen, jämväl i *tre* exemplar, ävensom, där sådant behöves, modeller, varuprov och dylikt.

Ansökningen skall innehålla uppgift om sökandens namn, yrke och post-adress samt uppfinningens benämning.

Beskrivningen skall vara så tydlig och fullständig, att sakkunnig person bör kunna med ledning därav utöva uppfinningen.

Beskrivningen skall avslutas med patentanspråk, innehållande bestämd uppgift om vad som sökes patentskyddat. Vid bedömande av patentskyddets omfång är patentanspråk i första hand avgörande.

Är sökanden ej boende inom riket, foga han vid ansökningen jämväl fullmakt för ett inom riket bosatt ombud att i allt vad patentet angår för honom svara.

Sökes patent å flera uppfinningar, varde särskilda ansökningshandlingar för vardera ingivna.

2 mom. Uppgiver sökanden annan såsom uppfinnare, skall sökanden förete handling, som visar, att han är dennes rättsinnehavare.

3 mom. Därjämte åligger sökanden att bifoga en avgift (ansökningsavgift) av femtio kronor.

7 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och har anledning ej förekommit att, efter ty i 6 § sägs, avslå ansökningen, låte patentmyndigheten, efter un-

derrättelse därom till sökanden på sätt i 5 § sägs, i allmänna tidningarna införa kungörelse om ansökningen med uppgift å dess huvudsakliga innehåll.

Sedan sådan kungörelse utfärdats, skola samtliga till ansökningsakten hörande handlingar hållas tillgängliga hos patentmyndigheten för en var, som önskar därav taga kännedom, i den mån ej patentmyndigheten beträffande viss handling med hänsyn till föreliggande särskilda skäl annorlunda förordnar.

Även om dylik kungörelse icke utfärdats, skola de till ansökningsakten hörande handlingarna med i nästföregående stycke angivet undantag vara tillgängliga för den, som av sökanden särskilt underrättats om ansökningen och dess innehåll.

Under två månader efter kungörandet stånde en var, som äger föra talan i rättegång, öppet att till patentmyndigheten ingiva eller i betalt brev insända skriftlig invändning mot patentansökningen. *Invändning, som framställes annorledes än nu är sagt, anses icke vara gjord i behörig ordning. Mot beslut, varigenom invändning förklarats icke vara gjord i behörig ordning, må talan ej föras.*

Före utgången av den i fjärde stycket nämnda tid skall sökanden till patentmyndigheten inbetala en avgift (utfärdningsavgift) av femtio kronor ävensom till stämpel å patentbrevet tio kronor. Dock må dessa avgifter, den förra förhöjd med tjugufem kronor, erläggas inom två månader därefter. Fullgöres icke vad sålunda föreskrivits och har ej befrielse från avgiftsskyldigheten erhållits i enlighet med vad nedan sägs, skall ansökningen såsom återtagen avföras. I händelse patent ej varder meddelat, återbetalas vad i utfärdnings- och stämpelavgifter må hava erlagts.

Sökes patent av uppfinnaren och är dennes ekonomiska ställning sådan, att han icke utan stor olägenhet kan erlagga utfärdnings- och stämpelavgifterna, må patentmyndigheten, därest framställning härom inkommer inom två månader från kungörandet, meddela honom befrielse från skyldigheten härtill. Sådan framställning skall avgöras inom en månad från det den inkommit, och underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål lämnas sökanden på sätt i 5 § sägs.

Sedan tiden för framställande av invändning tilländagått samt de stadgade avgifterna erlagts eller den medgivna längsta tiden härför utgått eller befrielse från avgiftsskyldigheten erhållits, företage patentmyndigheten ärendet till avgörande.

Möter ej hinder mot bifall till ansökningen, varde, under förbehåll av den i 18 § omförmälda klanderrätt, patent meddelat. *Då lagakraftäggande beslut härom föreligger, skall genom patentmyndighetens försorg rörande patentet anteckning göras i ett för sådant ändamål upprättat register och kungörelse införas i allmänna tidningarna samt beskrivningen jämte erforderliga bilagor i huvudsakliga delar på lämpligt sätt genom tryck offentliggöras, varjämte patentbrev skall utfärdas.*

8 §.

Då genom beslut av patentmyndigheten, vilket ej givits å patentmyndighetens besvärssavdelning, patentansökning förklarats förfallen eller blivit avslagen *eller trots framställd invändning bifallits*, skall underrättelse om beslutet med skälen därför *på sätt i 5 § sägs delgivas sökanden ävensom invändare, där sådan finnes.*

Är sökanden missnöjd med beslutet, äge han att vid talans förlust inom två månader från beslutets dag hos patentmyndighetens besvärssavdelning anföra besvär. Vid besvären foge sökanden en avgift (besvärssavgift) av sjuttiofem kronor, vid äventyr, om avgiften icke erlagts före nämnda tids utgång, att besvären icke upptagas till prövning.

Den, som i behörig ordning gjort invändning, äge, där beslutet gått honom emot, inom tid och under motsvarande villkor i övrigt, som i föregående stycke angivas, påkalla besvärssavdelningens prövning av ansökningen.

Patentmyndighetens besvärssavdelning skall bestå av patentmyndighetens chef såsom ordförande samt minst tre av Konungen utsedda tekniskt kunniga ledamöter; i handläggning och avgörande av ärende, vars beskaffenhet sådant påfordrar, skall deltaga en av Konungen inom patentmyndigheten därtill förordnad rättskunnig ledamot. Besvärssavdelningen är beslutför, när förutom patentmyndighetens chef och i förekommande fall den rättskunnige ledamoten minst två av de övriga ledamöterna äro tillstädes. Såsom besvärssavdelningens beslut gälle den mening, varom flertalet förenar sig, eller vid lika röstetal den mening, som biträdes av ordföranden. Besvärssavdelningen äge att till utredning i ärende, som ankommer på dess prövning, låta vid allmän domstol höra vittnen. Närmare bestämmelser om besvärssavdelningens verksamhet meddelar Konungen.

Angående underrättelse om *besvärssavdelningens slutliga beslut rörande patentansökning* gälle vad i första stycket sägs.

Över sådant beslut äge sökanden, *om detsamma gått honom emot*, att vid talans förlust inom två månader från beslutets dag hos Konungen anföra besvär. *Till Konungen ingivna handlingar i sådant ärende skola, därest ansökningen kungjorts enligt 7 § första stycket, vara tillgängliga för en var, som önskar därav taga kännedom.*

Om kungjord patentansökning blivit genom beslut, som vunnit laga kraft, avgjord utan att patent meddelats, skall genom patentmyndighetens försorg härom införas kungörelse i allmänna tidningarna.

11 §.

Förutom de avgifter, som omförmälas i 4 och 7 §§, skall för meddelat patent, som icke är tilläggspatent, till patentmyndigheten för varje patentår från och med det andra erläggas en årsavgift, utgörande för vart och ett av det andra och tredje året tio kronor, av det fjärde och femte året trettio kronor, av det sjätte och sjunde året sextio kronor, av det åttonde och nionde året etthundra kronor, av det tionde och elfte året etthundrafemtio kronor, av det tolfte och trettonde året tvåhundra kronor, av det fjortonde och femtonde

året tvåhundrafemtio kronor samt av det sextonde och sjuttonde året trehundra kronor.

Avgiften, som må i betalt brev insändas, skall för varje patentår erläggas före det årets början. *Såvitt gäller patentår, som börjat innan lagakraftätagande beslut om patents meddelande föreligger, skall avgift erläggas före ingången av det patentår, som börjar näst därefter.*

Innehaves patent av uppfinnaren och är dennes ekonomiska ställning sådan, att han icke utan stor olägenhet kan fullgöra vad honom sålunda åligger, må patentmyndigheten, därest framställning härom inkommer inom tid, varom i nästföregående stycke sägs, medgiva honom uppskov med erläggande av årsavgift högst intill ingången av det patentår, som börjar näst efter två år från det patentet blivit genom lagakraftätagande beslut meddelat. Sådan framställning skall avgöras inom en månad från det den inkommit, och under rättelse om beslutet skall utan dröjsmål lämnas sökanden på sätt i 5 § sägs.

Årsavgift må, förhöjd med en femtedel, erläggas inom de tre första månaderna efter utgången av den tid, inom vilken avgiften enligt vad ovan sagts skall gäldas, och, förhöjd med ytterligare en femtedel, dock minst tjugufem kronor, inom därpå följande tid av tre månader.

Fullgöres ej inbetalning av den förhöjda avgiften inom sistnämnda tid, vare det erhållna patentet förfallet från och med ingången av det första patentår, för vilket stadgad avgift ej erlagts.

Patenthavare vare ej pliktig att utöver nämnda avgifter vidkännas kostnad för kungörelser om patentet eller för beskrivningens offentliggörande.

19 §.

(Denna paragraf har helt ny lydelse, jfr 22 och 23 §§ i nuvarande patentförordning.)

1 mom. Till patentintrång gör sig den skyldig, som utom i de fall, då det enligt denna förordning är särskilt medgivet, utan patenthavarens lov inom riket yrkesmässigt utnyttjar patenterad uppfinning genom att använda patentskyddat förfarande eller tillverka, införa, använda, saluhålla, överlåta eller upplåta patentskyddat alster eller alster, som framställts enligt patentskyddat förfarande.

Såsom patentintrång anses även när någon sålunda utnyttjar uppfinning, som senare skyddas genom patent, därest utnyttjandet sker

a) sedan ansökning om patent därå kungjorts enligt 7 § första stycket, eller

b) före sådant kungörande men sedan han av sökanden särskilt under rättats om att dylik ansökning föreligger och om dess innehåll eller eljest erhållit vetskap därom.

2 mom. Den, som begått patentintrång, må av domstol, i den mån ej medgivande lämnas enligt 7 mom. eller 20 §, förbjudas att fortsätta eller upprepa ifrågavarande handling samt vare, om domstolen anser skäl därtill föreligga, pliktig att intill beloppet av den vinst, som för honom uppstått genom intrånget, utgiva ersättning för uppkommen skada.

Har intrång, varom i 1 mom. första stycket eller andra stycket a) sägs, begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet, vare den skyldige dock pliktig att utgiva ersättning för all uppkommen skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, må domstolen jämka ersättningen efter ty skäligt prövas.

Genom patentintrång skall, om annat ej visas, anses hava uppkommit skada, motsvarande skälig avgift för sådant utnyttjande av uppfinningen.

Avser patent visst förfarande att tillverka ett vid ansökningens ingivande nytt ämne, skall sådant ämne, därest annat icke visas, vid talan enligt detta moment anses hava tillverkats enligt nämnda förfarande.

Talan om ersättning skall väckas inom tre år från det patenthavaren fått vetenskap om intrånget och den för detta ansvarige och senast inom fem år från det intrånget begicks, dock att tiden för väckande av sådan talan icke i något fall utgår tidigare än ett år efter det att patent blivit genom lagakraftätagande beslut meddelat. Väckes ej talan inom nu stadgad tid, vare rätten till ersättning förlorad.

3 mom. Den, som uppsåtligen begår patentintrång, varom i 1 mom. första stycket förmäles, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse.

4 mom. Vid bifall till talan i anledning av patentintrång skall domstolen på yrkande av käranden förordna, att alster, som omfattats av denna talan och över vilka svaranden fortfarande äger förfoga, skola mot ersättning för värdet övertagas av käranden.

På yrkande av käranden skall domstolen, om skäl därtill anses föreligga, jämväl kunna förordna, att med apparater, redskap och andra anordningar, vilka uteslutande äro användbara för patentintrånget, skall så förfaras, att missbruk därmed ej kan ske.

Vad ovan i detta moment är stadgat skall ej äga tillämpning, i den mån medgivande enligt 20 § lämnas.

5 mom. Ej må annan än patenthavaren föra talan i anledning av patentintrång. Sådan talan må icke väckas, förrän patent meddelats genom lagakraftätagande beslut.

6 mom. Vill den, mot vilken talan föres i anledning av patentintrång, göra gällande, att patentet bör anses ogillt, skall domstolen, om ej särskilda skäl däremot äro, förelägga honom att inom viss tid väcka talan härom mot patenthavaren. Finnes sådan talan lagligen grundad, vare den för intrång tilltalade fri från påföljd.

7 mom. Om vid bifall till talan i anledning av patentintrång stadgandet i 4 mom. första stycket ej vinner tillämpning, äge domstolen, om skäl därtill anses föreligga, på yrkande av svaranden förordna, att denne, efter erläggande av ersättning enligt 2 mom. och i förekommande fall viss ersättning därutöver, må utan hinder av patentet under hela eller en del av den återstående skyddstiden förfoga över alster, som avses i förstnämnda stadgande.

20 §.

(Denna paragraf har helt ny lydelse.)

På talan mot patenthavaren av den, som här i riket börjat utnyttja uppfinning utan att äga och ej heller skäligen må anses hava kunnat förskaffa sig kännedom om huruvida patentskydd därå blivit beviljat eller sökt, må domstol, om synnerliga skäl därtill anses föreligga, medgiva honom att mot skälig ersättning till patenthavaren utan hinder av patentet under hela eller en del av den återstående skyddstiden fortsätta det utnyttjande, som ägt rum under ovan angivna förhållanden, med bibehållande av dettas allmänna art.

21 §.

(Denna paragraf har helt ny lydelse.)

Föreligger ovisshet, huruvida utnyttjande, som någon igångsatt eller avser att igångsätta, är skyddat enligt annans meddelade och fortfarande bestående patent, må den förstnämnde vid domstol föra talan mot patenthavaren om fastställelse av att så icke är förhållandet.

22 §.

(Denna paragraf har helt ny lydelse.)

Den, som å vara eller dess emballage eller annorledes lämnar meddelande, som lätt kan framkalla den uppfattningen, att visst patentskydd åtnjutes eller är sökt här i riket, vare skyldig att på anfordran lämna en var, som kan anses hava ett berättigat intresse att erhålla kännedom därom, fullständig upplysning om nummer å patent eller patentansökning, varpå meddelandet grundas, med angivande av ansökningens innehåll, därest meddelandet avser ansökning, vars akt icke är tillgänglig för allmänheten. Lämnas ej sådan upplysning inom skälig tid efter anfordran, vare den skyldige pliktig att ersätta skada, som kan anses vållad av därigenom uppkommen ovisshet.

Är meddelande eller upplysning, varom i första stycket sägs, av sådan beskaffenhet, att därav lätt kan framkallas oriktig uppfattning om förefintligheten av eller utsikterna för visst patentskydd här i riket, vare den, som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnat meddelandet eller upplysningen, skyldig att ersätta uppkommen skada. Har han handlat uppsåtligen, straffes därjämte med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader, så framt ej strängare straff inträder enligt annat lagrum.

23 §.

(Denna paragraf har helt ny lydelse.)

Den, som enligt 7 § tredje stycket eller 22 § erhåller vetskap om patentansökning, vilken enligt denna förordning ej är tillgänglig för allmänheten, må ej i oträngt mål yppa något därom. Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet häremot, vare han skyldig att ersätta uppkommen skada.

23 a §.

(Denna paragraf är ny.)

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

23 b §.

(Denna paragraf är ny; jfr 19—21 §§ i nuvarande patentförordning.)

1 mom. Rätt domstol i mål, varom i denna förordning sägs, vare Stockholms rådhusrätt.

När rådhusrätten handlägger sådant mål, skola, utom domfört antal av rättens ledamöter, tre i tekniska förhållanden kunniga personer hava säte och stämma i rätten.

Konungen utser för en tid av tre år *dels* två sådana ledamöter att tjänstgöra i alla förekommande dylika mål samt för var och en av dem två suppleanter, *dels ock* minst åtta personer, av vilka rätten för varje förekommande mål med hänsyn till önskvärd teknisk sakkunskap och övriga föreliggande förhållanden förordnar en att tjänstgöra. Uppkommer under den angivna tiden behov av ny ledamot eller suppleant, har rätten att göra anmälan här-om, och Konungen utser då sådan för den återstående tiden.

Föres talan endast enligt 22 eller 23 §, äge rätten förordna, att särskilda ledamöter icke skola deltaga i handläggningen.

De särskilda ledamöterna åtnjuta ersättning av statsmedel efter grunder, som Konungen bestämmer.

2 mom. Dom eller utslag i mål enligt 15—21 §§ skall genom domstolens försorg insändas till patentmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den, med undantag dock i de hänseenden, varom nedan förmäles:

Nuvarande lydelse av 4 § 1 mom. första stycket skall tillämpas i fråga om patentansökning, som inkommit till patentmyndigheten före lagens ikraftträdande.

I stället för de nya bestämmelserna i 7 § andra och fjärde styckena samt 8 § sjätte stycket skall vad nu i motsvarande hänseenden är stadgat äga tillämpning, såvitt fråga är om patentansökning, som kungjorts före lagens ikraftträdande. Bestämmelsen i 7 § tredje stycket skall icke äga tillämpning, så framt underrättelse, varom där förmäles, lämnats innan lagen trätt i kraft.

8 § tredje stycket skall icke äga tillämpning å patentansökning, som i enlighet med nu gällande bestämmelser underställts prövning av patentmyndighetens besväravdelning, och 8 § sjunde stycket skall icke gälla patentansökning, som före lagens ikraftträdande avgjorts genom lagakraftätagande beslut.

I stället för bestämmelserna i 11 § femte stycket skall vad nu i motsvarande hänseende gäller äga tillämpning i fråga om patent, som förfallit före lagens ikraftträdande.

Såvitt angår utnyttjande av uppfinning, vilket ägt rum före lagens ikraftträdande, skall i stället för bestämmelserna i 19 § 1—4 mom. gälla vad nu är stadgat om patentintrång.

Stadgandena i 22 och 23 §§ skola icke äga tillämpning, när gärning, varom där förmäles, begåtts före lagens ikraftträdande.

Å patentmål, som anhängiggjorts före lagens ikraftträdande, skola 19 § 7 mom. och 20 § icke äga tillämpning och i stället för bestämmelserna i 19 § 6 mom. och 23 b § gälla vad i motsvarande hänseenden nu är stadgat.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 2 mars 1944.

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 1 februari 1944 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 14 januari 1944, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen Å. C. von Zweigbergk.

Förslaget föranledde följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

1 §.

Lagrådet:

Uttrycket i förevarande paragraf »industriell verksamhet» måste anses vara mindre tillfredsställande. Såsom patentutredningen framhållit, tolkas i praxis — i överensstämmelse med innehållet i gällande Pariskonvention — begreppet industriell i den nuvarande bestämmningen »industriella alster» så vidsträckt att därunder anses falla ej endast industri i egentlig mening utan även andra näringsgrenar. Emellertid har det icke funnits låta sig göra att nu, utan en allmännare översyn av undantagen från patenterbarheten i 2 §, föreslå en så vid utsträckning av det patenterbara området som skulle följa av patentutredningens förslag, vari användes, i stället för industriell verksamhet, bestämmningen »näringsverksamhet». Vid sådant förhållande och då någon annan lämpligare avgränsning icke synes stå att finna, anser sig lagrådet, som utgår från att åt begreppet industriell i den nya bestämmningen i varje fall icke kommer att givas en snävare tolkning än för närvarande, böra lämna paragrafen utan anmärkning.

7 och 8 §§.

Regeringsrådet *Eklund* med instämmande av justitieråden *Lind* och *Ericsson*:

I likhet med departementschefen anser jag att patentansökningsakten, såsom föreslagits i 7 § första stycket, i regel bör vara tillgänglig för allmänheten sedan ansökningskungjorts. Någon erinran synes ej heller vara att göra mot remissförslagets ståndpunkt att undantag från offentligheten skall få medgivas blott beträffande handling, som angår uppfinning å vilken patent ej sökes i ärendet, och att sådant undantag må beslutas allenast när patentmyndigheten finner särskilda skäl därtill föreligga.

Enligt patentutredningens förslag ha hithörande bestämmelser i 7 § andra stycket avseende endast å handlingar som höra till »ansökningsakten», d. v. s. handlingar som i ärendet återopats hos patentmyndigheten. Beträffande handlingar som i besvärssärende ingivits till Kungl. Maj:t har särskilt stadgande upptagits i 8 § sjätte stycket, och enligt detta skola ifrågavarande besvärshandlingar, därest ansökningskungjorts, städse vara offentliga. Från vad sålunda förordats avviker remissförslaget i så måtto att däri saknas motsvarighet till sistnämnda stadgande men att i stället åt bestämmelserna i 7 § första stycket givits en vidare formulering i syfte att därunder skola inbegripas även besvärshandlingar. Dessa komma härigenom jämväl att omfattas av undantagsregeln i sistnämnda lagrum.

Därest såsom med remissförslaget sålunda lärer vara avsett även besvärshandlingar under vissa förutsättningar skola kunna undantagas från offentligheten, torde det vara erforderligt att särskild bestämmelse meddelas om den myndighet å vilken det skall ankomma att meddela beslut härom. Med »patentmyndigheten» synes svårigen, såsom får antagas vara avsett, kunna förstås besvärmyndigheten, d. v. s. regeringsrätten. Emellertid torde utsträckningen av undantagsregelns tillämpningsområde knappast vara av omständigheterna påkallad. Patentutredningens förslag på denna punkt har icke heller i de avgivna yttrandena ur de synpunkter varom nu är fråga rönt någon gensaga. Dessutom må erinras att 7 § överhuvud endast reglerar förfarandet hos patentmyndigheten och att det förty, rent lagtekniskt sett, knappast kan anses tillfredsställande att där meddela stadganden i avseende å handlingar som ingivas till överordnad myndighet. På grund av det anförda förordar jag att i nu förevarande avseende en återgång sker till vad patentutredningen föreslagit.

Justitierådet *Alsén*:

Jag är ense med lagrådets övriga ledamöter om behovet, i förekommande fall, av föreskrift om den myndighet å vilken det skall ankomma att meddela beslut om undantagande från offentligheten såvitt avser till Kungl. Maj:t i besvärssärende ingivna handlingar, men har stannat i tvekan om lämpligheten att, på sätt nämnda ledamöter förordar, låta regeln om dessa handlingars offentlighet vara ovillkorlig. Försiktigheten synes mig närmast bjuda att viss möjlighet till undantagande hålles öppen jämväl beträffande ifrågava-

rande handlingar, helst dessa för närvarande äro hemliga och erfarenhet således saknas, huruvida icke behov därav kan komma att yppas.

Lagrådet:

I syfte att minska den tidsutdräkt och arbetsbörda som det nuvarande förfarandet i invändningsärenden medför ha vissa ändringar föreslagits i avseende å detta förfarande. Den viktigaste är den, att anmälningssavdelning själv skall kunna bevilja patent även där invändning förekommit och att således den s. k. automatiska underställningen skall upphöra. Ehuru härigenom brytes med en ordning som infördes så sent som 1931 och som i och för sig måste anses välgrundad, synes med hänsyn till den arbetsbelastning för besvärssavdelningen, institutet visat sig medföra, någon erinran mot dess avskaffande icke böra resas. Naturligen bör dock, såsom även föreslagits, invändare äga att då anmälningssavdelnings beslut gått honom emot påkalla omprövning av beslutet hos besvärssavdelningen.

Enligt såväl patentutredningen som det remitterade förslaget skall allenast den invändare som framställt sin invändning i behörig ordning äga föra talan hos besvärssavdelningen. Båda förslagen överensstämma ock därutinnan, att det skall ankomma å anmälningssavdelning att pröva frågan huruvida invändning gjorts i föreskriven ordning; och mot beslut av anmälningssavdelning i sådan fråga skall talan ej få föras. Regler härom återfinnas i remissförslagets 7 § *andra stycket*. Patentutredningen har på denna punkt gjort allenast det uttalandet, att principiella betänkligheter måhända kunde anföras mot att på det föreslagna sättet avskära talerätten men att starka praktiska skäl hade ansetts påkalla en sådan regel.

Det synes lagrådet som om en principiellt riktigare väg skulle kunna följas utan åsidosättande av praktiska hänsyn. Enligt lagrådets mening torde sålunda prövningen av den nyss behandlade frågan icke böra ankomma å anmälningssavdelning utan tillhöra besvärssavdelningen. Den viktigaste rättsverkningen av att invändningen gjorts i behörig ordning är att invändaren därigenom erhållit möjlighet att föra talan hos besvärssavdelningen. Det förefaller vid sådant förhållande mest sakenligt och med allmänna rättsgrundsatser bäst överensstämmande att denna avdelning, innan den i anledning av en invändares talan ingår i prövning av ärendet, skall hava att avgöra huruvida talerätt för invändaren överhuvud föreligger. Till förmån för att anförtro den ifrågavarande prövningen åt besvärssavdelningen talar även denna avdelnings sammansättning. Bland annat innefatta bestämmelserna härom större garanti för att juridisk sakkunskap skall vara representerad, och behov av sådan synes kunna uppstå exempelvis då det gäller att avgöra huruvida viss invändare äger rättskapacitet eller om giltighet kan tillerkännas åberopat laga förfall.

Gentemot den här förordade ordningen synas ur praktisk synpunkt knappast kunna göras några vägande erinringar. Arbetsbördan för besvärssavdelningen kan näppeligen i nämnvärd mån påverkas av att avdelningen i enskilda fall — att invändare icke iakttager stadgade formaliteter lär ej ofta

inträffa — kan få till behandling företaga klagomål av invändare utan tale-rätt; handläggningen av dylika klagomål blir uppenbarligen mestadels högst summarisk. Såvitt lagrådet kan finna bör ej heller uppkomma någon egentlig olägenhet för anmälningsavdelning genom att den ej äger möjlighet att genom formligt beslut omedelbart avvisa obehörigen framställd invändning. Enligt vad patentutredningen framhållit betraktas invändaren icke som part i egentlig mening. Allt material som i ett patentärende inkommer till patentmyndigheten — och således jämväl en invändning som är behäftad med formella brister — bör tagas i beaktande vid ansökningens prövning. Under den förberedande granskningen torde sålunda en dylik invändning böra behandlas med hänsyn till det värde den kan äga för ärendets fortsatta handläggning. Därest särskilda bestämmelser härutinnan erfordras, lära sådana kunna meddelas i instruktionen eller arbetsordningen för patentmyndigheten. Ett omedelbart avvisande av en obehörigen framställd invändning synes således snarast mindre egentligt. Större avseende kunde måhända fästas vid det förhållandet att en exempelvis för sent inkommen invändning skulle — i likhet med en behörigen gjord sådan — föranleda att anmälningsavdelnings beslut om meddelande av patent icke finge anses lagakraftvunnet förrän tiden för väckande av talan hos besvärssavdelningen gått till ända. Anses betydelse böra tillmätas jämväl en så ringa tidsutdräkt, må erinras att enligt remissförslaget patentskydd i princip skall inträda redan i och med patentansökningens kungörande och att sökandens intresse av att slutgiltigt besked i patentfrågan snabbt kan meddelas därför synes bli väsentligen mindre enligt den föreslagna lagstiftningen än enligt den nu gällande. Å andra sidan får, såsom patentutredningen anfört, allmänheten genom den nya lagstiftningen ett förstärkt intresse av att tiden mellan kungörandet och patentärendets slutliga avgörande förkortas. I betraktande särskilt av att, såsom förut antytts, de fall med säkerhet komma att bli högst fåtaliga, då dröjsmål föranledes av en uti icke behörig ordning gjord invändning, synes ej heller vad patentutredningen här anfört böra hindra genomförandet av lagrådets förslag på denna punkt.

På grund av vad sålunda anförts förordar lagrådet att sista punkten i 7 § andra stycket utgår.

Då för närvarande i patentförordningen på åtskilliga ställen användes uttrycket »inkomma till patentmyndigheten» i betydelsen av att dit »ingiva eller i betalt brev insända» utan något förklarande tillägg, torde i 7 § *andra stycket* orden »vilken må i betalt brev insändas» böra utgå (jfr ock förordningen den 8 april 1925 angående rätt för parter i mål och ärenden, som tillhöra statsdepartement och förvaltande myndigheters handläggning, att med posten insända handlingar).

Då i förevarande 7 § endast behandlas ansökningar som lett till kungörande och det således framstår såsom mindre egentligt samt i viss mån missledande att i 7 § *sista stycket* särskilt framhäva att ansökningen skall vara kungjord, synes stadgandet böra redaktionellt jämkas.

Bifall till lagrådets förslag att å besvärssavdelningen skall ankomma att pröva huruvida invändning gjorts i behörig ordning föranleder att i 8 § bör vidtagas den ändringen, att skyldighet att delgiva i första stycket omförmälda beslut skall avse ej blott den som i behörig ordning framställt invändning utan jämväl annan invändare.

Till undvikande av varje tvekan att invändare ej skall äga hos Kungl. Maj:t söka ändring i besvärssavdelningens beslut (jfr instruktionen för patent- och registreringsverket § 40), synes kunna ifrågasättas huruvida icke föreskrift därom bör upptagas i förevarande paragraf.

I patentutredningens förslag till lagtext har uppfattningen att invändare ej är part kommit till uttryck bland annat därigenom, att i det särskilda stadgandet om invändares rätt till talan (8 § tredje stycket) denna betecknas icke såsom rätt att anföra besvär utan som rätt att påkalla besvärssavdelningens prövning av ansökningen. Invändarens särställning framhålles även i remissprotokollet såtillvida att däri uttalas att, då invändare dragit anmälningsavdelnings beslut under besvärssavdelningens prövning, denna prövning icke syntes vara inskränkt till de synpunkter invändaren åberopat. Ifrågasättande skillnad mellan invändares och sökandes ställning i förevarande hänseende synes lagrådet med fördel böra upprätthållas vid utformningen av reglerna i 8 §. Hithörande frågor torde alltså böra regleras särskilt beträffande sökanden och särskilt beträffande invändaren. Därigenom lärers ock vinnas ökad överskådlighet. I sammanhang härmed torde tillika i stället för uttrycket »beslut av patentmyndigheten, vilket ej givits å patentmyndighetens besvärssavdelning», numera kunna användas »beslut av patentmyndigheten å anmälningsavdelning».

19 § 1 mom.

Justitierådet *Lind* med instämmande av justitierådet *Ericsson*:

Enligt förslaget kan endast det yrkesmässiga utnyttjandet av uppfinning innebära patentintrång. Detta är en inskränkning i patenthavarens skydd i jämförelse med 22 § gällande patentlag, enligt vilken ett utnyttjande i förvärvssyfte torde kunna utgöra patentintrång ändå att det ej skett yrkesmässigt.

Av stadgandets tillkomsthistoria framgår, att man varit angelägen att upprätthålla grundsatsen att endast utnyttjande för eget personligt behov skulle falla utanför intrångsskyddet. En i 1878 års betänkande angående patentskydd uppställd fordran på yrkesmässighet för patentintrång avvisades sålunda av statsmakterna. Kommerskollegium, som yttrade sig över förslaget, framhöll att nämnda fordran lämnade tillfälle öppet eller rum för möjlighet att i ej oväsentlig mån för patenthavare förringa värdet av hans patent. I högsta domstolen, vars samtliga (granskande) ledamöter voro emot användandet av uttrycket »yrkesmässigt», anförde fyra justitieråd, att den av kommitterade uttalade, såsom det syntes riktiga åsikt att patentskyddet ej borde utgöra hinder att för eget bruk tillverka vara eller använda tillverkningsätt, varå annan erhållit patent, ej vore klart återgiven genom det i för-

slaget begagnade uttrycket »yrkesmässigt», att förslaget även kunde giva anledning till det missförstånd i motsatt riktning, att hemslöjd av patenterad vara eller med begagnande av patenterat tillverkningssätt vore medgiven även till avsalu, blott den ej skedde i stor omfattning, samt att vad som i förevarande avseende borde uttryckas syntes vara, att tillverkningen ej finge ske till avsalu. Nämda ledamöters förslag till lydelse av förevarande stadgande upptogs, såvitt nu är i fråga, i propositionen till 1884 års riksdag och bifölls av denna. Enligt 22 § i dess sålunda antagna skick förelåg patentintrång där någon utan patenthavares lov inom riket till avsalu tillverkar vara eller vid tillverkning till avsalu använder tillverkningssätt, därå honom veterligen patent här åtnjutes, eller till salu här i riket håller eller för försäljning till riket inför här patenterad eller efter här patenterat tillverkningssätt frambragt vara, som honom veterligen utan patenthavarens tillstånd åstadkommits.

I skrivelse den 14 maj 1889 (nr 77) anhöll riksdagen att förslag måtte framläggas till ändring i 22 § av huvudsakligen den innebörd som sedermera kom till uttryck genom en den 12 juni 1891 i paragrafen vidtagen ändring av innehåll att patentintrång föreligger också när någon i utövning av yrke använder eller till annans begagnande eller nytta emot gottgörelse upplåter patenterat eller efter patenterat tillverkningssätt frambragt föremål. I berörda riksdagsskrivelse framhölls såsom lämplig princip för lagändringen, att tillverkning och användning av patenterad vara eller patenterat tillverkningssätt icke i något fall finge utan patenthavarens tillstånd äga rum annat än för eget bruk. Och i den för 1891 års riksdag framlagda propositionen, som ledde till lagändringen, uttalades att denna borde gå ut därpå att varje tillgodogörande, utom för personligt bruk, av en patenterad uppfinning utan patenthavarens lov skulle vara förbjudet.

Den begränsning av patentskyddet till yrkesmässigt utnyttjande som, enligt vad ovan anförts, med styrka avvisats vid tillkomsten av 22 §, avböjdes även av patentlagstiftningskommittén i dess år 1919 avgivna betänkande, i vilket såsom huvudgrundsats uppställdes att endast utnyttjande för eget personligt behov skulle falla utanför intrångsskyddet. 1938 års patentutredning upptager däremot, i likhet med remissförslaget, kravet på yrkesmässigt utnyttjande. Detta medförde enligt patentutredningen icke några praktiskt betänkliga inskränkningar i patenthavarens skydd mot intrång. Vid de nordiska förhandlingarna i ämnet vanns också enighet om detta krav. Vissa av utredningens sakkunniga ha emellertid med yrkesmässigt utnyttjande velat likställa sådant som eljest skett i förvärvssyfte.

I remissprotokollet åberopas till stöd för den intagna ståndpunkten, förutom den nordiska enigheten, att det icke synes uteslutet att patentskydd vid utnyttjande i förvärvssyfte som ej sker yrkesmässigt skulle bli alltför omfattande.

Såsom av remissförslaget framgår, har villkoret att utnyttjandet för att kunna anses såsom patentintrång skall vara yrkesmässigt föranlett kritik i åtskilliga av de avgivna yttrandena, nämligen av Svea hovrätt, Sveriges industriförbund, svenska teknologföreningen, svenska uppfinnareföreningens

styrelse, patent- och registreringsverket, kommerskollegium och Stockholms handelskammare.

Enligt min mening måste denna kritik anses befogad. Till stöd för förslaget — som innebär en begränsning av patenthavarens skydd i jämförelse med vad nu gäller — synes ej ha åberopats något sakligt skäl som bör föranleda ett i och för sig betänkligt och i praktiken ej betydelselöst avsteg från grundsatsen om patenthavarens skydd mot utnyttjande av hans uppfinning i förvärvssyfte, en grundsats om vars riktighet enighet hittills synes ha rått hos såväl statsmakterna som näringslivets representanter. Med den principiellt riktiga uppfattningen att varje utnyttjande i förvärvssyfte bör betraktas såsom patentintrång vinnes dessutom, såsom Svea hovrätt anfört, en klarare gräns mellan straffbart och icke straffbart tillgodogörande.

Jag hemställer förty, att förevarande lagrum måtte så ändras att patentintrång skall föreligga om någon på sätt som angives i lagrummet yrkesmässigt eller eljest i förvärvssyfte utnyttjar patenterad uppfinning.

19 § 2 mom.

Justitierådet *Alsén*, regeringsrådet *Eklund* och justitierådet *Ericsson*:

Då uttrycket »avgift för utnyttjandet av uppfinningen» med fördel bör förbehållas det fall, att nyttjanderätt till uppfinning efter överenskommelse upplåtits till annan (licens), synes första stycket i förevarande moment böra något jämkas, förslagsvis så att ersättningsskyldigheten bestämmes till »skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen så ock ersättning för den ytterligare skada intrånget må hava medfört». Till en dylik jämkning föreligger så mycket större anledning som, där enligt licensavtal viss avgift är överenskommen, denna i allmänhet icke lär kunna utan vidare läggas till grund för ersättningens bestämmande enligt förevarande lagrum; departementschefen erinrar ock, att domstolen äger möjlighet att sätta »licensavgiften» till det belopp som i varje särskilt fall finnes rättvist.

Lagrådet:

Med hänsyn därtill, att redan huvudregeln i sig innesluter en skälighetsprövning, synas i andra punkten av första stycket orden »jämkas efter vad som prövas skäligt» böra ersättas med »därefter jämkas» såsom uttryck för att jämkningen skall ske efter graden av oaktsamhet.

I andra stycket av samma moment skulle ersättningsskyldighetens begränsning till uppkommen vinst bliva bättre framhävd, därest på sätt skett i lagarna om rätt till litterära och konstnärliga verk såsom en förutsättning för ersättningsregelns tillämpning direkt utsades, att vinst uppkommit för den som begått intrånget.

21 §.

Lagrådet:

Det lär kunna ifrågasättas, huruvida icke stadgandet i första stycket om möjlighet för den som begått patentintrång att under vissa förhållanden

bliva tillerkänd rätten att förfoga över alster, med avseende å vilka intrång föreligger, ur systematisk synpunkt hör närmare samman med frågan om patenthavarens rätt att vid intrång lösa samma alster (19 § 3 mom.) än med det fristående spörsmål som regleras i andra stycket av förevarande paragraf och som har viss anknytning till den s. k. för användarrätten i teknisk mening (16 §). Ett sammanförande av bestämmelserna i 19 § 3 mom. första stycket och 21 § första stycket — i viss anslutning till vad patentutredningen föreslagit — torde alltså, jämväl i förenklingssyfte, böra övervägas.

22 §.

Justitierådet *Alsén*, regeringsrådet *Eklund* och justitierådet *Ericsson*:

I denna paragraf upptagas vissa bestämmelser, som avse att motverka ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentskydd. Mot de av patentutredningen i detta hänseende föreslagna, längre gående stadgandena riktades från ett stort antal av de hörda myndigheterna en skarp kritik. Denna har föranlett att de i remissförslaget upptagna bestämmelserna till sin räckvidd närmare preciserats och framför allt begränsats. Härigenom ha visserligen de tidigare anmärkningarna kommit att delvis bortfalla, men i stället göra andra sig gällande.

Vad angår den föreslagna upplysningsplikten vid ofullständiga meddelanden om patentskydd vände sig kritiken i första hand mot skyldigheten att lämna upplysningar jämväl om ansökningar som ej kungjorts och således ännu ej blivit tillgängliga för allmänheten. Sedan i anledning härav upplysningsplikten funnits icke lämpligen kunna omfatta andra än beviljade patent och kungjorda ansökningar, framträder ur patenträttslig synpunkt behovet av en reglering utav detta spörsmål långt mindre. Den uppfinnare, som redan efter kungörande får patentskydd, lär merendels finna med sin fördel förenligt att snarast möjligt, själmant eller på förfrågan, sörja för att de som kunna därav ha intresse bliva underrättade om skyddet; på kännedommen om detta beror ju i hög grad patenthavarens möjlighet att få sin skada för intrång ersatt. För övrigt torde nödiga upplysningar ofta stå att få hos patentmyndigheten. I den mån ett ofullständigt meddelande icke innefattar vilseledande eller eljest oriktiga uppgifter, synes sålunda värdet av ett stadgande om upplysningsplikt i angivet hänseende icke bliva av någon större praktisk betydelse. Oberoende härav lär det kunna ifrågasättas, huruvida i dessa fall ett framtvingande av upplysningspliktens fullgörande genom straff — varom patentutredningen icke upptog något förslag — är tillräckligt grundat.

Vidkommande oriktiga uppgifter är läget i viss mån ett annat. De härutinnan i remissförslaget upptagna stadgandena om ansvar och skadestånd ha sålunda funnits böra väsentligt begränsas, i det att de avse allenast meddelande till viss person och icke — såsom var förhållandet enligt patentutredningens förslag — exempelvis annons i tidning, anslag å vara eller dylikt som endast utgör en till allmänheten riktad reklam. Efter den sålunda viktagna begränsningen skulle möjlighet till ingripande i de praktiskt viktigaste

fallen icke vidare föreligga. Begränsningen står tydligen i samband med att längre gående stadganden ansetts falla utom ramen för patentlagstiftningen

Ifrågavarande bestämmelser syfta, vare sig de avse ofullständiga eller oriktiga meddelanden, i själva verket ytterst till att stävja osunda konkurrens- och reklammetoder inom näringslivet. Såsom sådana tillhöra de helt området för lagstiftningen mot illojal konkurrens (jfr 1942 års lagstiftning om illojal användning av kännetecken). Inom detta lagstiftningsområde kunna de erhålla den omfattning och den utformning i övrigt som påkallas för att de skola kunna rätt fylla det praktiska livets behov. Det synes då naturligt, såsom ock framhållits från flera håll, att hithörande spörsmål upptagas i ett sammanhang vid en översyn av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Att så sker förefaller så mycket lämpligare som en sådan översyn redan funnits böra komma till stånd, i det att 1943 års riksdag i sin framställning till Kungl. Maj:t om en allmän revision av varumärkes- och firmalagstiftningen uttalade sig för en allsidig utredning berörande jämväl den illojala konkurrensen (se riksdagens skrivelse 1943, nr 206). För förberedande av denna revision har under hösten 1943 särskild sakkunnig tillkallats.

På grund av vad sålunda anförts förordas att 22 § utgår. Vinner detta beaktande torde 19 § 6 mom. angående fastställsetalan med fördel kunna upptagas som en särskild paragraf och betecknas såsom 21 §, varvid 21 § andra stycket upptages som 22 §.

23 §.

Lagrådet:

I anledning av vissa yttranden över patentutredningens förslag att tekniskt sakkunniga ledamöter i patentmål borde finnas även i överrätterna har departementschefen funnit tillräckliga skäl för en sådan anordning icke föreligga men ansett lämpligt att överrätterna vid behov anlitate teknisk sakkunskap till biträde vid föredragning av sådana mål. Denna fråga syntes departementschefen böra regleras i administrativ ordning. Det lär emellertid ur olika synpunkter kunna ifrågasättas huruvida en lösning i angiven riktning är i allo tillfredsställande. Såsom ett lämpligare sätt för beredande åt överrätterna av den tekniska sakkunskap, varav de kunna vara i behov, synes framstå att åt dem i lag — såsom skett beträffande vattenöverdomstolen enligt 11 kap. 107 § vattenlagen (se 1918 års proposition nr 128 s. 319—321, 497—498) — tillerkännes rätt att till biträde åt sig tillkalla tekniskt sakkunnig person. Denna fråga lär därför, liksom vissa andra processuella spörsmål, böra bli föremål för ytterligare överväganden i samband med förslag till följdförfattningar till nya rättegångsbalken.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementetsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, lagrådets den 2 mars 1944 avgivna utlåtande över det den 14 januari 1944 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden följande.

Med avseende å 7 § första stycket i det remitterade förslaget ha tre av lagrådets ledamöter uttalat, att handlingar som i besvärssärende angående meddelande av patent ingivits till Kungl. Maj:t borde städse vara offentliga, därest patentansökningen blivit kungjord. Den fjärde ledamoten har däremot funnit försiktigheten bjuda att, på sätt följde av det remitterade förslaget, viss möjlighet till undantagande från offentligheten borde hållas öppen jämväl beträffande nu nämnda handlingar. Jag delar sistnämnde ledamots uppfattning. Det synes emellertid vara lämpligt att meddela ett särskilt stadgande härom i 8 §, enligt vilket vad i 7 § första stycket stadgas om handlingarna i ärendet hos patentmyndigheten skall äga motsvarande tillämpning med avseende å de handlingar som inkomma till Konungen. Utan särskild bestämmelse lär härav få anses följa, att frågan om undantag prövas av regeringsrätten som enligt regeringsrättslagen har att pröva besvär i mål om meddelande av patent.

I fråga om 7 § andra stycket har lagrådet förordnat, att där upptagna bestämmelser om avvisande av invändning, som ej framställts i behörig ordning, och om förbud mot att hos patentmyndighetens besvärssavdelning fullfölja talan mot beslutet måtte utgå. Då det dröjsmål som emellanåt kan föränledas av att det skulle tillkomma besvärssavdelningen att avgöra huruvida vederbörande har talerätt ej är av alltför stor betydelse, anser jag mig kunna biträda vad lagrådet sålunda förordnat. De smärre ändringar varom lagrådet i övrigt hemställt beträffande 7 och 8 §§ synas mig likaledes böra vid-

tagas, dock att i 7 § sista stycket för tydlighets skull synes alltjämt böra, med en jämkning av ordalagen, angivas att fråga är allenast om ansökan som kungjorts enligt vad i paragrafen är stadgat.

Två av lagrådets ledamöter ha hemställt, att 19 § 1 mom. i det remitterade förslaget måtte så ändras att patentintrång skall föreligga om någon på sätt som angives i lagrummet i förvärvssyfte utnyttjar patenterad uppfinning, även om det ej sker yrkesmässigt. Vad dessa ledamöter anfört synes mig dock ej böra föranleda någon ändring i det remitterade förslaget. De redaktionella jämkningar som lagrådet förordat beträffande 19 § 2 mom. liksom ytterligare en redaktionell ändring, för vilken tre av lagrådets ledamöter uttalat sig i fråga om samma moment, torde böra vidtagas.

Med anledning av vad lagrådet anfört rörande 21 § synas de båda stycken som upptagits under denna paragraf lämpligen böra betecknas såsom särskilda moment för att tydligare utmärka deras olika karaktär.

Tre av lagrådets ledamöter ha ansett, att 22 § i det remitterade förslaget borde utgå på grund av bestämmelsernas sammanhang med frågan om en översyn av lagstiftningen mot illojal konkurrens. De i paragrafen upptagna stadgandena torde dock, även om deras räckvidd är relativt begränsad, vara av praktiskt värde i avvaktan på en sådan översyn, vilken bland annat torde böra avse frågan om införande av en s. k. generalklausul. Om en sådan klausul införlivas med vår lagstiftning, bör givetvis tagas under överbäggande i vad mån sådana särbestämmelser som 22 § i det remitterade förslaget upptager böra kvarstå. De i paragrafen föreslagna bestämmelserna äro ej ägnade att försvåra lösningen av nämnda för näringslivet betydelsefulla fråga.

I övrigt torde vissa smärre redaktionella jämkningar böra vidtagas i det remitterade förslaget.

Föredraganden hemställer, att förslaget, efter de ändringar som föranledas av det anförda, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Thore Wisén.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
<i>Propositionen</i>	1
<i>Lagförslag</i>	2
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet för den 14 januari 1944.</i>	
Inledning	9
Huvuddragen i patentutredningens förslag	10
Yttranden	14
Departementschefen	17
De särskilda bestämmelserna i departementsförslaget	18
I. Patenterbarhetsfordringarna	18
II. Patentanspråk	27
III. Reglerna om patentintrång	35
Allmänna synpunkter	35
A. Intrång i beviljat patent	37
1. Frågan vad som objektivt sett innebär patentintrång	37
2. Presumption om viss framställningsmetod	47
3. Intrångspåföljder	49
a) Förbudstalan	49
b) Ersättningsskyldighet vid oaktsamt eller uppsåtligt intrång	52
c) Begränsad ersättningsskyldighet, när intrång sker i god tro	53
d) Presumerad skada	56
e) Särskild preskriptionstid för ersättningstalan	57
f) Straffpåföljd	59
g) Vissa sekundära påföljder vid patentintrång m. m.	60
h) Målsägande	61
B. Intrång före patents meddelande	62
IV. Invändning i intrångsmål om patents ogiltighet	75
V. Negativ fastställelsestalan	77
VI. Rätt till fortsatt utnyttjande i vissa fall	79
VII. Ändrade bestämmelser angående förfarandet i patentansökningsärenden	82
A. Antalet beskrivnings- och ritningsexemplar	82
B. Invändningsförfarandet	83
C. Ändrade bestämmelser om sammansättningen av patentmyndig- hetens besvärsavdelning	86
VIII. Lättnader i fråga om patentavgifter för mindre bemedlade m. m.	87
IX. Rätten att taga del av patentansökningshandlingar	95
X. Ofullständiga eller oriktiga meddelanden om patentskydd	99
XI. Laga domstol i patentmål m. m.	106
XII. De nya bestämmelsernas ikraftträdande	113
<i>Bilagor:</i>	
Det till lagrådet remitterade lagförslaget	116
Patentutredningens lagförslag	123
<i>Utdrag av lagrådets protokoll den 2 mars 1944</i>	131
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 3 mars 1944</i>	140